

האוצר

פנינים יקרים
מפרד"ס התורה
על סדר פרשיות השבוע

בהר

מאוצר שיחותיו ומאמריו
של הרה"ג מו"ר המקובל
רבי בניהו ושישכר שמואלו שליט"א

התשפ"ב

כל הזכויות שמורות
למכון "בני יששכר"
שע"י ישיבת המקובלים "נהר שלום" תכב"ץ

ניתן להשיג את הספר בישיבתנו הקדושה

רחוב שילה 6 י-ם

02-6249000

או בחנויות הספרים,

הפצה ראשית

"סגולה"

02-6443300

ניתן לשלוח הארות והערות

למכון "בני יששכר"

באמייל: m6222560@gmail.com

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמת

מורנו ורבנו

שר התורה ועמוד ההוראה

גאון ישראל ותפארתו

הרועה הנאמן פוסק הדור

ראש ממשלת התורה

מרן הראשל"צ הגאון כמוהר"ר

עובדיה יוסף

זצוקלה"ה זיע"א

נפטר ג' בחשון התשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

אשת חיל מי ימצא

לעילוי נשמתה
הטהורה
של מרת אמנו
הרבנית הצדקנית
מזכת הרבים

מרת **שולמית רחל**

שמואל

בת **מזל ע"ה**

נלב"ע ביום ז"ך אלול ה'תשע"ט

ת.ג.צ.ב.ה.

הילולא דרשב"י עכשיו על המדף

הילולא
דרשב"י

הפצה ראשית
סגולה - החנות של ספרי הישיבה

תשמישי קדושה • ספרי קבלה • סגולות • קמיעות ועוד

רחוב שילה 4 ירושלים 02-644-33-00

שילו ואתנו ואתבנשו להילולא רבני שמעון

**הילולת הרשב"י של ישיבת המקובלים 'נהר שלום',
היא הילולא אחרת מכל מה שמוכר וידוע.**

אתה בא למירון, והכל מוכן. אוהלים מוסדרים, תאורה, חדרי שירותים, ברזי מים, מטבח המבשל 25,000 מנות, חדרי קירור, סעודות כיד המלך, תפילות ושיעורים - על הפקת הענק הזו שקדו עשרות אנשים, ועלותה מאות אלפי שקלים!

זו ההזדמנות שלך להתחבר לרבי שמעון, לתת משהו מושלך בשביל רבי שמעון. בתרומת קודש להוצאה הכספית האדירה הזו, תהיה שותף בהילולא של רבי שמעון, ותוכל לפעול ישועות ונחמות, שפע וברכה, נחת והצלחה.

אל תחמיץ את ההזדמנות לתת לרבי שמעון, ולשאוב מלוא חופניים ישועה וברכה ביום ההילולא!

מי שלא היה בהילולת הרשב"י בהיכל האוהל הענק של 'נהר שלום' במירון, לא ראה הילולא מימיו.

ומי שראה... נכספה גם כלתה נפשו, מתי יזכה שנית לראות את המחזה הגדול והנורא הזה...

לימוד ושיעורים בתורת הרשב"י זיע"א

לימוד הזוהר הקדוש שבוע ברציפות

סיום הזוהר הגדול בעולם

סעודות כיד המלך

שבת רשב"י לאלפי ישראל

ח"י רוטל משקה

מסירת שמות לתפילה במירון

כל השמות יוזכרו במעמד **פדיון נפש** להגחיד"א זיע"א, שיערוך מו"ר הגאון המקובל רבינו **בניהו שמואלי שליט"א** ביום ההילולא במירון

עבור כל שם **54 ₪**

שותפות בח"י רוטל משקה

180 ₪

שותפות במנין סועדים

360 ₪

כל ההכנסות קודש תחת פיקוח מו"צ של בית החוראה דישיבתינו הקדושה

02-624-9000

התקשרו עכשיו ותושעו:

הפעילות במירון

אשרינו מה טוב חלקנו בהילולא דברי ירחא

שולחן הרבנים בלימוד באהל הענק

לימוד באהל הענק בליל ההילולא

חדרי קירור מלאים כל טוב מוכנים להילולא

אוהלי התפילות והסעודות

סעודה רבתי לכבוד רשב"י

עיר וקדיש מן שמיא נהית

בניא תשכח מפי זרעו

עקרו ואתבנשו להילקוהת התנא האלוקי דבי שמעון בר יהוא

תתקיים אי"ה

מעמד הזהד לכה

שיערוך מורנו ורבנו שר בית הזוהר המקובל הצדיק

רבי בניהו שמואלי שליט"א

במירון בליל ל"ג בעומר

בשעה 20:30

ברחבת ישיבת המקובלים

נהר שלום במירון מעל שיפרון

קחו זכות לח"י רוטל והשתתפות בהוצאות ההילולא

807 360 180

שמות כח"י רוטל מנין סוגרים בסיום הזוהר חלקת נר משמן זית בהולוא

02-624-9000

*6431

בר
יוחאי
שמך
משהת
קודש

עננו
בזכותא
דבר
יוחאי
עננו

התורמים 54 שו עבור כל נפש
יזכו ששמות בני המשפחה יכנסו לקודש פנימה
לפדיון נפש
זכות השותפות בסעודת לכבוד רשב"י וסיום הזוהר
ובסגולת ח"י רוטל

אב הדדמך שמיע קולנו כזכות אדונינו בך יודאי

אָבִינוּ מִלְּפָנָיו מִנֵּעַ מֵאִפְּהָ מִנְחָלָתָהּ

התורמים 54 ₪ עבור כל נפש
יזכו ששמות בני המשפחה יכנסו לקודש פנימה

לפדיון נפש

שיערוך מורנו ורבנו המקובל הצדיק

רבי **בניהו שמואלי** שליט"א

בל"ג בעומר

כמו"כ יהיה ניתן לקחת חלק בהדלקה
של מורינו הרב שליט"א
ומעמד סיום הזוהר הק' בסך 180 ש"ח

**עריכת פדיון נפש מסוגל
להציל מגזרות ומחלות קשות**

02-624-9000

כל כספי הפדיון קודש להחזקת מוסדות 'נהר שלום'
מיסודו של המקובל האלוקי רבי מרדכי שרעבי זי"ע א

הלכות פסח שני ל"ג בעומר

הלכות פסח שני

- א.** יום י"ד באייר הוא פסח שני ואין אומרים בו תחנון^א. ונפתחים ביום זה זה שערי שמים למי שרוצה לעשות תשובה משך שבעה ימים^ב. ונוהגים לאכול בו מצות^ג.
- ב.** יש נוהגים ביום זה לילך לקברו של ר' מאיר בעל הנס זיע"א הנמצא בטבריה על יד חמי טבריה^ה, ומנהג טוב הוא אך לא ברור אם הוא יום פטירתו.

עיונים והארות

צדיקים לאכול גם בליל ט"ו, (עיין ליקוטי מהרי"ח שם, דרכי חיים ושלוש שם ועוד), ויש נוהגים לאכול גם מרור וביצה מבושלת וכו' וללמוד הדברים השייכים לפסח שני (בדרכי חיים ושלוש שם שהמנח"א נהג לאכול מצה ומרור ב"ד אייר ביום כיון דההקרבה היתה ביום והעיקר היא ההתחלה ובליל ט"ו גם היה מדקדק לאכול מצה, זכרון יהודא מנהגי מהר"ם א"ש שנהג לאכול בליל ט"ו מצה וביצה מבושלת).

ד. הגאון רבנו חיים חזקיהו מדיני בספרו שדי חמד (אסיפת דינים, מערכת ארץ ישראל אות ו ד"ה ראינו ד"ד ע"א) הביא משם רבני קדישי גאוני הדור בעיר הקודש טבריה, שכתבו, ישראל קדושים באים מקצוי ארץ וים רחוקים לעלות וליראות בחג המצות ובחג השבועות כדי להשתטח על קברי הצדיקים, וקורין זה "זיירא". ובאים גם על קבר רשב"י ורבי מאיר בעל הנס זיע"א ורוצים לשמוח על מקום קבורתם. והנה במקום מצבת רבי מאיר בעל הנס יסדנו שם בעזרת ה' יתברך בית־הכנסת ובית־המדרש ולומדים שם בקבע וכו'. וחונכת הבית המקודש הזה היתה ביום פסח קטן [י"ד אייר], והיתה אסיפה גדולה, דקרו ותנו בתורתו של רבי מאיר בעל הנס, ואחרי כן היה ששון ושמחה להפליא, וענו כולם ואמרו, כן נעשה ביום זה בכל שנה. עכ"ל.

כתב החיד"א בספר פתח עינים (עבודה זרה יח, א) המנהג בכל גלילותינו, דעל כל צרה שמתפלל האדם, אומר "אלהא דרבי מאיר ענני", ונודרים שמן או צדקה לנשמתו של רבי מאיר. עכ"ל. ובספרו כף אחת (סימן ג אות א) כתב, שבכדי לעורר רחמים אם יזכה להוליד בן זכר, ביום שתטבול האשה יתן שמן לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס. וכתב עוד (שם, לב), שסגולה לרפואה, להתנדב שמן למאור לרבי מאיר בעל הנס. ע"כ. ורבנו יוסף חיים זצ"ל בספר עטרת תפארת (אות קסא, עמוד קע) כתב סגולה לרפואת העינים, שיביא שמן ויאמר, הריני מתנדב שמן זה למאור לכבוד נשמת רבי מאיר בעל הנס, בזכותו שהיה מאיר העולם בתורה, ונתקיים בו (משלי ו, כג), כי נר מצוה ותורה אור, וזכה לאור המכהה גלגל חמה. עכ"ל.

ה. כתב מהרח"ו ז"ל בספר שער הגלגלים (סוף הקדמה לז) בשם רבנו האר"י זיע"א, וז"ל, לדרום של טבריה, בלכתך אל מרחצאות של המים החמים [הם חמי טבריה], יש שם קברות צדיקים רחוקים זה מזה ואינם במקום אחד. וכבר הזכירו שמותיהם בספר היחוס, והם. רבי מאיר, ורבי ירמיה דאפקוהו

א. בה"ח (סי' קלא ס"ק צח-צט). וכן במנחה של יום י"ג אייר לא אומרים תחנון, כן כתב החיד"א (קשר גודל סי' יט אות יז) שביום י"ד אייר לא אומרים תחנון. ואח"כ (באות יח) כתב שכל יום שלא אומרים בו תחנון גם במנחה הסמוכה לו לא אומרים, חוץ מערב ר"ה ועיוה"כ.

ב. בזוה"ק (בפרשת בהעלותך דף קנ"ב ב"רעיא מהימנא) כתב שמפסח שני מי שעדיין רוצה לחזור בתשובה שלימה ולראות פני השכינה נשאר לו רק את השבעה ימים מפסח שני, וזה לשונו: פקודא תלתין למעבד פסח שני וכו' כרוזא כריז כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא, ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעי. אימתי כרוזא כריז, ב"ד לירחא תניינא דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחין מכאן ולהלאה ינעלון תרעי ועל דא פסח שני, עכ"ל.

בפסח שני פותח לנו הקב"ה פתח מיוחד לחזור בתשובה שלימה ולראות פני השכינה, ודורשים פסח מלשון פתח. ולכן זכינו בשבוע זה שהוא יום חמישי דשבוע חמישי דספירת העומר שהוא הוד שבהוד כנודע, שכולם עולים וזוכים ולומדים ורוקדים ושמחים לכבוד רשב"י זיע"א, וכמו שכתב רשב"י בזוה"ק (ח"ב דף לח ע"א) יראה כל זכורך את פני האדון ה' דא רשב"י, כי ידוע שרשב"י הוא פני השכינה הקדושה, וכמו ששאל ר' אברהם גלאנטי זצ"ל כיצד יאמר כן רשב"י זיע"א על עצמו. ותירץ שרשב"י לא אמר את האדון ה' אלא "פני" האדון ה', שהצדיק פניו הם כפני השכינה הקדושה. וא"כ זה שאמר הזוה"ק (בדף קנ"ה) שבשבוע זה מי שרוצה לראות פני השכינה יכול, רומז לזה שכולם עולים בשבוע זה אצל ציון רשב"י זיע"א.

ג. בסידור יעב"ץ כתב שגילו לו מן השמים שקדושת הפסח והמצה נמשכת עד פסח שני לפי שכשיצאו בני ישראל ממצרים אכלו מהמצות שלקחו עמם עד ליל ט"ו באייר (וכדאיתא בקידושין דף ל"ח שבג"י אכלו ל' יום מהמצות עד שירד להם המן), ליקוטי מהרי"ח, ברכת הפסח (סי' יז סעי' ו), ובדרכי חיים ושלוש (אות תקלא) ועוד. (פסקי תשובות סי' תצב אות א).

ויש נוהגים לאכול מצות גם בליל ט"ו אייר כי אז אכלו מצות יחד עם הקרבן פסח בכלי חמדה להגרמ"ד פלאצקי זצ"ל מביא מהגה"ק ה"אבני נזר" שהעיר על מנהג העולם שאוכלים מצה ב"ד אייר ביום ואמאי אין אוכלין בלילה ליל ט"ו שאז היו אוכלים מצות, עיין שם מה שתירץ, ואכן מצינו שמנהג

הלכות ל"ג בעומר

א. יום י"ח באיר ל"ג בעומר יומא דהילולא דרשב"י זיע"א שיצאה בת קול מהשמים שאמרה "עולו ואתכנסו להילולא דר' שמעון" וביום זה ירדה אש מהשמים והקיפה את ביתו של רשב"י וירדה השכינה עם רבבות של מלאכי מעלה ושל נשמות הקדושים ורשב"י גילה סודות שלא שמעתן און מעולם והייתה שמחה גדולה בכל העולמות.

עיונים והארות

כלהו וְאֶשְׁתְּאֲרוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אַבְבָּא. וְשָׂאָר חֲבֵרָיָא יָתְבוּ אַבְרָאִי וַיֵּצְאוּ כּוֹלָם וּנְשָׂאוּ כְּבֵית ר"א בְּנוֹ וְר' אבא ושאר החברים ישבו בחוץ והמתינו איך יפול דבר.

ועוד בזה"ק (רצ"ו ב) אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, לָא סִיִּים בּוֹצִינָא קְדִישָׁא לְמִימְרָא חַיִּים אִמְר ר' אבא לא הספיק הנר הקדוש שהוא רשב"י זיע"א לומר את המשך הפסוק חיים עד העולם, עַד דְּאֶשְׁתַּכְּכוּ מְלֹאֵי עַד שִׁנְשַׁתְּקוּ דְּבִרְוֵי בְּתִיבַת "הַבְּרֵכָה", וּמִשְׁמִים לֹא נִתְּנוּ לוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַתִּיבָה הַבָּאָה "חַיִּים", לְרַמּוּז שֶׁכֵּבֵר אֵין לוֹ חַיִּים כְּעוֹה"ז, וְאַנָּא בְּתַבְנָנָא, סִבְרָנָא לְמַכְתָּב טַפְּסִי, וְלֹא שְׁמַעְנָא וְאֵנִי הַכּוֹתֵב רַבִּי אבא סוֹבֵר הֵייתִי וְחֻשְׁבְּתִי לְכַתּוּב יוֹתֵר, אֵת דְּבִרְי רַשְׁב"י אֲבָל לֹא שִׁמְעֵתִי יוֹתֵר שׁוּם סוּד. וְלֹא זְקִיפְנָא רִישָׁא וְלֹא הִרְמַתִּי וְזִקְפַתִּי רֵאשִׁי לְרֵאוֹת מְדוּעַ הַפְּסִיק, דְּנִהוּרָא הָוָה סִגְיָי כִּי הָאוֹר הִיָּה גְדוֹל כִּי הִיָּה עֵמוּד אֵשׁ עַד הַשָּׁמַיִם, וּמְגוּדֵל הָאוֹר, וְלֹא הָוָה יְכִילָנָא לְאַתְּכַלָּא לֹא הֵייתִי יְכוֹל לְהַסְתַּכֵּל וְלִהְתַּבְּנוֹן בְּמִקּוּם שֶׁל רַשְׁב"י. אֲדִהְבִּי אֲנִידְעוּעֵנָא בְּתוֹךְ כֵּךְ הִזְדַּעְזַעְתִּי וּנְחַרְדַּתִּי, הֵייתִי, שְׁמַעְנָא קָלָא דְקִאֲרִי וְאָמַר (מְשַׁלֵּי ג) אֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְגו' וְשִׁמְעֵתִי קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם שְׁקוּרָא וּמְכַרִּזֵּי וְאוֹמֵר, וּמִתְפַּלֵּל עַל רַשְׁב"י, שִׁיוּסִיפוּ לוֹ עוֹד אוֹרֵךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים כִּי גַם בְּשָׁמַיִם חֲפָצִים שֶׁרַשְׁב"י יִמְשִׁיךְ לַחַיּוּת, כִּי בְּתוֹרַתּוֹ מַחִיָּה גַם אֶת הָעֲלִיוֹנִים. שְׁמַעְנָא קָלָא אַחְרָא שִׁמְעֵתִי קוֹל אַחַר מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁמַכְרִזֵּי וְאוֹמֵר שֶׁהִרִי רַשְׁב"י עֲצֻמוֹ, כִּבְר בְּקַשׁ לַחַיּוּת עוֹד בּוֹמֵן שֶׁהִיָּה חוֹלָה וְבָא לְבַרֵּר מִקּוּמוֹ בְּג"ע, וְאֵז הוֹסִיפוּ לוֹ שָׁנוֹת חַיִּים כְּנוֹדַע, וּז"ש, (תְּהִלִּים כֹּא) חַיִּים שְׂאֵל מִמֶּךָ וְגו' וּמִסִּיִּים הַפְּסוּק אוֹרֵךְ יָמִים עוֹלָם וְעַד, בְּתַמִּיָּה, וְכִי רַשְׁב"י יְכוֹל לַחַיּוּת לְעוֹלָם וְעַד, וְע"י תְּשׁוּבַת הַקּוֹל הַשֵּׁנִי נִסְתַּלַּק לוֹ קוֹל הָרֵאשׁוֹן וּפְסַק מִלְּהַתְפַּלֵּל עוֹד.

כָּל הַהוּא יוֹמָא, לֹא אֶפְסִיק אֲשָׁא מִן בֵּיתָא כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם הַגְּדוֹל הַזֶּה שֶׁגִּילָה רַשְׁב"י אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְנִסְתַּלַּק לֹא נִפְסַק הָאֵשׁ מִהַבֵּית, כִּי הַשְׁכִּינָה וְכָל מַחְנוֹת הַצְּדִיקִים בָּאוּ לָשֵׁם, וְלֹא הָוָה מֵאֵן דְּמִטִּי לְגַבִּיָּה וְלֹא הִיָּה מִי מִהַחֲבֵרִים שִׁיכוֹל לְהַתְקַרֵּב וְלִהְיֶיעַ אֲצֻלוֹ, לְרֵאוֹת מֵה קוֹרָה עִם בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, דְּלֹא יְכִילוּ, דְּנִהוּרָא וְאֲשָׁא הָוָה בְּסוּחְרָנִיָּה כָּל הַהוּא יוֹמָא שֶׁלֹּא יְכִלוּ, כִּי הָאוֹר וְהָאֵשׁ הֵיוּ סוֹבְבִים אוֹתוֹ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְאִמְר ר' אבא נְפִילָנָא עַל אֲרַעָא, וְנִעֲיָנָא נִפְלְנוּ עַל הָאָרֶץ וְצַעֲקֵנוּ לִפְנֵי הַקַּב"ה, שִׁיתֵן לָנוּ לְהַתְקַרֵּב לְרַשְׁב"י בְּלִי שׁוּם דְּבוּר, כִּי לֹא הֵיוּ יְכוֹלִים לְדַבֵּר. בְּתַר דְּאֲזִיל אֲשָׁא, חֲמִינָא לְבוֹצִינָא קְדִישָׁא קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים, דְּאֶסְתַּלַּק מִן עֲלָמָא אַחַר שֶׁנִּסְתַּלַּק הָאֵשׁ, רֵאשִׁיתִי לְנֵר הַקִּדְשׁ קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים, שֶׁנִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְרָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא אֲתַעֲטָף שְׂכִיב עַל יְמִינִיָּה, וְאֲנַפְוֵי הַיְיָבִין מְעוֹטָף בְּתִלְיָתוֹ, וְהוּא שׁוֹכֵב עַל צַד יְמִינוֹ וּפְנֵי שׁוֹחֲקוֹת.

קָם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, וְנָטִיל יָדָיו וְנִשְׁיַק לְזֵן עַמְד ר"א

מבי מדרשא (בבא בתרא כג:) על ששאל אותה שאלה זרה וכנזכר לעיל (שם הקדמה לו), והוא סתם בעי רבי ירמיה בתלמוד. ועוד שלשה צדיקים אחרים, איני זוכר שמותם, והוא כמו שנזכר בספר היחוס, וכמו שאומרים העולם. ונלע"ד כי הודה מורי ז"ל על רבי מאיר שהוא קבור מעומד כמו שאומרים בני אדם. עכ"ד.

ו. ביום הסתלקותו מן העולם, אש הקיפה את הבית שבו דרש בתורה כמבואר בזה"ק (האזינו רפ"ז ע"ב) תֵּאֲנָא שְׁנִינוּ בְּהַהוּא יוֹמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעָא לְאַסְתַּלְקָא מִן עֲלָמָא וְהָוָה מְסַדֵּר מְלֹאֵי בָאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּר' יוֹחָאי רָצָה לְהַסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם וְהִיָּה מְסוּדָר אֶת דְּבִרְוֵי שֶׁהִרִי כָל עֶסְקוֹ הִיָּה בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְעִיקָר בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהִיָּה מְסוּדָר אֶת הַסּוּדוֹת הַגְּדוֹלִים שִׁישׁ לוֹ כְּדִי שִׁיכּוֹל לְגַלּוֹת אוֹתָם בְּיוֹם הַזֶּה. אֲתַבְנָשׁוּ חֲבֵרָיָא לְבִי רַבִּי שְׁמַעוֹן הַתַּאסְפּוֹ הַחֲבֵרָיָא קְדִישָׁא לְבֵית רַשְׁב"י כְּדִי לְהִיּוֹת עֵמוֹ בְּיוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה וּלְזַכּוֹת לְשִׁמְעוֹן מִמֶּנּוּ אֶת הַסּוּדוֹת שֶׁלֹּא שִׁמְעַתָּן אוֹזֵן מְעוֹלָם. וְהָוּוּ קָמִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אַבְבָּא וְשָׂאָר חֲבֵרָיָא וְהִיוּ לִפְנֵי ר"א בְּנוֹ וְר' אבא וְשָׂאָר הַחֲבֵרִים כִּי הֵם הִיוּ בְּאֲדָרָא רַבָּא עֲשֵׂרָה, וְשֵׁם נִסְתַּלְקוּ שְׁלֹשָׁה וְעַתָּה נִשְׂאָרוּ שְׁבַעַה וְרַשְׁב"י הוּא שְׁבַעִי קוֹדֵשׁ בְּחַי' שְׁב"ק. וְהָוָה מְלִיא בֵּיתָא וְהִיָּה מֵלֵא הַבֵּית מִשְׂאֵר כָּל הַתְּנַאִים וְהַחֲכָמִים שֶׁהִיוּ בָאוֹתוֹ דוֹר שְׁכוֹלָם בָּאוּ לְבַקֵּר אֶת רַשְׁב"י שִׁשְׁמַעוּ שֶׁהִיָּה חוֹלָה וְעוֹמֵד לְהַסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם.

ז. וְקִיָּה עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲמָא דְאַתְּמִלִּי בֵּיתָא הֵרִים עֵינָיו רַשְׁב"י וְרָאָה שֶׁנִּתְמַלֵּא הַבֵּית מִהַחֲכָמִים הַנ"ל וְכִנְרָאָה גַם מִנְשִׁמוֹת הַצְּדִיקִים וּפְמִלִּיא דְלַעִילָא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר בְּכַה רַשְׁב"י כִּי רָאָה שֶׁהַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה עֵדִיין לֹא הִגִּיעָה, וְהִרְאִיָּה לָכֵךְ, שְׁכוֹלָם יְכוֹלִים לְהַכְנֵס בְּלֹא רְשׁוֹת, כִּי עֵדִין לֹא יִרְדָּה אֵשׁ סְבִיב הַבֵּית. וְאִמְר רַשְׁב"י בְּזַמְנָא אַחְרָא כִּד הָוִינָא בְּבִי מוֹרְעֵי בּוֹמֵן אַחַר כֹּאשֵׁר הֵייתִי בִּימֵים הָרֵאשׁוֹנִים בְּחוּלֵי, הָוָה רַבִּי פְּנִיָּה בְּזֵן יָאִיר קָמָאִי וְאֵז הִיָּה ר' פְּנַחַס בֶּן יֵאִיר לִפְנֵי, כִּי בָא לְבַקֵּר אוֹתִי. וְעַד דְּבְרִירָנָא דּוּבְתָאִי אוֹרִיכוּ לִי עַד הַשְׁתָּא וּבְעוֹד שְׁבִירְתִּי מִקּוּמִי בְּג"ע הוֹסִיפוּ לִי חַיִּים וְהַמְתִּינוּ לִי עַד עַכְשָׁיו בּוֹמֵן הַזֶּה. וְכִד תַּבְנָא אֶסְחָר אֲשָׁא מְקַמָּאִי וּמַעֲלָמִין לֹא אֲתַפְּסֵק וְכֹאשֵׁר חוֹרְתִי מְג"ע וְהַמְשַׁכְתִּי לַחַיּוּת בְּעוֹה"ז בְּרִיא וְשִׁלְם, מֵאֵז תְּמִיד מְסַבֵּב אֵשׁ שֶׁל הַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה סְבִיב בֵּיתִי וּמִלְּפָנָי, וּמְעוֹלָם לֹא נִפְסַק הָאֵשׁ מֵאֵז וְעַד עַתָּה. וְלֹא הָוָה עָאֵל בְּר' נִשׁ אֶלָּא בְּרִשׁוּתָא וְלֹא הִיָּה נִכְנַס אָדָם אֲצִלִּי אֲלֵא בְּרִשׁוֹת. וְהַשְׁתָּא חֲמִינָא דְאַתְּפְּסֵק, וְהָא אֲתַמְלִי בֵּיתָא וְעַתָּה רֵאשִׁיתִי שֶׁנִּפְסַק הָאֵשׁ שֶׁל הַשְׁכִּינָה, וְהִרְאִיָּה לִזֶּה שֶׁהִרִי נִתְמַלֵּא הַבֵּית מִן אֲנָשִׁים. עַד דְּהוּוּ יָתְבִי בְּעוֹד שֶׁהִיוּ יוֹשְׁבִים שֵׁם כָּל הַחֲכָמִים. פְּתַח עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲמָא מַה דְּחֲמָא וְאֶסְחָר אֲשָׁא בְּבֵיתָא פְתַח עֵינָיו רַשְׁב"י וְרָאָה מֵה שֶׁרָאָה וְהוּא גִלְוֵי הַשְׁכִּינָה, וְאֵז סוֹבְבָה אֵשׁ שֶׁל הַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה בְּבֵית, בְּמִקּוּם שִׁישְׁבוּ שֵׁם הַחֲבֵרִים, וְלֹא יְכִלוּ לְסַבּוֹל אֶת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה. נְפָקוּ

ב. נהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותים ושמים שם.

עיונים והארות

בְּנֵי מְרוֹנָיָא, צוֹנְחִין בְּקַטְרֵינָן, דְּחָשִׁיבוּ דְלֹא יִתְקַבֵּר תַּמָּן והיו בני מירון צועקים יחד בקשר אחד על בני צפרי, שחששו בני מירון שלא יקבר רשב"י שם אצלם, אמנם משמים עשו שלום בניהם, כי רשב"י היה מאד מזוהר על אהבה ואחה וכו'. **בְּתַר דְּנִפְקַ פּוֹרְרֵינָא, הָוָה סְלִיק בְּאַוּרָא** אחר שיצאה המיטה של רשב"י מהחצר, היתה עולה המיטה באויר, כי התעסקו עמו המלאכים והם נשאוהו, ואז נחתה ושקטה המריבה כי הבחירה ביד רשב"י. **וְאַשָּׁא הָוָה לְהֵיט קַמֵּיהָ** ואש של השכינה היה לוהט לפני המיטה של ארון האלהים, ואז כולם, **שְׁמַעוּ קְלָא** שמעו קול מן השמים שמכריז ואומר, **עוֹלוּ וְאָתְנוּ וְאָתְבַנְשׁוּ לְהִילּוּלָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן הַכֵּנְסוּ** וכואו ממרחקים, התקרבו והאספו בלב אחד כאיש אחד מכל המקומות, לשמחה הגדולה ולחתונה הגדולה וליום הגדול, של רשב"י זיע"א, שביום זה יש לו שמחה גדולה, שזכה לסיים כל סודות התורה, ולצאת מן העולם בשלימות ובעליית רפ"ח ניצוצין, שלא היה כמותו כנודע. ועוד ממשיכה הבת קול ומכרות ואומרת (ישעיה נז) **יְבֹא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מְשַׁבְּבוֹתֵם** כי עתה נעשה שלום בתחתונים ובעליונים, ביום שהצדיק נח צדיק את השלום, כי עד עתה הוא היה עמוד השלום, ועתה צריך ברכה מן השמים להמשיך את השלום לעולם.

בְּדַ עָלַל לְמַעְרְתָא שְׁמַעוּ וְקָלָא בְּמַעְרְתָא כאשר נכנס רשב"י למערה ע"י המלאכים שנשאו את מיטתו, שמעו בת קול שיוצאת מן המערה, **זֶה הָאִישׁ רִשְׁבִּי מְרַעִישׁ הָאָרֶץ** התחנתה, כי היו רועשים ממנו יושבי הארץ, כמו שעשה בעיר טבריא, שאמר גזור אני על העליונים שירדו והתחתונים יעלו כנו' בירושלמי. **בְּרַגְזֵי מְמַלְכוּת** שביטל הגזרות שהיו גוזרים המלכויות כמו המעשה בבן תמליון (מעילה דף י"ז ע"ב), **בְּמָה בְּטָרִין בְּרַקִּיעָא מְשַׁתְּבְּבִין** (ס"א וְלֹא מְשַׁתְּבְּחִין) **בְּיוֹמָא דִּין בְּגִינְךָ** כמה מקטרגים שפותחים פיהם לקטרג ברקיע משתתקין ביום זה בזכותך, **דְּנָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָנָן, דְּמֵאֲרִיָּה מְשַׁתְּבַּח בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא** זה רשב"י שאדונו הקב"ה משתבח בו בכל יום בכל העולמות בעליונים ובתחתונים. **זְבָחָה חוֹלְקִיָּה לְעֵילָא וְתַתָּא** אשרי חלקו למעלה בג"ע העליון ולמטה בג"ע התחתון. **בְּמָה גְּנִיזִין עֲלָיִן מְסַתְּמָרְן** ליה כמה אוצרות עליונים שמורים לו למעלה, מכל הלימוד תורה וסודותיה, **עֲלִיָּה אֲתַמַּר** עליו נאמר, מה שאמר המלאך לדניאל (דניאל יב) **וְאֲתָה לֵךְ לִקְצֵן כָּל בִּשְׂר וְתַנּוּחַ** במקומך עם הצדיקים וְתַעֲמֹד ותקום בקרוב לְגוֹרְלֵךְ לחלקך שיהיה לעולם הבא לִקְצֵן הַיְמִין באחרית הימים. ויש מפרשים בזמן הגאולה שאז ימין ה' רוממה. ויתקיים הושיעה לו ימינו, כי בזמן הגלות כתוב השיב ימינו אחר, ועתה בגאולה יחזור הימין ותהיה ישועה לעם ישראל אמן.

ז. **דַּע** כי רצונו של הרשב"י שיבואו למירון וישמחו ויאכלו וישתו ביום זה. וכמובא בשער הכוונות דרושי הפסח דרוש י"ב (דף פז ע"א) "ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותים ושמים שם, אני ראיתי למוז"ל שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג לעומר הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלשה ימים ראשונים של השבוע ההוא וזה היה פעם הא'

בנו ולקח את ידי אביו ונשק אותם, וממשיך ר' אבא ואומר, **וְאֵנָּה לְחִיבְנָא עֲפָרָא דְתַחֲתֵי רַגְלֵי וְאֵנִי לִיחֲכֵתִי** את העפר שתחת רגליו הקדושות, ועתה שנתאמת אצלם שרשב"י נח נפשיה. **בְּעוּ חֲבַרְיָא לְמַבְבֵּי, וְלֹא יִכִּילוּ לְמַלְלָא** רצו החברים לבכות ולא יכלו לדבר שום דיבור של בקשת רחמים, רק היו מבקשים בלבם. **שְׁאֲרוּ חֲבַרְיָא בְּבִבְיָה** התחילו החברים לבכות מרב צער על הסתלקות בוצינא קדישא, **וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה נְפִיל תַּלְת זְמַנִּין** ור"א בנו נפל שלש פעמים, כמ"ש אצל יוסף הצדיק שנפל על פני אביו ונשק לו. שיש בזה איזה סודות, **וְלֹא יִכִּיל לְמַפְתַּח פּוֹמֵיָה** ולא היה יכול לפתוח את פיו לדבר. **לְבַתַּר פְּתַח וְאָמַר, אֲבָא אֲבָא** ואח"כ פתח את פיו ואמר, אתה אבא בתחתונים ואבא בעליונים. **תַּלְתַּת הָוָו** שלש נפילות היו כאן, ולא כמו אצל יוסף, שהיתה רק נפילה אחת, כי השלש נפילות שלי, **חַד אֲתַחְזְרוּ** כאחד חזרו להחשב ואומר רבי אלעזר. **הִשְׁתָּא תַּנּוּד הַיּוֹתָא** עתה תזו ותלך השכינה עם המחנה שלה, שהם חיות הקודש, וגם, **צִפְרָאן טְאִסִּין** הצפרים שהם נשמות הצדיקים, כלם טסים וחוזרים למקומם העליון, **מְשַׁתְּקֵין בְּנוֹקְבָא דְיִמָּא רַבָּא** והם הנשמות, שקועות וקבועות שם בנקב של הים הגדול, שהוא בג"ע, והוא בחינת יסוד דאימא, או יסוד דנוק', **וְחֲבַרְיָא** והחברים, שהם החבריא קדישא של רשב"י, שעד עכשיו היו שותים יין וחלב ומים חיים מפי הרשב"י, מכאן ואילך **פְּלְחוּ שְׁתֵּינִין דְּמָא** כולם שותים דם, הכונה כי בלעדי רשב"י, ילמדו סברות משובשות, במקום המים חיים ששתו ממנו.

קָם רַבִּי חֵיָא עַל רַגְלֵי וְאָמַר קם ר' חייא ועמד על רגליו, ממה שישבו על הקרקע ובכו ונשקו את רגליו ואמר, **עַד הִשְׁתָּא בּוֹצִינָא קְדִישָׁא מְסַתְּבַל** (ס"א מְשַׁתְּדַל) **עֲלֵן** עד עכשיו היה הנר הקדוש מסתכל ומתבונן עלינו ומדריך אותנו בדרך ה'. **הִשְׁתָּא לָאו הוּא עֲדָן, אֶלָּא לְאִשְׁתְּדִלָּא** בִּיקְרִיָּה עתה לא הוא הזמן, אלא אך ורק להשתדל בכבודו של רשב"י. **קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא, נְטִלוּ לֵיָּה בְּטִיקְרָא דְסִיקְלָא** קם ר"א ור' אבא, לקחו את רשב"י להעבירו כדי להתעסק בטהרתו, בכסא שנעשה מאריגת קליפות של עצים, והוא מלא נקבים עשוי כעין מככר, **מֵאֵן הָמָא** (ס"א עֲרַעוּרָא וְעֲרַבּוּבָא) **עֲרַבּוּבָא דְחֲבַרְיָא** מי ראה ערבוב גדול של החברים ת"ח של כל אותו הדור, וגם מהעולם העליון שבאו לחלוק כבוד לרשב"י, **וְכָל בֵּיתָא הָוָה סְלִיק רִיחִין** וכל הבית היה ריח ג"ע, ולכן היה עולה מן הבית ריחות טובים מאד שאין כמותם, מאותן הנשמות שבאו לקבל פניו. **סְלִיקוּ בֵּיהּ בְּפוֹרְרֵיָּה**, הוציאו את רשב"י במיטתו לאחר שנתעסקו עמו בטהרתו, כדי להוליכו למקום מנוחתו **וְלֹא אִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ** ולא התעסקו עמו בהליכתו, **אֶלָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא**.

והנה רשב"י זיע"א כנראה נח נפשיה בכפר מירון, ועתה רצו להוליכו למקום קבורתו, ואז **אָתְנוּ** באו **טְרִיקִין, וּמֵאֲרֵי תְרִיסִין דְּכַפֵּר צִפְרֵי** אנשי חיל גבורים בעלי מגינים בעלי מלחמה של כפר ציפורי שהיא סמוכה לצפת, לקחת את ארון האלהים הרשב"י זיע"א, לקבור אותו אצלם, **וְטְרַדְנָן בָּהּ** ובני מירון היו דוחקים בהם בבני צפרי להחזירם לאחוריהם, כדי שלא יקחו מהם את ארון האלהים (ס"א דְצִפְרֵי וְטְרַדְנָן) **וְהוּוּ**

עיונים והארות

תלמידים דרשב"י. וכידוע המעשה שמובא שרבנו האר"י ורבי אלעזר אזכרי זה"ה רקדו עם הרשב"י ביום ל"ג בעומר בעת השמחה הגדולה לביל ל"ג בעומר.

מעשה ברשב"י ורבנו האריז"ל ובעל החרדים

ומעשה בעל החרדים עם רבנו האריז"ל יוכיח שיש דווקא לשמוח לרקוד בקדושה עילאה וכמו שהובא המעשה בספר מסעות ירושלים לכ"ק אדמו"ר ממונקטש ז"ל [מאמר סדר יום עשירי אות י] שהעיד ששמע מעשה זה מבנו של קדוש ישראל בעל דברי חיים מצאנז הגה"צ רבי יחזקאל משינאווא ז"ל, וז"ל: הרה"ק בעל ספר החרדים היה משמש בבית המדרש בעיה"ק צפת ת"ו, ואין מי שידע מעוצם גאונותו וקדושתו, והחזיקוהו לאיש פשוט ותמים.

ופעם אחת בהיותו בל"ג לעומר על הציון המצויינת קודש הקדשים הרשב"י זיע"א במירון, והיו שמה האר"י הקדוש ותלמידיו, ונתלהב האר"י עם החברייא ורקד עמהם שם זמן רב לכבוד הילולא דרשב"י. וגם היה שם זקן אחד בבגדים לבנים בעל צורה ובעל קומה משכמו ומעלה גבוה מכל העם, וגם הזקן הנזכר רקד לעצמו שם בשמחה עצומה עם חברת לויית אנשי בריתו שלא הכירו. ובתוך הריקודין והמחולות קפץ האר"י ואחז בידו של אותו זקן הנזכר ורקד שניהם יחדיו זמן הרבה באש להבה. ואחר כך אחז האר"י בידו של בעל החרדים ורקד עמו גם כן הרבה בשמחה ובטוב לבב. ואחר שיצאו משם, הרהיבו בנפשם עוז תלמידי האר"י הקדוש לאמר לרבם האר"י, אל נא יחר בעיני אדוננו אם נשאל אותו בנוגע לכבודו הרם, ושזהו כבוד התורה בנגלה ובנסתר, כי מה שרקד כ"ק עם הזקן, אין אנו מכירים אותו, ובודאי אדם גדול הוא, אבל מה שרקד בכבודו ובעצמו עם השמש הר"ר אלעזר אזכרי, אם כי הוא ירא שמים, אבל אין זה כבודו של רבינו רבן של כל בית ישראל לרקוד עמו ביחוד. והאר"י שמע דברי תלמידיו ושחק, והשיב להם, הלא אם התנא האלהי רשב"י רקד עמו ביחוד, ואני הצעיר לא יהיה לי לכבוד לרקוד עמו. והבינו אז התלמידים את המחזה תואר הזקן הנזכר, כי הוא היה רשב"י בכבודו ובעצמו אשר שש ושמוח בשמחת החברייא קדישא שבאו להילולא דיליה, ואנן מה נענה אבתריהו. ומאז אכן נודע הדבר מי הוא המשמש בקודש הנזכר בעל החרדים, כי עקבותיו לא נודעו בעוז קדושתו וצדקתו ומדרגתו, שכל ימיו קיים מקרא מלא "והצנע לכת עם אלהיך". עכ"ל.

הילד שנפל מהגג וקם לתחיה

ובספר "זכרון ירושלים" מספר כי בשנת תקצ"ו היו מאות אנשים על ציון רשב"י על הגג, ורוקדים ושמוחים וילד אחד נפל מן הגג לבור עמוק למטה ולמטה ולא הרגישו בו כלל, עד שאחר חצי שעה רק ידעו מהנעשה, ואביו היה הולך ובוכה כי הרופאים בדקו אותו והיה כבר קר וכאבן דומם מת ממש, ואח"כ למחרת הקיזו לו דם וחיה ורקד עמהם, ורמזו על זה בספרים, שמעון בן יוחאי – גי' מחיה מתים.

ובספר "גדולת היושע" מספר שבהילולא אצל הרשב"י זיע"א היה המנהג למכור ההדלקה ובאחד מן השנים בא עשיר אחד גדול והעלה המקח עד לעשרת אלפים זהובים-סכום עצום מאד מאד. והדליק את המשואה והיו רוקדים על הגג קהל גדול מאד והעשיר הנ"ל רוקד עמהם ונפל

שבא ממצרים אבל אין אני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הזו הנפלאה שהשיג אח"כ. והה"ר יונתן שאגי"ש העיד לי שבשנה הא' קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מוז"ל שהולך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גלח את ראשו כמנהג הידוע ועשה שם יום משתה ושמחה. גם העיד הה"ר אברהם הלוי כי בשנה הנז' הלך גם הוא שם והיה נוהג לומר בכל יום בברכת תשכון נחם ה' אלהינו את אבלי ציון כו' וגם בהיותו שם אמר נחם כו' ואחר שגמר העמידה א"ל מוז"ל כי ראה בהקיץ את רשב"י ע"ה עומד על קברו ואמר לו אמור אל האיש הזה אברהם הלוי כי למה אומר נחם ביום שמחתנו והנה לכן הוא יהיה בנחמה בקרוב ולא יצא חדש ימים עד שמת לו בן א' וקבל עליו תנחומין וכתבתי כל זה להורות כי יש שרש במנהג הזה הנז'. ובפרט כי רשב"י ע"ה הוא מחמשה תלמידיו הגדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג לעומר כפי מה שביאר לעיל ביום ל"ג לעומר, ע"כ.

ובספר "דרכי ציון" הביא מכתב שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זה"ה לאחיו בשנת רמ"ט - וז"ל: "בי"ח באייר יום מיתתו, באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולים, מלבד מה שמדליקין עליה נר תמיד וכו', והרבה עקריות נפקדו, וחולים נתרפאו בנדד ובנדבה שהתנדבו למקום", עכ"ל.

וראה מש"כ מו"ר הרי"ח הטוב, מי שגר בארץ ישראל מצוה לנסוע למירון להיות שם בהילולא רבתי של עיר וקדיש התנא רשב"י, ובודאי יוושע שם בכל משאלות לבו לטובה.

עוד כתב, ומי שרגיל ללמוד בספרי הזוה"ק והתיקונים, ומאמרי רשב"י מהש"ס ומדרשים יש לו פתחון פה שם בבואו למירון להתפלל, ויוושע בכל משאלות לבו לטובה.

והוסף כי מי שנמשך אחר תורת רשב"י ומדותיו נקרא ג"כ "מתלמידי רשב"י", וכמו שכתב המאירי (אבות פ"ה) על תלמידיו של אברהם אבינו, דכל מי שיש בו ג' דברים אלו, הוא מתלמידי של אברהם אבינו ע"ה.

א"כ תלמידי רשב"י, אלו העוסקים בתורתו ומתנהגים בדרכיו ועל פי מדותיו וכו', יכולים הם לדבק נפשם אליו בהתקשרות עצומה, כמו שהיו תלמידיו בעוה"ז, כי אלו ההולכים בדרכיו ועל פי סדר תורתו גם אלו נקראו - בני תלמידים אמיתיים. ובודאי עושים נחת רוח גדול לרשב"י.

וא"כ ג' בחינות בזה: א. מי שעולה למירון ומתפלל שם ביום ל"ג בעומר, יוושע בכל משאלות לבו לטובה. ב. מי שרגיל ללמוד זוהר תיקונים ומאמרי רשב"י בש"ס וכו', יש לו פתחון פה לבקש כרצונו בבואו למירון ויוושע בכל משאלות לבו. ג. מי שהולך בדרכיו ובמדותיו ונמשך אחר תורתו זוכה להחשב כתלמיד של רשב"י זיע"א.

וראה מה שכתב רבי אברהם גלאנטי צוק"ל (מובא בספר כוחו דרשב"י), כי אלו הלומדים ומייגעים עצמם בספר הזוה"ק והתיקונים, ומתנהגים בחסידות ובקדושה והולכים אחר רשב"י, הם יכולים לדבק נפשם אל הרשב"י הקדוש בהתקשרות והדבקות והתקרבות, וכעדות נאמנה ויקרה דר' אבא שאמר אחר הסתלקות רשב"י: שאפילו היום לאחר שנפטר רשב"י מביננו כל זמן שאנחנו עוסקים בדברי האדרא, בא רשב"י מגן עדן מעוטר כמלך בעטרותיו ויושב אתנו, ולא עוד אלא שכל אלו ההולכים לאור תורת הזוה"ק, נקראים ג"כ

ג. ל"ג בעומר אסור בהספד ותענית, ונפילת אפים^ה.

ד. מנהג ק"ק חסידים בית-אל תכב"ץ לעשות לימוד בבית כנסת בל"ג בעומר לכבוד התנא רשב"י זיע"א ברב עם והדלקות רבות והתלהבות קודש ושמחה רבה^ט.

עיונים והארות

של האלהי מהר"י אשכנזי זלה"ה שבכל אותה היילולא אין מי שידרוש כי אם הנפטר ההוא וזה אומרו ניזיל לחדוותא דהילולא דאורייתא, וזה לדעתי שרמזו ז"ל בדבריהם "אגרא דבי היילולא מילי" כלומר שכבר דבי היילולא בהוא עלמא הוא מילי, כל אותן מילין דעביד ועסק בהוא עלמא עכ"ל.

ובערוך השולחן (סי' תצג אות ז) קיבל את השמועה של"ג בעומר הוא יום פטירת רשב"י זז"ל: ובארץ ישראל מרבין בתפלה ובהדלקת נרות על קברו הקדוש ואומרים שנסתלק ביום זה וגם יצא מהמערה ביום זה עכ"ל.

וביערות דבש לגאון ישראל כמוה"ר יהונתן אייבשיץ ז"ל (חלק ב דרוש יא) כתב להדיא שיום פטירת רשב"י הוא בל"ג בעומר. ועיין עליו שכתב לפרש פסוק יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני וכו' לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו וכו'. ויש להבין מה זו מדה כנגד מדה. אבל הענין כי כבר כתבתי פעמים ודרשתי בזה כמה פעמים, כי מצינו שתפלה שהקב"ה מקבלה, ולפעמים מצינו על ידי מלאך. והענין כך, אם הוא בלב, הקב"ה מקבלה, קרוב ה' לנשברי לב וכל לבבות דורש ה', אבל המתפלל בלי לב, אין הקב"ה מקבלה, רק מלאכי השרת שאינם יודעים מה בלבו של אדם הם מקבלים, וידוע כי במיתת צדיקים מלאכי השרת רוצים שימות צדיק, ויום ל"ג בעומר הוא היילולא דרשב"י כי מת אז, והיה למעלה היילולא הנערה באה אל המלך. וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייעת להבא לטהר, ולא לבלות זמן בעוונות הרבים בהבלי עולם, אשר הוא לצדיק לצער, על כל פנים מלאכי השרת רוצים במיתת הצדיק, כמבואר בגמ' (כתובות קד.) אראלים ומצוקים תפסו בארון הקודש. עכ"ל.

והשל"ה הקדוש, גם כן כתב להדיא שרשב"י נפטר בל"ג בעומר עיין בספר המנהגים ענייני היילולא דרשב"י.

הגר"ז מלאדי (הביאו כה"ח סי' תצג ס"ק כ"ו) כתב בסידור התפלה שלו שיום פטירת רבי שמעון בר יוחאי היא בל"ג בעומר עי"ש.

והגה"ק בני יששכר במאמרי חדש אייר (מאמר ג אות ב) כתב זז"ל: רבי שמעון בן יוחאי קראוהו בוצינא קדישא כי על ידו נתגלו באיתגליא סודות התורה הוא סוד האור כי טוב הגנוז בתורה, על כן נקרא ספרו הקדוש זה"ר אור המבהיק מסוף העולם ועד סופו אור הטוב הגנוז בתורה, על כן יומא הדין טוב"ב ימים למתן תורה אשר מתחיל להתנוצץ האור כי טוב בתורה וכמו שכתבתי לעיל, הנה יום הזה ל"ג בעומר יומא דהילולא דרבי שמעון בן יוחאי, בו ביום עלה לשמי מרומים, ומסתמא ביום זה נולד גם כן (ר"ה יא.) כי הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום, הנה בו ביום שמתחיל האור כי טוב להאיר מן התורה היינו טוב"ב ימים קודם מתן תורה בו ביום נתגלית הנשמה הקדושה בעולם אשר תגלה דרך אור כי טוב בתורה, על כן נקרא הקדוש ההוא בוצינא קדישא

מן הגג ולא הרגישו בו עד לאחר שעה, אז הרימו אותו לחדרו כאשר רגליו שבורות לגמרי, והוא גונח מכאבים ולא היה שם רופא, והלכו להביא רופא מהכפר הסמוך וכו' ועד שבא הרופא באו ולא מצאו אותו בחדרו וחפשו אחריו וראו אותו רוקד על הגג, אמרו לו כיצד יתכן הדבר, וסיפר להם כי בא רשב"י בעצמו ואמר לו אתה תרמת סכום גדול מאד לכבודי היום ולכן תזכה להיות בריא ברגע זה, והעביר את ידיו על רגליו ותיקף עמדתי על רגלי, ועד עתה אני רוקד.

ח. רמ"א (סי' תצג סעי' ב וסי' קלא סעי' ו). וכן אין אומרים מזמור יענן קודם ובא לציון (פר"ח סי' קלא סעי' א ודלא כרמ"א שרק בערב פסח לא אומרים למנצח). וכן לא אומרים מזמור תפלה לדוד אחר ובא לציון (בא"ח ש"א פר' כי תשא אות יז כל יום שאין אומרים תחנון, אין אומרים מזמור לדוד. וכ"כ הכה"ח סי' קלא ס"ק לז שכן נהגו בני ספרד).

ט. עיין בברכי יוסף (סי' תצג אות ד) שכתב דל"ג בעומר הוא יום היילולא דרשב"י היינו יום פטירתו וז"ל: כתב הרב מגן אברהם (סי' תפט ס"ק ג) משם כתבי רבנו האריז"ל דגדול אחד אמר נחם ונענש והשיגו בספר יד אהרן (סי' תצג) דלא נענש אלא מפני שמחת רשב"י וכן משמע שם בספר הכוונות שסידר מה"ר שמואל ויטאל. גם כתבו דפטירת רשב"י היה יום ל"ג בעומר והוא יומא דהילולא דיליה וכו' עכ"ל.

וב"כ בספר טוב עין (סי' ח אות רכג) זז"ל: יום ל"ג בעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זיע"א כי הוא יומא דהילולא דיליה ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה כידוע ממעשה מה"ר אברהם הלוי זלה"ה ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם מפום רבנן קדישין ויש מי שנוהג לעשות לימוד בליל ל"ג בעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בזוה"ק ואדרא זוטא והוא מנהג יפה עכ"ל.

אלא שבספר מראית העין בליקוטים שבסוף הספר (סי' ז אות ח) כתב שם שהעיר החיד"א דהן אמת שכתב בספר פרי עץ חיים דיום פטירת רשב"י ביום ל"ג בעומר, מכל מקום כבר נודע דבנוסחאות כתבי האריז"ל היה ערבוב וטעות סופר, והנוסחא האמיתית הוא כמו שכתב בשער הכוונות שהטעם לשמחה מה זו עושה ביום ל"ג בעומר משום דאז התחילו ללמוד להחמשה תלמידים אצל רבי עקיבא והיא שמחת רשב"י, אך לא בפיו דהוא יום פטירת רשב"י ע"ה עכת"ד.

ומו"ר כה"ח סופר (סי' תצג ס"ק כו) תירץ דשניהם אמת שהוא יום פטירת רשב"י וגם ביום זה סמך רבי עקיבא את חמשת תלמידיו שעל ידם נתקיים העולם.

ועיין מה שכתב בזה הרה"ק מר"א אלאנטי ז"ל בספרו קינת סתרים (איכה ה, ב) כי בשעת פטירת הצדיק מתעוררים כל מעשיו שעשה בעולם וכל התורה שעסק בה וכל הייחודים שייחד בתורתו ובמעשיו כולם חוזרים ומתחדשים והוא בסוד בהילולא רבה דרבי שמעון תהא מתקן פתוריה שנאמר לרבי יצחק כי בודאי הוא היילולא רבה.

ובן איתא במדרש רות כשנפטר רבי חסדאי ושמעתי משמו

ה. יום ל"ג בעומר מלבד שהוא יומא דהלולא דרשב"י זיע"א גם יש שמחה גדולה ביום זה שבו סמך התנא האלקי ר' עקיבא בן יוסף את חמשת תלמידיו שהעמידו את התורה בכל העולם והם רשב"י ר' מאיר בעל הנס, ר' יהודה בן אלעאי, רבי נחמיה, ור' אלעזר בן שמוע'.

עיונים והארות

סמך דבח"י אייר היה ההלולא עד כאן דבריו יצ"ו. והנה בשנתנו זאת (היא אסתר לפ"ק) שמעתי מחכם אחד מידידי יצ"ו בשם הגאון מלובלין מחבר ספר תורת חסד יצ"ו שאמר שנעלם מהגאון חתם סופר (אשר קרא ערער על הלולא דרשב"י) דברי רש"י בפרק בתרא דיבמות (ריש דף קכב) והוא שכתב שם שמצא בתשובות הגאונים כל הנך ריגלי דאמוראי היינו יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו ומידי בשנה כשיגיע אותו היום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם והנה דברי רש"י הללו כבר הובאו בנדפס בדף ג' סוף ע"ד ע"ש.

ואני איני מאמין לקול השמועה הלזו איך פה קדוש יאמר זאת ומה ענין דברי רש"י לתלונת הגאון חתם סופר על שעושים אותו היום יום משתה ושמחה ויום טוב ומוזה אין זכר בתשובת הגאונים ולשמחה מה זו עושה ואף אם היה כתוב בדברי הגאונים שהיו עושים שמחה אכתי למודעי אנו צריכים מאי שנא שעושים כן רק על קבר רשב"י ביום פטירתו ולא יעשו על קברי שאר תנאים וצדיקים שקדמוהו וכבר כתבתי בנדפס טעם לשבח בשם הגאון שם אריה ותו לא מידי ומפי עוברים ושבים מעיר הקדש לפ"ת שמעתי שהרה"ג מוהר"ש העלר בעל החוברת טהרת הקודש חבר ספר על הלולת רשב"י ובשם יקראו "כבוד מלכים" ולא זכיתי לראותו אף מצאתי שהגאון מוהר"ם תאומים בספרו אוריין תליתאי (סי' ב"ן) כתב להרה"ג מוהר"ש הנ"ל נתכבדתי בקונטרסו כבוד מלכים די שדר לן מור והוא תשובה לחכם אחד שקרא תגר על מה שנוהגים לשרוף בגדים יקרים בהלולת רשב"י והאיכא משום בל תשחית ומעכ"ת יצא לישע לקיים מנהגם של ישראל שאין זה שום פקפוק איסור ואדרבה מצוה איכא וכל דבריו אהובים וביורורים וקראתי עליהם שפתים ישק משיב דברים נכוחים עכ"ל.

י. **איתא** בתלמוד (יבמות סב:), אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה.

והנה, אותם כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא מתו בימי העומר עד ל"ג לעומר, ובאותו יום סמך רבי עקיבא את רשב"י וחבריו, וכמו שכתב מרן הבית יוסף (סימן תצג) בשם הרד"א, הר"ה והר"י אבן שועיב. ע"ש.

ובספר פרי עץ חיים (שער ספירת העומר פרק ז) כתב בשם רבנו האר"י ז"ל, ואחר כך, מה עשה רבי עקיבא, לקח חמישה תלמידים, רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי אלעזר בן שמוע, ורבי שמעון, ורבי נחמיה, ואלו נתקיימו. והענין, כי אלו הם סוד חמש גבורות דגדלות, ולכן נתקיימו. ואלו באו אחרי הכ"ד אלף תלמידים, כי כן דרך חמש גבורות דגדלות, לבוא אחר גבורות דקטנות, ומתקיימות אותן דגדלות. והנה ביארנו, כי רבי עקיבא

(היינו נר הקדוש), בו ביום עלה לשמי מרומים (ח"ג רפז): וצוה לרבי אבא לכתוב כל הגנזי נסתרות אשר נתגלו להשאייר ברכה מהארת האור הגנוז (כי טוב, כמה דאת אמר מה רב טובך אשר צפנת כו') שמור לנו ולבנינו עד יתגלה במהרה אדר משיח צדיקנו כמו שאמרו רז"ל (רבנו בחיי פסוק ב) ויאמר אלקים יהי אור ויאמר אלקים יהי אור (בראשית א, ג) זה אורו של מלך המשיח, בזכות התעסקות בהאור כי טוב אשר השאייר בוצינא קדישא לברכה ולחיים ולאור לכל ישראל עכ"ל.

והגאון שדי חמד (חלק ו מערכת ארץ ישראל סימן א) כתב להצדיק מנהג זה ועיטר אותו ברמזים וטעמים וז"ל: במה שיש מערערים על מה שעושים הלולת רשב"י זיע"א בל"ג בעומר בנדפס מערכה זו אות ו' הבאתי מ"ש הגאון שם אריה ללמד זכות על המנהג בטוב טעם ודעת והבאתי גם דברי הגאונים רבני ארץ הקודש יחיו אשר כתבו לי בענין זה עיי"ש ועתה קבלתי מכתב וכו' ובענין זה כתוב למר וז"ל: בראש ספריו מערכת ארץ ישראל בענין ההלולא שנהגו וכבר בא בספר ברכת אברהם למר זקני הגאון הקדוש הטעם יעויין שם דברי פי חכם חן ובספר נשמת אדם וכעת עלה בדעתי על פי הנודע לידועי חן שלכל דבר אורות וכלים ויש אורות שיש להם מקום בהכלים ונקראו אורות פנימיים ויש אורות מקיפים שאין להם מקום בהכלים ובאורות לא יתכן שבירה כי אם על הכלים. ואותן הקרובים שיש להם אחיזה גם בכלים יתכן אבילות. והצדיקים שאורן גדול קשה לנו להאחז בהכלים לקוצר המשיג ועומק המושג מגדלות נשמתן כי אם ליהנות מאור החמה לזאת אין לנו שייכות בהאבלות כי אם לאותן הגדולים שזכו לירש הכלים שלו ולזאת אמרו בני הנביאים לאלישע הידעת כי לוקח היום אדוניך מעל ראשך כי הם הרגישו לירושת הכלים מקודם וזהו אשריה לה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי זמר הוא על ידי הכלים לאותו הדור שזהו לכלים שלו אף אחר שנסתלק לאור החיים כאלו הוא בעודו אבל לנו אין לנו אחיזה בכלים כי אם באותן הצדיקים שהשאירו אחריהם בנגלה וגם כן כמו משה רבינו עליו השלום יש לנו שייכות להתאבל עליהם או על אותן שנסתלקו רח"ל על ידי שלוחי מלאך המות אבל בשמת על ידי נשיקה ואתדבק בחיי עלמין כרשב"י וחבריו אדרבא יש לנו שמחה מגודל שעשוע הקב"ה עד כאן דבריו יצ"ו וידידי הרה"ר מוהר"ר שמעון צבי ווייגער אבד"ק קריפטש יצ"ו כתב לי בזה וז"ל: בענין שמחת ל"ג בעומר עיין תנא דבי אליהו (פרק טז) ביום שמת אדם הראשון עשו בניו יום טוב משתה ושמחה עכ"ד יצ"ו וידידי הרב המפורסם שמואל לוריא יצ"ו כתב לי וז"ל: ויען כבוד תורתו כתב מכתבו בל"ג בעומר על כן אמרתי לכתוב מה שנראה לעניות דעתי סמך נכון מהזהר הקדוש שאז היה הלולא דרשב"י (לא כמו שראיתי בספר גאון אחד שכתב שלא מצא סמך בזה) והוא כי בזהר הקדוש פרשת תצא ופרשת במדבר שעל חדש אייר נאמר כי שם ציוה ה' את הברכה ובפסוק הזה סיים בוצינא קדישא האידרא ולא סיים למימר חיים (משמע דאמר ח"י) וזה

1. נהגו ישראל קדושים להרבות בהדלקת נרות בליל ל"ג בעומר לכבוד התנא האלקי רשב"י זיע"א וחביריו, וכן לכבוד החבריא קדישא המוזכרים באדרא ולכבוד אבות העולם וכן היה מנהג מו"ר המקובל האלקי מרדכי שרעבי זצוק"ל בישיבתנו הקדושה ק"ק "נהר שלום" תכב"ץ והיה מוסיף נרות לכבוד רבנו האר"י ז"ל ולכבוד מו"ר הרש"ש זיע"א י"א.
2. נוהגים ביום זה לקחת הילדים הקטנים ולגלה שערות ראשם ולקיים מצות הנחת הפאות, ומנהג יפה הוא י"א.

עיונים והארות

שם מטעם הממשלה) שצריכין לעשות הסגר על כל האנשים שהיו בחצר מספר ימים.

ובשנשמע מהחצר פקודה זו, רבים מההמון נבהלו והתחילו לברוח מהחצר החוצה אל ההרים וגבעות אשר שם, אבל מיד הגיעו ובאו שוטרי הממשלה וסגרו החצר על שעריה ואין עוד יוצא ואין בא. ומבית ומבחוץ היו נשמעים צעקות קולות ובכיות, כי רבים מהיוצאים מחוץ לחצר עזבו את ילדיהם ואנשי ביתם, וחפציהם בפנים החצר, והחצר נסגרה ונשמר על ידי השוטרים. ועל כולם עלה ונשמע קול יללה מהאשה אם הילד המת, שבנה הראשון והיחיד, שהביאתו על תגלחתו הראשונה איננו בין החיים ונהפכה שמחתה לתוגה. ואנכי בעיני ראיתי את הילד מונח בחדרו על הארץ ירוק ומת. וכל הקהל הצטערו מאד על נפש אחת מישראל וצער אמו, ולא יכלנו מרוב צער לעשות קדוש ולסעוד סעודתא דצפרא דשבתא. והנה פתאום קמה אם הילד וחגרה מתנה כאשת חיל, ולקחה את הילד המת על ידיה וירדה למטה בבית הכנסת שעל יד הציון הקדוש הרשב"י, והניחתו על הרצפה שעל יד הציון הקדוש, ובקול מר ובככי צעקה האשה אם הילד, הוי צדיק צדיק רבי שמעון, הנני אמתך באתי כאן לכבודך לגלח בני היחיד להביאו כאן ביום ל"ג לעמר, ואתמול הבאתיו חי ועשיתי לו התגלחת בשירים ובזמרה, בתוף ובכנור, במשתה ושמחה (כמו שנוהגים שם), ועתה איך אסע מכאן בלי הילד כו' כו', ובאיזה פנים אבוא לבית. וקולותיה ובכיותיה היו נשמעים על כל החצר הקדוש, ולב מי לא נמס כמים לשמע את קול צעקת האשה מרת הנפש. ואחר כך קמה ואמרה, צדיק צדיק, הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, אנא ממך אל תבישני ואל תחזיר פני ריקם, ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהביאותיו אתמול לפניך, ויתקדש שם שמים ושמך בעולם, וידעו כי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ. ולסגולה, סגרו הדלת של הבית הכנסת של ציון רשב"י ולא נשאר רק הילד. וכעבר איזה רגעים נשמע הקול מבית הכנסת, צעקת הילד לאמו. והחכם שם פתח הדלת לפניו, והנה הילד קם על רגליו וצועק: "אמא תני לי מעט מים כי צמא אני". ונתנו לו מים, והיא העלתו הגגה, למקום חדרה מקדם, ונעשה שם רעש גדול מתחית הילד המת וכל הקהל באו לראות הילד החי. וגם הרופאים נתאספו שמה ובדקו את הילד, והודו ואמרו, שאין זה בדרך הטבע כלל, אלא מעשי נסים, תחית המתים על ידי התנא האלהי רבי שמעון. והתירו תכף ומיד לפתח שערי החצר, כי אין עוד צורך לעשות הסגר. והיה זה קדוש ה' גדול מאד וכל הקהל ברכו ברכת מחיה המתים, עד כאן.

הוא מן חמש גבורות לבד שבדעת למעלה. ואלו חמישה חכמים, אף על פי שהם חמש גבורות, עם כל זה מפני שהן חמש גבורות המתפשטות, הם תלמידים לרבי עקיבא, שהוא הגבורת הוד שבדעת לבד, מפני שהיא עליונה שהוא בדעת. ודע, כי אף על פי שביארנו כי אלו החמישה חכמים שורשם מחמש גבורות אלו, עם כל זה, זהו רושם הראשון בעת שנולדו, אמנם אחר כך על ידי מעשיהם, גדלו למעלה למעלה, כל אחד לפי מציאותו. עכ"ל.

וכתב בבית הבחירה למאירי (שם) וקבלה ביד הגאונים, שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו, וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן. עכ"ל.

וכן הוא בלבוש (שם ב), ויש מסתפרין מל"ג בעומר ואילך, שאומרים שאז פסקו מלמות, ולפי זה לישא אשה גם כן מותר מל"ג בעומר ואילך. ולפי דבריהם, אינו מותר אלא מיום ל"ד ואילך וביום ל"ג בעומר לא, שעדיין מתו בו ביום. משום דאיתא במדרש (עין יבמות סב): שמתו מפסח עד פרוס העצרת, והוא ט"ו יום קודם העצרת, וכשתסיר ט"ו יום נשאר ל"ד, ומגלחים ביום ל"ד בבוקר כי מקצת היום ככולו. עכ"ל.

יא. כ"ב המקובל רבנו אליהו מאני זצ"ל בספרו שיח יצחק (דף קסד ע"ב), "ליל ל"ג לעומר אחר תפילת ערבית מדליקים נרות לאבותינו הקדושים, ולאדם הראשון, ולרבי שמעון בר יוחאי וחביריו, ואחר כך מחלקים אדרא זוטא ואומרים פזמונים, ואומרים קדיש". עכ"ל.

יב. והרב ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל הביא מעשה נורא שראה בעיניו זז"ל: והנה לא אוכל להתאפק ולעצור מלספר מעשה ה', מעשה נס נפלא כי נורא הוא, אשר בעינינו ראינו, והנני עד ראייה לספר בקהל מעשה נס ופלא שראיתי בעיני בהיותי במירון ביום ל"ג לעמר בשנת תרפ"ג שחל אז ל"ג לעומר ביום הששי, ושכמעט רב הקהל מאלפי ישראל שהיו שם בל"ג לעומר נשאר אז במירון לשבות שם את יום השבת, וטעמנו אז שמחת שבת עלאית פלאית. וביום שבת קדש בבקר אחר תפלת מוסף שהתפללנו אז בבית המדרש על יד ציון קדשו הקדוש הרשב"י במנין האחרון קרוב לחצות היום, והיה נשמע קול רעש גדול שילד אחד מאחינו הספרדים שאמו נדרה לעשות לו תגלחת (חלאקה) הראשונה כמנהג הידוע, ופתאם אחזתו להילד מחלת החולירה רחמנא לצלן, ושבק חיים לנו. והילד היה מונח באחד החדרים הקטנים הבנויים למעלה עלי גגות הציונים בחצר הקדש, וצוו הרופאים (שהיו

מאמרי הזוה"ק

כה נאמר בעולמות העליונים ע"י ר' חייא על רשב"י ועל תורתו

ח"ב י"ד ע"ב

[א] דין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא זה הוא רשב"י שבשעה שהיה פותח פיו להתחיל לעסוק בתורה, צייתין לקליה, כל ברסוון וכל רקיעין וכל רתיבין מקשיבים לקולו כל הכסאות והוא כינוי לפרצופים שבעולם הכסא שהוא עולם הבריאה וכל הרקיעים שהם על ראשי החיות שבעולם היצירה וכל המרכבות שהם גוף החיות שביצירה ומהם משתלשל איזה בחינות לירד בעשיה, וכל אינון דמשבחי למריהון וכל אותם מלאכים שמשבחים לאדונם שהם בעלי השיר העליון. לית דפתחין ולית דמסימין, כלוהו משתכבין אין מי שיפתח פיו בד"ת ובשירה ואין מי שמסיים, כי אפי' באמצע המאמר או באמצע השירה כולם מפסיקים את תורתם ושירתם ושקטים לשמוע את קול תורתו של רשב"י, עד לא אשתמע (נ"א דלשתמע) בכל רקיעיא דלעילא ותתא פטרא עד שלא נשמע בכל הרקיעים של מעלה ושל מטה פתחון פה, שהקב"ה חפץ מאד בתורתו הנקיה והטהורה של הרשב"י שע"י סודות תורתו נעשה יחוד קובה"ו. כד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא וכאשר מסיים רשב"י לעסוק בתורה ונתייחדו העולמות וקבלו כולם הארה, מאן חמי שירין מי רואה את השירים מצד החכמה העליונה, מאן חמי חדותא דמשבחי למריהון מי רואה את השמחה של המשבחים לאדונם מצד הבינה העליונה, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיעין מי רואה את הקולות מצד הת"ת העליונה שהולכים בכל הרקיעים העליונים לקבל שפע ואור. אתיין כלוהו בגיניה דרבי שמעון באים כל הנשמות וכל המלאכים בזכותו של רשב"י, וברעין וסגדין קמי דמריהון וכורעים ומשתחווים לפני אדונם, סלקין ריחין דבוסמין דערן ומעלים ריחות של

עיונים והארות

לדבר, וכך עשה ר' אלעזר. ור' חייא פתח את פיו בדברי שבח מה שראה בעולמות העליונים על תורתו של רשב"י ואמר שכל העליונים והתחתונים כולם בזמן אחד תמהים ואומרים הדין הוא רשב"י שהוא מרעיש כל העולמות מי יכול לעמוד לפניו וכו'.

א. המאמר הזה מדבר שכאשר רצה ר' חייא להכנס לבית מדרשו של רשב"י לא נתנו לו רשות מן השמים להכנס, ואח"כ כאשר ניתן לו רשות להכנס לבית המדרש ולמד סודות התורה וראו עיניו מראות וסודות עליונים מה שקורה בעולמות העליונים בבחי' "תא חזי" לא יכל לדבר, ואמר רשב"י לר"א תעביר יך על פיו ואז יוכל

הבשמים של עדן, **עַד עֵתִיק יוֹמִין**, עד פּרצוף עתיק יומין שבכתר העליון, וכל זה הוא ע"י נשמות הצדיקים שמעלים מ"ן עד פּרצוף עתיק וגורמים יחוד קובה"ו **וְכָל הָאֵי בְּגִינִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן** וכל זה בזכותו של ר' שמעון.

ח"א ד' ע"ב

אֲדַהְבִּי שְׁמַע קָלָא דְאָמַר פְּנֹנֵי אֶתְרָא, פְּנֹנֵי אֶתְרָא בתוך כך שמע רבי חייה קול שאמר פנו מקום פנו מקום, וכפל פעמיים כדי לזרום לכבוד מלך המשיח **דְּהָא מְלָכָא מְשִׁיחָא אֲתִי לְמַתִּיבְתָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן** שהרי מלך המשיח בא לישיבה של רבי שמעון.

בְּהַהוּא שְׁעֵתָא קָמוּ כָּל אַנְוֵן תְּבַרְיָא באותה שעה קמו כל אלו החברים לכבוד מלך המשיח **וְקָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וַהֲוָה סָלִיק נְהוּרִיָּה עַד רוּם רְקִיעַ** וגם קם רשב"י לכבודו והיה עולה אור תורתו, עד מתיבתא דרקיעא שהיא ישיבת מטרו"ן **אָמַר לִיהּ רַבִּי וּכְפָאָה אֲנִתָּא** אמר לו המשיח לרשב"י, רבי אשריק, כי נשמת רשב"י מיסוד דאבא מקום גבוה ולכן נקרא בוצינא קדישא **דְּאוּרִיָּתָךְ סְלָקָא כְּתִלַת מְאָה וְשִׁבְעִין נְהוּרִין** שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, שהם ש"ע נהורין שבפנים דא"א ונעשה שם יחוד ומקבלת משם אור גדול, א"נ הש' הם כנגד כח"ב שכל אחד כלול ממאה אורות, ושבעים כנגד חג"ת נהי"ם, **וְכָל נְהוּרָא וְנְהוּרָא אֲתַפְרִישֵׁת לְשִׁית מְאָה וְתִלְיִסָּר טַעְמִין** וכל אור ואור מש"ע רבוא נהורין ומהספירות מתחלק לשש מאות ושלוש עשרה טעמים שהם תרי"ג, כי כל ספירה כלולה מתרי"ג, והכונה שהיה מאיר וממשיך ע"י תורתו הארה מא"א לזו"ן שבהם תרי"ג מצוות כי מצוות עשה הם בז"א ומצוות ל"ת בנוק' **סְלָקִין וְאַסְתַּחֲיִין בְּנְהַרֵּי אַפְרַסְמוֹנָא דְכִיָּא** שעולים אלו התרי"ג טעמים ואורות בסוד מ"ן וטובלים ומתרחצים בנהרות אפרסמון הטהור, שהוא באימא שמשם שורש התורה וגורמים שם זווג **וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ תְתִים אוּרִיָּתָא מְמַתִּיבְתָךְ** והקב"ה הוא המאשר ומקיים התורה משיבתך, **וְאַנָּא לֹא אֲתִינָא לְמַתָּתֵם מְמַתִּיבְתָךְ** ואני לא באתי לאשר ולחתום תורה משיבתך, **אַלָּא מְאֲרֵי דְנַדְפִין אֲתֵי הָבָא** אלא באתי לכאן כי בעל הכנפים שהוא מלאך מטרו"ן, שיש לו ל"ו כנפים משמאל ול"ו מימין יבא לכאן ולכן באתי, **דְּהָא יְדַעְנָא דְלֹא יִיעוּל גּוֹ מְמַתִּיבְתֵי אַחֲרִיתֵי אֲלָא בְּמַתִּיבְתָךְ** שהרי ידעתי שלא יכנס לתוך ישיבה אחרת אלא לישיבתך, ופי' דמשיח משבח לרשב"י שלא בא לחתום ולאשר ולקיים תורתו, כי תורתו וסודותיו רק הקב"ה חותם ומאשר אותם שהוא יותר מעלה, וכמ"ש בזוהר חדש שה"ש דף ע"ו ע"ב מה שאמר אליהו לרשב"י עיין לקמן.

מלאך מטטרו"ן משבח את רשב"י

תיקוני זוהר קמ"ז ע"ב

אֲדַהְכִי הָא יִנּוּקָא קָא נְחִית בתוך כך הרי הנער שהוא מלאך מט"ט ירד עוד פעם מלמעלה, **פְּתַח**
וְאָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא פְּתַח פִּיךָ בְּאוֹרֵייתָא פתח ואמר המאור הקדוש פתח פִּיךָ
לגלות סודות התורה, **דְּהָא פּוּמְךָ אִיהִי סִינִי** שהרי פִּיךָ הוא כמו הר סיני שניתנה עליו התורה וגם אתה
עניו כהר סיני, **קָלִין וְהַבְּלִין דְּנַפְקִין מִפּוּמְךָ עֲלֵייהוּ אֲתָמַר** הקולות וההבלים שיוצאים מפִּיךָ
עליהם נאמר (שמות כ יח) **וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִים וְגוֹמֵר, וְכָלֵהוּ**
צִיִּיתִין לְמַלּוּלְךָ עֲלָאִין וְתַתָּאִין וכולם כל העולמות והמלאכים ונשמות הצדיקים שומעים ומאזינים
לדברִיךָ העליונים והתחתונים, **דְּאֲנֹנִן שְׁתִּין רַבּוּא דְּמַתִּיבְתָא עֲלָתָא** שהם ששים רבוא נשמות של
הישיבה העליונה, **וְשְׁתִּין רַבּוּא דְּמַתִּיבְתָא תַתָּאָה** וששים רבוא נשמות של ישיבה של מטה, **וְאֲנִתְ**
אִיהוּ בְּדִיוֹקְנָא דְּמֵאֲרָךְ ואתה רשב"י הוא בדיוקן של אדונך הוא הקב"ה, **דְּבּוֹמְנָא דְּפְתַח**
בְּאֲנְכִי שבזמן שפתח הקב"ה פיו במתן תורה באנכי, **שׁוֹר לָא נִגְחַ, אַרְיָה לָא שְׂאגַ, עוֹף**
דְּאִיהוּ נִשְׂרָא לָא פֶּרַח שור שבכסא לא נגח, אריה שבכסא לא שאג, עוף שהוא נשר שבכסא לא פרח,
וְכָל חַיִּילִין דְּתַלְיִין מִנְיִיהוּ בְּכַרְסֵיִיא יִקְרָא וכל צבא המלאכים שתלויים מן החיות שבכסא
הכבוד כולם שתקו לשמוע את קול הקב"ה, **וְאָדָם לְשֶׁבֶת עַל כַּסְאֵיִיא דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ**
הוּא, אִיהוּ צִיִּית לְמַלְיָן דִּילְךָ ואדם שמוכן לשבת על כסא הכבוד שהוא הקב"ה הוא שומע ומאזין
למילים ולסודות התורה שלך, **בְּגִין דְּמַטְרוּנִיתָא דִּילָהּ דְּאִיהִי אוֹרֵייתָא קְדִישָׁא סְלִיק**
בְּפּוּמְךָ לפי שהמלכה שלו שהיא התורה הקדושה עולה בפִּיךָ, כלומר ע"י סודות התורה שבפִּיךָ.

ג' אופנים איך שרשב"י מעמיד ומאיר כל העולם כולו:

א: שהוא מעמיד ומחזק את ד' רוחות העולם, כי הוא כחינת צדיק יסוד עולם שהעולם עומד עליו.

ב: כמו שבארבע אמות קפל הקב"ה את כל ארץ ישראל תחת יעקב אבינו, כן רשב"י בנח תורתו קיפל כל התורה כולה במה שחידש ועי"כ כל העולם עומד עליו.

ג: רשב"י הוא משלים ומעמיד את העולם כמו שדוד המלך הוא רגל רביעית לכסא.

(ח"א קנ"ה ע"ב)

רַבִּי שְׁמַעוֹן נָפַק לְקַרְיֵיתָא, אֲוֹדְמֵן לִיהִי רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי ר"ש יצא
לכפר ונזדמנו לו שלשה מתלמידיו. **בִּיּוֹן דְּחֲמָא לֹוֹן, אָמַר תְּחַדְתוּתִי דְּאוֹרֵייתָא**
אַצְטְרִיךְ הָכָא כיון שראה אותם אמר, חידושי תורה צריך כאן מכיון שראיתי אתכם, **יְתְּבוּ תְּלַתָּא**
אַלִּין. (ס"א יומין) **כַּד בַּעָא לְמִיּוּל, פְּתַח כָּל חַד וְחַד קָרָא** ישבו שלשה אלו התלמידים ועסקו

בתורה. וכאשר רצה רשב"י לילך, פתח כל אחד ואחד מהחברים לדרוש באיזה פסוק כדי להפרד מתוך ד"ת.

רַבִּי אֵבָא פִּתַח וְאָמַר וּדְרַשׁ, (בראשית יג) וְה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד לֹזֵם מַעֲמֹו וְגו', שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה וְגו' כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך אחרֶיךָ. וְכִי לְפָנַי חִיּוּ דְאַבְרָהָם יְרִית אֶרְעָא וְלֹא יִתִּיר וְכִי רַק לְפִי רֵאִיתוּ שֶׁל אַבְרָהָם יִרְשׁ אֶת הָאָרֶץ וְלֹא יוֹתֵר, עַד בְּמָה חָמִי בְּרַ נֶשׁ, תִּלְתַּת פְּרָסִי אִו אַרְבַּע אִו חֲמִשׁ פְּרָסִי עַד כַּמָּה יִכּוּל לְרֵאוֹת הָאָדָם, שֶׁלֹּשׁ פְּרִסָּאוֹת אִו אַרְבַּע אִו חֲמִשׁ פְּרִסָּאוֹת, וְאִיהוּ וְהַקְב"ה אָמַר (בראשית יג) כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו' כֵּאלִילוּ רַק שִׁיעוֹר קִטְן שֶׁל רֵאִיתוּ.

אֵלָא, כִּיּוֹן דְאַרְבַּע סְטֵרִין דְעֵלְמָא חָמִי, כָּל אֶרְעָא חָמִי אֵלָא כִּיּוֹן שְׂאֲרַבַּע צַדִּים שֶׁל הָעוֹלָם הוּא רוֹאֶה כַּמ"ש יִמָּה וְקִדְמָה צְפוּנָה וְנִגְבָּה, א"כ אֶת כָּל הָאָרֶץ הוּא רוֹאֶה. דִּהָא אַרְבַּע סְטֵרִי דְעֵלְמָא, כָּלְלָא דְכָל עֵלְמָא שְׁהֵרִי אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם הֵם כְּלָלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. תַּוּ, וְזָקַף לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל עוֹד פִּירוּשׁ, כִּי הִגְבִּיָּה הַקְב"ה אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, (דף קטו ע"א) וְאַחֲמִי לִיָּה דְאִיהִי קְשִׁירָא בְּסְטֵרִי דְעֵלְמָא, וְהוּא חָמִי כָּלְלָא וְהֵרָאָה לוֹ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּאַרְבַּע צַדִּי הָעוֹלָם כַּמוֹ נְקוּדָה בְּמִרְכּוּז הָעִיּוּגוּל, וְהַנְקוּדָה הַזֹּאת הִיא מְחֻיָּקָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, כִּי הִשְׁפַּע וְהֵאֱוִר יוֹרֵד לֹא"י וּמִשָּׁם מִתְפַּשֵּׁט לְכָל הָעוֹלָם, וְהִיא רוֹאֶה אֶת הַכֹּל. בְּגוֹוְנָא דָא, מָאן דְחָמִי לִיָּה לְרַבִּי שְׂמַעוֹן כַּעֲיִן זֶה מִי שְׂרוּאָה אֶת רִשְׁב"י, וְלֹא דוּקָא שְׂרוּאָה אוֹתוֹ אֵלָא גַם ע"י שְׂעוּסָק בְּזוּה"ק וְע"י הַתְּקַשְׁרוֹת אֵלָיו, וּבִפְרָט אִם עוֹלָה לְמִירוֹן וְלוֹמֵד שֶׁם, כֵּאלִילוּ כָּל עֵלְמָא חָמִי, חֲדוּוֹתָא דְעֵיָלָא וְתַתָּא כָּל הָעוֹלָם הוּא רוֹאֶה, כִּי רִשְׁב"י הוּא הַצַּדִּיק שְׂבוּכּוֹתוֹ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְרִשְׁב"י הוּא הַשְּׂמַחָה שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים וְשֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים כִּי מִשְׁפִּיעַ גַּם בְּעֲלִיּוֹנִים וְגַם בַּתַּחְתּוֹנִים וְהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַמַּעֲמִיד.

פִּתַח רַבִּי תִּיָּא וְאָמַר (בראשית כח) הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעָהּ, וְכִי הֵהוּא אֶתֶר בְּלַחְדוּדֵי אַבְטָח לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִי אוֹתוֹ מְקוּם בְּלַבַּד הַבְּטִיחַ לוֹ הַקְב"ה לִיעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה, דִּהָא אַרְבַּע אַמִּין אִו חֲמִשָּׁא תּוּוּ וְלֹא יִתִּיר וְהֵרִי אַרְבַּע אַמּוֹת אִו חֲמִשׁ אַמּוֹת הִיוּ וְלֹא יוֹתֵר. אֵלָא, בְּזַמְנָא הַהוּא, בְּאַנּוּן אַרְבַּע אַמִּין, כְּפִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל אֵלָא מִתְרַץ, בַּעַת הַהִיא בְּאוֹתוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת קִפְלָה לוֹ הַקְב"ה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲשַׁתְּפַח הֵהוּא אֶתֶר כָּלְלָא דְכָל אֶרְעָא נִמְצָא אוֹתוֹ מְקוּם הוּא כְּלָלוֹת שֶׁל כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיָמָה הֵהוּא אֶתֶר אִיהוּ כָּלְלָא דְכָל אֶרְעָא וְיָמָה אוֹתוֹ מְקוּם הַגִּשְׁמִי, הוּא כָּל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, רַבִּי שְׂמַעוֹן דְאִיהוּ בּוֹצִינָא דְכָל אֶרְעָא גַם רִשְׁב"י שְׂהוּא הַמְאוּר שֶׁל כָּל הָאָרֶץ כִּי ע"י תּוֹרָתוֹ הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל אַחַת בְּמָה וְכַמָּה דְשִׁקִּיל כָּכָל עֵלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁשְׂקוּל הוּא כַּנֶּגֶד כָּל הָעוֹלָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', ומקשה וְכִי בְּבָלְהוּ דְאוֹלֵידַת, לָא אֶתְחַזֵּי לְאוֹדָתָה לִּיהּ לְקוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֶלָּא בְּהַאי וְכִי בְּכָל הַבְּנִים שְׁהוּלִידָה לֵאמָר לֹא הִיָּה רַאזִי שְׁתוּדָה לּוֹ לְהַקְבִּי אֵלָּא בּוּזָה הֵבֵן הַרְבִּיעִי, אֶלָּא יְהוּדָה אִיהוּ כְּרָא רְבִיעָאָה לְבְּרִסְיָא, וְאִיהוּ אֲשֵׁלִים לְבְּרִסְיָא אֵלָּא מִתְרַץ, יְהוּדָה הוּא סוּד הַמְּלָכוֹת הוּא בֶן הַרְבִּיעִי לְכַסָּא, וְהוּא הַשְּׁלִים אֶת הַכַּסָּא, כִּי דוּד הַמֶּלֶךְ הוּא רַגְלֵי רְבִיעִית. וְכִי בְּגִין כָּךְ, יְהוּדָה בְּלַחְדוּיָהּ, תְּקוּנָא דְבְּרִסְיָא וְסִמְכָא דְבָלְהוּ סְמִכּוֹן וּבִשְׁבִיל כָּךְ, יְהוּדָה לְבַדּוֹ נִקְרָא שְׁהוּא תִּיקֵן אֶת הַכַּסָּא וְהַתּוֹמֵךְ וְהַמְעַמֵּיד שֶׁל כָּל הַמְעַמִּידִים, כִּי אֵין הַמְצוּהָ נִקְרָאת אֵלָּא ע"ש גוּמְרָה. (נ"א דְהוּוּ תְּלַת, אֲבָרְהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְכַדִּין אֶתָּא דוּד מִיְהוּדָה וְאֲשֵׁלִים לְבְּרִסְיָא, וְעַל כֵּן אֶקְרִי יְהוּדָה דְאִיהוּ שְׁמָא קְדִישָׁא וְהַדְלִ"ת (ס"א ד' רְגִלוּהִי) מְרַגְלוּהִי דְבְּרִסְיָא) רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּנַהֲרִי כָּל עֲלָמָא בְּאוֹרֵייתָא וְכַמָּה בּוֹצִינִין נְהָרִין בְּגִינֵיהּ ר"ש שְׁמַאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּתוֹרָתוֹ וְכַמָּה מֵאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים מֵאִירִים בּוֹכוֹתוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁהוּא מְעַמֵּיד וְחוֹתֵם אֶת הָעוֹלָם כּוֹל, וְהוּא מְעַמֵּיד אֶת כַּסָּא הַכְּבוֹד.

מאמרי הפרשה

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ שַׁבַּת לָהּ" (כה, א-ב)

פרשת שמיטה מוכיחה שהתורה היא מן השמים

פרש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני אף כל המצוות נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני.

ובאמת צריך להבין מדוע הודיע לנו הכתוב עניין זה דווקא אצל מצות שמיטה, וי"ל כי פרשת שמיטה מוכיחה שהתורה היא מן השמים, והיא ראייה ברורה לכך, שתורתנו הקדושה תורת אמת ולא שח"ו בדה אותה משה רבנו מלבנו, כי מי אנוש שיכול להבטיח הבטחה כזו שלא כדרך הטבע של - "וצויתי את ברכתי וכו' ועשת את התבואה לשלש השנים", ופשוט שרק הכל יכול - אפשר לו להבטיח הבטחה כזו לדורות עולם.

ועשת את התבואה לשלש השנים וע"י כל המופתים הללו תדע כי לי הארץ ועי"ז יהיו ענין נשואות אל ה' תמיד ותבטח בו יתברך

כותב הרב כלי יקר: טעם מצוה זו להשריש האמונה בעם ישראל, כי חשש הקב"ה פן בבואם לא"י יתעסקו בעבודת האדמה וישכחו את ה' ויסירו בטחונם ממנו ויחשבו כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה והם הבעלים ואין זולתם, ע"כ הוציאם ה"ת ממנהג הטבע. כי דרך אומות העולם לעשות בשש שנים - שתי שנים זרע, ואחת בור, כדי לא להכחיש כוחה של האדמה, והקב"ה אומר שש שנים תזרע שדך, מידי שנה בשנה, ואני מבטיחך לתת כוחה בכל שנה ומלבד זאת, בשנה הששית - וצויתי את ברכתי וכו' ועשת את התבואה לשלש השנים וע"י כל המופתים הללו תדע כי לי הארץ ועי"ז יהיו ענין נשואות אל ה' תמיד ותבטח בו יתברך.

מסופר על רבי זושא מאניפולי זצ"ל שכמה ימים לא אכל ועשה לו הקב"ה נס וברא לו שני דדים קטנים בתוך פיו אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב

מספר הגה"ק בעל היכל הברכה מקאמאראנא זי"ע, (פרשת ואתחנן דף לה): ששמע בעצמו מפי קדשו של הרבי ר' זושא זי"ע, שבזמן עניותו של הר"ר זושא זי"ע היה משמש בעיר אוסטראה, והיה דרכו בקודש שהתענה שנים ושלשה ימים רצופים, ואח"כ היה הולך לבקש מאיזה בעל - הבית שיתן לו לחם להשיב נפשו.

פעם אחת אמר ר' זושא זי"ע בלבו, שלילך ולבקש לחם הוי חסרון באמונה. ולכן קיבל על עצמו שמעתה יבטח באלהיו באמונה שלימה ולא יבקש מאדם כלום. וכן עשה, שלאחר שהתענה שלשה ימים כדרכו, לא ביקש משום אדם כלום, ולא היה מי שיתן לו שום דבר. ונעשה מזה רעש גדול בשמים, כי אף שהיו שם אנשים כשרים הרבה [העיר אוסטראה בימים ההם היתה עיר מלאה חסידים ואנשי מעשה], מ"מ לא היה מי שראוי שתזדמן לפניו מצוה גדולה כזו - לקיים נפש קדוש זה. ומשלא בא איש לעזרתו עשה לו הקב"ה נס, וברא שני "מעיינות" בפיו, אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב, ושלושה חדשים היה ניזון מזה. אחר עבור שלשה חדשים, בא אליו איש אחד ואמר לו "זושא, קח לך ששה גראשין וקנה לך לחם", ומיד ברגע ההוא נפסק שפע החלב ודבש. כך סיפר הצדיק למורי - חמי [הוא הרה"ק מהרא"מ מפנישטוב זי"ע]. "הרי תראה אחי, שנוח לפני הש"י לשנות סדרי בראשית מליתן דורון וזכות מצוה למי שלא זכה וראוי לזה".

והנה ידוע מה שאיתא בנועם אלימלך בשם אחיו הרה"ק הר"ר זושא זי"ע עה"פ (ויקרא כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית גו' וצויתי את ברכתי לכם. שכשברא השי"ת העולם ברא בו צינורות המושכים שפע לצרכי בני אדם, ובאופן שדרך השפע לא להפסיק כלל. רק כשהאדם נופל ממדרגתו, ואין לו בטחון כבורא ב"ה, אז בזה גופא מפסיק הוא את השפע, ואז צריך השי"ת לצוות מחדש על השפע כמו מתחילת הבריאה. וזה שמלמדת התורה שאם יבטח האדם בה' ולא ישאל כלל מה יאכל, לא יחסר כל טוב. אך גם אם "תאמרו מה נאכל", ועי"ז תגרמו ח"ו שתפסיקו השפע, הבטיחה התורה"ק ש"וצויתי את ברכתי לכם", היינו שיחדש השי"ת את השפע בברכתו, פי' יצטרכו ציווי מיוחד עתדה"ק. והוא כעין עובדא הנ"ל, שבעת שלא שאל הר"ר זושא זי"ע "מה אוכל", נמשך אליו השפע מן השמים בלי הפסק כלל.

רב זושא רעב

ומעשה בר' זושא מאניפולי שבכל יום בעת שהיה אומר - ר' זושא רעב, היו מכניסים לו אוכל. פעם אחת אמר לעצמו אותו אחד שהיה דואג כל יום לעמוד ליד הפתח עם האוכל - אני רוצה לראות, לא אביא לו אוכל יום אחד ונראה מה יהיה, וכך עשה, למחרת שאל מה נעשה ואמרו לו ראה פלא אתמול היה יהודי אחד שהיו לו צרות וקבל על עצמו שאם יסתדר לו מה שרוצה יתן לרב זושא אוכל וכך היה. הנה מן השמים דאגו לו, כי מה שצריך האדם לקבל יקבל.

רבי יהודה הגביה את המחצלת שעליה ישב, ונעשה נס ונתמלא כל אותו המקום במטבעות של זהב

ובענין מידת הבטחון ראינו בגמ' (נדרים מ"ט ע"ב) מעשה באשתו של רבי יהודה בר אילעאי שיצאה פעם וקנתה צמר בשוק ועשתה מזה גלימה חשובה. כאשר היתה יוצאת לשוק היתה מתכסת בה, וכאשר רבי יהודה היה יוצא להתפלל היה הוא מתכסה בה ומתפלל, וכאשר היה מתכסה בה היה מברך "ברוך שעטני מעיל". פעם אחת גזר רשב"ג תענית, ורבי יהודה לא הגיע לבית שנאספו שם החכמים בתענית, אמרו הנוכחים לרשב"ג שרבי יהודה לא הגיע לפי שאין לו בגד להתכסות בו, שלח רשב"ג לר"י בגד, אך סירב לקבלו, ביקש רבי יהודה להסביר לשלוחיו של הנשיא מדוע הוא מסרב ליטול ממנו את הבגד, לכן הגביה את המחצלת שעליה ישב, ונעשה נס ונתמלא כל אותו המקום במטבעות של זהב, ואמר לשלוחי הנשיא, ראו את העושר שיש לי כאן! אם הייתי רוצה בודאי שהייתי יכול לקנות לעצמי חלוק, אלא שאין רצוני להנות מהעולם הזה כלל. ולפיכך אני מסרב להנות מהמעיל ששלח לי.

הרי לנו המעלה הגדולה של הבטחון שהיתה בר"י שהיתה נטועה בו בכל חושיו וכשאמר כן, הרי היה אצלו כאילו ממש היום הניח שם את הכסף.

ובגמ' (בב"מ מ"ב ע"א) תנו רבנן: ההולך למוד את גרנו, אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למוד, אומר: ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואחר כך בירך - הרי זו תפילת שוא, לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד, ולא בדבר המנוי, אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר: יצו ה' אתך את הברכה באסמך.

ולמעשה הרי זה נס גמור - למעלה מן הטבע, ומ"מ מברך ומתפלל ואין זו ברכה לבטלה, הנה מבואר לנו, שעד כדי כך מגיעה חובת הביטחון, שהאדם צריך להיות בטוח שיארע לו נס כזה. ועיין דברי חמודות שכותב שהמודד גרנו בטוח שיארע לו נס גלוי ושינוי הטבע, והוא מודה לה'.

כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני

ובגמ' (תענית כ"ד ע"ב), אמר רב יהודה אמר רב, בכל יום ויום מימיו של רבי חנינא בן דוסא, היתה בת קול יוצאת מן השמים ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, שאין לו אפי' לחם בביתו, ודיו בקב אחד של חרובים בלבד, להתקיים ממנו מע"ש אחד לע"ש הבא. ומעשה באשתו של רבי חנינא בן דוסא שהיתה רגילה להסיק את התנור כל ע"ש אע"פ שלא היה לה מה לאפות, והיתה משליכה לתוכו חומר מעלה עשן, בכדי שיהיו השכנים סבורים שהיא אופה לחם לכבוד שבת, מפני שהתביישה ששכנותיה אופות לכבוד שבת והיא אינה עושה כלום, היתה לה שכנה רעה שאמרה לעצמה, הרי אני יודעת שאין לאנשים האלו כלום בבית, א"כ מהו כל העשן הזה העולה מתנורם, הלכה ודפקה בדלת, התביישה אשתו של רבי חנינא שיפורסם ברבים שלא היה לה כלום בתנור, והשכנה נכנסה לחדר הפנימי ונעשה נס שראתה את התנור מלא לחם, וכלי הלישה מלא עיסה, אמרה לה השכנה - גברת! הביאי מרדה כי לחמך עומד להשרף, אמרה אשתו של רבי חנינא אכן, אני לכך נכנסתי לחדר הפנימי, להביא את המרדה, תנא בברייתא, לא אמרה כן בתור אמתלא בלבד כדי להנצל מן הבושה, אלא אף היא באמת הלכה להביא מרדה, מפני שהיתה רגילה לנסים, ויכלה לצפות שיהיה לה לחם בתנור אף שלא הכינה אותו.

הנה גם כאן רואים כי אותה צדקנית הייתה בטוחה שהקב"ה יעשה לה נס שלא תתבייש, עד שבפשטות לקחה את המרדה כדי להוציא לחם.

התינוק אינו דואג על האכילה ועל הפרנסה

ב'דברי אליהו' (תהלים קלא, ב), שאלו לרבינו הגר"א - איך יהיה הבטחון בה'. ואמר, כבר פירש לנו דהמע"ה 'אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי', פירוש, כמו שהתינוק אינו דואג 'מה יאכל' בידעו שבכל עת תאכילנו אמו כדי שבעו, וכן בכל ענייניו סמוך לבו ובטוח שאמו תמלא כל מחסורו. אף לדידן, עלינו להסיר כל דאגה וחשש מלבנו שלא לדאוג כלל דאגת המחר, רק לסמוך לגמרי על לאבינו שבשמים, שיחיש לנו את כל הצרכיו ותינו.

כתב בנפש שמשון כי מטבע העולם, שבעוד התינוק קטן תמהר אמו לקראתו על כל בכי שיבכה לראות מה אירע עמו ומה צרכיו בזה הרגע, משגדל התינוק מעט, אין אמו בהולה לקראתו אלא כשהוא נחבט ומקבל 'מכה' על בשרו. כעבור שנה ושנתיים אין אמו ניגשת אליו אלא כשהוא נופל ונחבט קשה יותר... סיבת הדבר הוא, כי ככל שהתינוק קטן יותר, יותר הוא תלוי ברחמי וחסדי אמו כי אין בידו לעזור ולהועיל לעצמו מבלי עזרת האם, וככל שיגדל התינוק ויתרבה כוחו לסייע לעצמו כך גם תרגיש האם פחות 'אחריות' עליו... כיו"ב בדרך משל, הסומך על ה' מתוך הכרה כי 'חסר ישע' הוא בכוחות עצמו, ואינו תולה את תקוותו אלא בכורא העולם לבדו, יחיש הקב"ה לישועתו בעגלא ובזמן קריב על צד היותר טוב.

בך בטחתי אל אבושה

איתא במדרש (שוח"ט תהלים כה על הפסוק 'אלוקי בך בטחתי אל אבושה'), וז"ל... היו שומרי המדינה עוברין ומצאו אכסנאי אחד ותפסוהו, ואמר אל תכוני כי בן ביתו של מלך אני, כיוון ששמעו כן, הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר, בבוקר הביאוהו אצל המלך ואמרו לו 'בן ביתך' מצאנו אמש, אמר לו המלך, בני, מכיר אתה אותי, אמר לו לאו. אמר לו המלך אם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו - בבקשה ממך, אני איני בן ביתך, אבל 'בך בטחתי', שאלמלא אמרתי להם כן היו מכים אותי... אמר להם הניחו לו הואיל ובטח בי הניחו לו. וכן אמר דוד 'אלוקי בך בטחתי' ובשביל כך 'אל יעלצו אויבי לי', ולא אני בלבד, אלא גם כל קויך לא יבושו.

בזמן שיש הרבה צרות סימן לישועה

איתא במדרש (שוח"ט תהלים כ) דבר אחר יענך ה' ביום צרה (משל) לאב ובן שהיו מהלכין בדרך ונתייגע הבן, אמר לאביו והיכן היא המדינה, אמר לו, בני, סימן זה יהא בידך, אם ראית 'בית הקברות' לפניך דע כי המדינה קרובה לך, כך אמר הקב"ה לישראל אם ראיתם שהצרות מכסות אתכם באותה שעה אתם נגאלים שנאמר יענך ה' ביום צרה.

חזקיהו המלך אמר אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא הריני ישן במטתי ואתה עושה

ובבטחון יש תנאי גדול שלא יסמוך האדם על עצמו כלל אלא ישים כל בטחונו בהשי"ת, ודבר זה אנו למדים מדבריהם (ילקוט שמעוני שמואל ב רמז קסג) ארבעה מלכים מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הם, דוד, ואסא, יהושפט, וחזקיהו. דוד אמר ארדוף אויבי ואשיגם וגו', אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה כן שנאמר ויכם דוד מהנשף ועד

הערב. עמד אסא ואמר אין בי כח להרוג אלא אני רודף ואתה עושה, אמר הקב"ה אני עושה כן שנאמר "וירדפם אסא והעם אשר עמו" וגו', כי נשברו לפני אסא אין כתיב כאן אלא כי נשברו לפני ה'. עמד יהושפט ואמר אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא הריני אומר שירה ואתה עושה, אמר ליה הקב"ה אני עושה כן שנאמר "ובעת החלו ברנה נתן ה' מארבים". עמד חזקיה ואמר אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא הריני ישן במטתי ואתה עושה. א"ל הקב"ה אני עושה כן שנאמר "ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור".

הנה חזקיהו מלמד כי הבטחון של האדם צריך להגיע עד - הריני ישן על מטתי - כלומר אין אני יודע עד מה, ולבי בטוח בך יתברך הדואג לצרכי. וצריך האדם להשריש לעצמו שאינו יכול להועיל לעצמו אלא הכל רק מאת ה'.

הבוטח בה' חי בשלוה ובשמחה ולא חסר לו כלום

"כפירים רשו ורעבו, ויורשי ה' לא יחסרו כל טוב". (תהילים ל"ד) כפיר הוא אריה בצעירותו. לכאורה הוא החיה הכי מאושרת בעולם, אבא מלך ואמא מלכה, ועם כל זה הוא עני ורעב. כל בעלי החיים אוכלים ירקות ועשב ממה שמזדמן להם, אבל האריה אוכל פעם בשלושה ימים, טורף כבש, ומערכת העיכול שלו עובדת על זה שלושה ימים. ביום השלישי הוא מתחיל לרעוב, מסתכל מרחוק ורואה את כל בעלי החיים אוכלים, שבעים ומחצים מאוכל שאצלו הוא רק תבלינים. הוא מחפש אחוזה של חמישים קילו בשר ומחכה ברעב.

אבל "דורשי ה', לא יחסרו כל טוב". מפני כי הרגשתו היא, שמה שיש לו זה הכי טוב שיכול להיות, ואם בורא העולם יודע שהוא זקוק לדבר נוסף, הוא יתן לו את זה. הרי זה לא הגיוני לאחסן את כל תכולת החנויות בביתו. יש כמה דברים בבית מרקחת, כלים ומוצרי יסוד ב'כל בו לבית', בשר ודגים בחנות העופות והדגים, רהיטים אצל הנגר, בגדים אצל החייט, וכן הלאה, ומפעם לפעם חלק מהדברים מגיעים אליו הביתה כפי הצורך. הוא חי בשלוה, יודע שיש לו כל טוב, והוא מאמין שהבורא מזמן הכל בזמן הנכון ובאופן הכי מדויק לכל נברא ונברא!

לכן חבל לבטוח רק באנשים, להשקיע בהם כוחות ללא תועלת. למשל: יש אדם שיש לו הרבה דודים וידידים מוצלחים ומוכשרים מאוד שהגיעו למשרות בכירות ביותר. דודו האחד הוא מיליארדר, ולכן הוא רגוע, אם הוא יזדקק לסכום כסף גדול הוא יפנה אליו. הדוד השני הוא רופא לכל ענייני הגוף, והוא מסוגל לרפא את כל החולאים מכף רגל ועד ראש. הוא בטוח שאם יחוש כאב כלשהו, הוא יפנה לדודו והלה ירפאו. הדוד השלישי הוא פסיכולוג ופסיכיאטר מספר אחת בעולם. האחייך רגוע, הוא יודע שכשיהיה עצבני, הרופא הזה ישמע, ינחם, וירגיע אותו בחינם. חוץ מהדודים יש לו גם שכן ידיד טוב שהוא עסקן בסדר גודל עולמי, ויודע איך לפתוח שערים בכל מקום. הרגשתו היא שהוא מסובב בכל סוגי העוזרים והמסייעים שיעמדו לו בעת צרה, מפני שהוא מבין בדמיונו, כמה כל המאכרים נחוצים לו וכמה הוא תלוי בהם. לכן הוא משקיע בקשר איתם, קונה להם מתנות, מתעניין בשלומם, משתתף באירועים שהם עורכים. הוא משקיע בכך מאמצים מרובים.

אומר רבינו חובת הלבבות בפתיחת שער הבטחון, חבל על הזמן ועל העבודה. אדם משקיע כוחות וזמן עשרות שנים בדבר שאינו מובטח, כי הנברא מוגבל. אדם הוא רק בשר ודם. הגיבור הכי גדול מזדקן, העשיר עלול לרדת מנכסיו, או סתם כך להחליט שהוא מעדיף לשמור את הכסף לשיבה טובה במושב זקנים. אם פונים אליהם לעזרה בשעה לא מוצלחת, הם לא תמיד מתפנים, כי הם עסוקים בעניינים שנראים להם חשובים יותר מאשר להיענות לאחיך שנקלע למצוקה.

הפסוק אומר "לוכד חכמים בערמם" (איוב ה, יג). החכמים שבוטחים בחכמתם ועושים תחבולות בלי לבטוח בהשם, נכשלים לבסוף, ודווקא התחבולה הופכת למלכודת עבורם. שלמה המלך אומר בקהלת "שבתני וראה תחת השמש" (ט, יא). 'תחת השמש' - מחבר בדברים גשמיים. התבוננתי בעולם הזה וראיתי "כי לא לקלים המרויח", לא דווקא מי שהוא קל רגליים מגיע ראשון, "ולא לגבורים המלחמה" - לעיתים חושבים שהגיבור הוא זה שינצח במלחמה, אך המציאות מראה שלא דווקא הגיבור מנצח. "וגם לא לחכמים לחם" - אדם עשוי להשקיע במפעל שברשותו את כל כוחו ומוחו וכשרונו במשך עשרים שנה, כדי שתהיה לו פרנסה בשפע כל החיים. הוא עובד ויגע מצאת החמה עד צאת הנשמה, ואחרי שהקים הכל בעשר אצבעות, וחסך לו הון תועפות, בגיל חמישים הוא מתמודד עם בעיות כלכליות. איפה הכסף? כאן נפל מיליון, פה הלך לטמיון עוד מיליון, הבנקים גבו את שלהם, בהוצאה לפועל הצילו מה שאפשר. חכמתו הגדולה לא עמדה לו, והחלומות עם הכסף עפו להם לסתימת הגולל!

לדעת שהכל מהשמים

מסופר על האמרי חיים שבאחת משיחותיו בעניני אמונה אמר הרבי אמר מצינו בתלמודא פעמים רבות (עי' שבת קכא): 'מאן נימא דמתרצתא היא, דלמא משבשתא היא'. והנה, תיבת מא"ן נוטריקון אל מלך נאמן ומורה על האמונה בהש"ת. והיינו כי מא"ן נימא - מי שאומר בכל עת וזמן שהקב"ה אל מלך נאמן, הרי שמתרצתא היא, אדם זה מתורץ הוא, יש לו תירוצים וביאורים על כל הקורות עמו, בידעו שהכל משמים. אך "דילמא" האדם שהוא מלא בספיקות בכל הקורות עמו, כי אולי פלוני עשה לו כך ואלמוני נהג עמו להיפך, ואולי אם היה נוהג אחרת לא היו ייסורים באים עליו - אדם כזה הרי הוא **משבשתא** כי כל ימי חייו מלאים בשיבושים ואינו מבין מדוע כל זה בא עליו. **זכבר** היה הרה"ק מקוברין זי"ע אומר (הובא בתורת אבות שבת אות קמא) **שאל אדון על כל המעשים** הוא התירץ לכל הקושיות... כי אף אם הוא מלא קושיות כרימון על מצבו. יתחזק, והילוכו יהא בנחת בסמיכתו שהכל מאת ה' בא לו ולטובה רבה כוונתו.

ומעשה שהיה - פעם דרש האלשיך הקדוש זי"ע בפני תלמידיו אודות מידת הביטחון, ובתוך דבריו אמר שהבורא משפיע שפע הפרנסה על הבוטח בו אף אם לא עשה הבוטח איזו סיבה ו'השתדלות' לפרנסתו, אחד מהשומעים שהיה מפשוטי העם, והיה עוסק במשא 'חומר ובלבנים' נתעורר מדברי האלשיך, וגמר אומר בנפשו לבטוח בבוראו ולעזוב את כל עסקיו והשתדלותו, ומעתה 'מקומו' בבית המדרש - על התורה ועל העבודה, באמירת תהלים, מעמדות וכו', והבורא כבר ישלח לו פרנסה וכלכלה. בני ביתו ניסו להניאו מכך אך לא עלתה בידם כהוא זה, ומכיוון שהחליט כן, מכר את החמור ששימשו לישא משאותיו - לעכו"ם שעסקו היה בחפירת מערות, ומהמעות שקיבל מהעכו"ם נתפרנסו בני הבית, כעבור כמה ימים 'תם הכסף', נכנסו בני הבית והתחננו בפניו שיצא אדם לפעלו ולעבודתו, ויביא לחם לפי הטף, אך היהודי התחזק ואמר מבטחי בה' אלוקי - התייצבו וראו את ישועת ה'. באותו היום הלך הנכרי עם החמור לעבודתו בהרים, ובתוך כדי שחפר במערות מצא אוצר גדול של אבנים טובות ומרגליות לאין שיעור. העמיסן על החמור, ונכנס שוב אל המערה לבדוק האם נשאר עוד מהאוצר הרב, אז נפלה כל אדמת המערה עליו ו'שם הייתה קבורתו'. החמור שעמד מחוץ למערה המתין עד בוש על 'בעליו' החדשים, ומשראה שבוש לבוא, חזר העירה עם משא ה'אוצר' אל הבית שהיה רגיל להלך - לבית היהודי, ותשתומם נפשם לראות את 'חמורם' מכבר הימים, חוזר אליהם טעון אוצר אבנים טובות ומרגליות, שסיפקו מזונות וכל הצטרכויותיהם, לו ולצאצאיו למשך כל חייהם.

כל אדם מקבל מה שצריך לקבל כפי מה שנגזר עליו

"**ועשת** את התבואה לשלש השנים" = מסביר הרב כלי יקר: ע"ד שכתוב ואכלתם לחמכם לשובע, היינו שיאכלו מעט ויתברך האוכל במעיהם. נמצא שעם ישראל צריך לבטוח בהש"ת שכמות האוכל שמספיקה לשנה תספיק לשלש שנים, ועל יסוד בטחון זה לא יחרוש ולא יזרע בשנה השביעית ויעמוד בנסיון השנה האחת שהוא רואה שהשדה כביכול הולכת לאיבוד (שכל אדם יכול לבוא בזאת השנה ולקחת כאות נפשו מהשדה). וכן ראינו בירידת המן - וילקטו המרבה והממעט וכו' ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. ופרש"י שיש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט ובאו לביתם ומצאו עומר לגולגולת, ומכאן אנחנו למדים שהכמות אינה כלום, וכל אדם מקבל מה שצריך לקבל כפי מה שנגזר עליו.

כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי - אומר דוד המלך ע"ה לקב"ה בטחוני כך ואיני דואג כלל, בדיוק כמו התינוק שאין לו כלל דאגות אלא סומך על אמו. כך צריכה להיות הרגשת האדם ובטחונו בה' בלי שום דאגות.

ומעשה בעני אחד שהיה הולך בדרכו ונושא משא כבד, ראה אותו עשיר בעל עגלה והזמין אותו שיעלה לעגלה ויניח המשא בעגלה וכך עשה, אמנם העני עדיין המשיך להחזיק את הסחורה עליו, כשראה אותו העשיר שאלו למה אתה מחזיק את הסחורה, אמר - לא מספיק שהעגלה סוחבת אותי תסחוב גם את הסחורה, אמר לו טיפש, כל עוד העגלה סוחבת אותך היא סוחבת גם את מה שאתה מחזיק. וכן באדם, כי בודאי רבש"ע שמחזיק את האדם בעולם ומחיה אותו כל רגע, דואג גם "למשא" שלו - דהיינו פרנסתו וכל צרכיו.

לעתיד לבוא, כשזוהמת הנחש תעבור מן העולם, יחזור העולם להיות כפי שהיה קודם החטא ולא יהיה עוד צורך בעבודת השדה או בשאר עבודות

הגאון רבי יוסף צבי הלוי, אב"ד יפו ביאר שמבואר בדברי חז"ל, שקודם שחטא אדם הראשון באכילה מעץ הדעת היה העולם בבחינת "טוב מאד", ואז לא היה צורך בשום עבודה גופנית, כי הכל היה מוכן בשביל האדם, וכמו שאמרו

חז"ל שהיו מלאכי השרת צולין לו בשר ונותנים לו גלוסקאות, והיה העולם בכחינת "שבת שבתון", שלא היה שום צורך בעבודת האדם במציאות ההיא.

אך לאחר חטאו של אדם הראשון נעשתה מהפכה בעולם - נתקללה האדמה ונתקלל האדם - ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך וכו', בזעת אפך תאכל לחם. ומאז אם האדם לא יחרוש, לא יזרע, ולא יקצור, - לא יהיה לו מה לאכול.

ומכיוון שזהו המצב שנוצר בגלל חטאו של אדם הראשון, ציוותה התורה דינים ואזהרות, מתי מותר לעבוד ומתי אסור: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי תשבות, שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. אבל קודם החטא היה אפשר שיהיה שבת שבתון תמיד, כי הרי לא היה צורך בעבודה לעולם.

וכפי שלעתיד לבוא, כשזוהמת הנחש תעבור מן העולם, יחזור העולם להיות כפי שהיה קודם החטא ולא יהיה עוד צורך בעבודת השדה או בשאר עבודות, שעל כך אנו מבקשים "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו שבת", וכמו שאמרו חז"ל (בסוף מסכת כתובות): "עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות וכלי מילת", שכן לעתיד לבוא ישוב העולם לקדמותו, כפי שהיה לפני החטא.

וכבר היה זמן שבו פסקה זוהמת הנחש והחטא הקדמון, כאשר עמדו ישראל על הר סיני, כפי שאמרו חז"ל שאז פסקה זוהמתו, ואם כן צריך היה להיות מיד כפי שהיה לפני החטא, שלא יצטרך האדם לעשות שום עבודה אלא יהיה הכל מוכן ומזומן בשבילו. אולם מכיוון שחטאו בעגל - שוב חזר הקלקול הקודם, שבה זוהמת הנחש להטיל את ארסה, ושוב צריך האדם לעמול על לחמו בזיעת אפו.

אולם, בפרק הזמן שבין עמדם למרגלות הר סיני לבין חטא העגל, עדיין אפשר היה שתשבות הארץ לעולם ולא דוקא בשנה השביעית. וזהו הטעם להזכרת הר סיני בסמיכות לציווי על השמיטה, וכך כוננת הפסוקים: וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, כלומר, בזמן ההוא, כאשר עמדו למרגלות הר סיני ופסקה מהם זוהמת הנחש, אז היה יכול להיות מצב שבו "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה", כלומר, שתשבות הארץ לתמיד, כי במצב זה אין צורך שיעבוד האדם את האדמה.

לאחר מכן חוזר הפסוק למצב שנוצר לאחר שחטאו בעגל, שאז שוב חייב האדם לעמול כדי להוציא לחם מן הארץ, ועל כך אמרה התורה: "שש שנים תזרע וגו'", כלומר: אמת, מכיוון שחטאתם בעגל וחזרתם למצב שלאחר חטא עץ הדעת מוכרחים אתם לעבוד את האדמה, כי אם לא תעבדו לא יהיה לכם מה לאכול, אבל, עליכם לדעת שרק "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה", ואז יהיה לך מה לאכול, אולם "בשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה", בשנה זו חייבים אתם להשבות את האדמה.

אם עבר על כריתות ומיתות בית דין - תשובה תולה ומיתה ממרקת, ומחדש ר' יוחנן שאם בנוסף לתשובה מקפיד הוא על שמירת שבת כהלכתה, מועילה התשובה שתהיה לו מחילה גמורה גם על עבירות אלו

ומה שאמר הכתוב "שבת שבתון", ביאר בעל "תורת השביעית" על פי מאמר חז"ל (שבת קיח): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים, שנאמר: כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' והביאותים אל הר קדשי". ולכאורה יש להבין: מהו החשבון של שתי שבתות בדוקא.

ואדרבה הלא בגמרא (שם) מצינו שאמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן: "כל המשמר שבת כהלכתו - אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש, מוחלין לו", ותמה הט"ז (אורח חיים רמב, א): ממה נפשך, אם לא עשה תשובה - מה תועיל לו שמירת שבת, ואם עשה תשובה - מדוע זקוק הוא לשבת שתכפר גם היא עבורו, ותירץ הט"ז, שמדובר באדם שעשה תשובה, אלא שלא על כל העבירות מועילה תשובה לבדה, כפי שמצינו בחז"ל, שאם עבר על כריתות ומיתות בית דין - תשובה תולה ומיתה ממרקת, ומחדש ר' יוחנן שאם בנוסף לתשובה מקפיד הוא על שמירת שבת כהלכתה, מועילה התשובה שתהיה לו מחילה גמורה גם על עבירות אלו.

והנה, בדומה לעניינו של היחיד - גם עניינם של כלל עם ישראל, שהרי בגמרא (סנהדרין צז): "אמר ר' אליעזר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין". ואף כאן יש לומר שמכיוון שיש עבירות שעליהן לא מועילה תשובה לבד, לכן נחוץ לצרף לתשובה גם שמירת שבת, שבזכותה ימחול הקב"ה על כל עבירות כלל ישראל, ואז יזכו לגאולה השלימה. עכ"פ, מבואר דדי בשמירת שבת אחת ולא צריך שתי שבתות.

והתירוץ, דרבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי מחדש, שלענין זה יש חילוק בין בני חוץ לארץ לבני ארץ ישראל, כי רק בני חוץ לארץ שלא נצטוו על השביעית, להם מספיקה שמירת שבת אחת ככפרה על העבירות שאינן מתכפרות בתשובה לבד, אבל בני ארץ ישראל זקוקים לשמירת שתי שבתות - שבת בראשית ושבת הארץ, שכל אחת מהן מעכבת את הגאולה, כי אם אינו שומר את שבת הארץ, הרי אינו מודה שהיא של ה', ואם כן לשיטתו לא יכול ה' לתת את הארץ לישראל, ואם כן צודקים אומות העולם בטענת "לסטים אתם". ורק שמירת שתי השבתות - שבת בראשית ושבת הארץ - מבטיחה את זכותנו על הארץ, ובזכות שמירת שתי שבתות אלו, יזכו ישראל לגאולה השלימה במהרה בימינו.

וזו כוונת הפסוק בכפל הלשון "שבת שבתון" - שבת בראשית ושבת הארץ. ולפ"ז, מובן מדוע אמרו חז"ל (מגילה כז): "מוצאי שביעית בן דוד בא".

המספר הראשון רמז למצות היובל שהם מ"ט שנה ושנת החמישים קדש, ולכך הזכיר בו וספרת, לשון ספירה, והמספר השני רמז ליובל הגדול שהוא סוף ימי העולם אשר הויתו ארבעים ותשע ושבתה הארץ שבת לה'

קדש הקב"ה את יום השביעי בימים ובשנים ובשמיטות. קדשו בימים, זה השבת, וקראו שבת, שנאמר (שמות כ' י') ויום השביעי שבת לה' אלהיך. קדשו בשנים, זו שמיטה, וקראה גם כן שבת, שנאמר ושבתה הארץ שבת לה'. קדשו בשמיטות, זה יובל, וקראו קדש, שנאמר כי יובל היא קדש תהיה לכם.

ועל דרך הפשט ושבתה הארץ שבת לה', שתהיה הארץ בטלה מכל מלאכת אדם בשנה השביעית, ולא ישתדל כלל בעבודת הקרקע לא בחרישה ולא בזריעה, כמו שאמר שש שנים תזרע שדך, ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, ואפילו מה שצמח מעצמו מבלתי חרישה אסור לו לקצור, וזהו את ספיח קצירך לא תקצור, מה שצמח מעצמו והוא נספח לקציר השנה שעברה נקרא ספיח, מלשון (ישעיה יד' א') ונספחו אל בית יעקב, וכן הגפן שלא נעבד ולא נעדד ולא נזמר. נקרא נזיר, לפי שהזירו ממנו כדבר שאינו שלו. וכלל הענין הוא שאינו רשאי שיהג בשדהו ובכרמו מנהג אדון כלל, אלא שיהיו כל פירותיו הפקר לכל העולם ושיזכה בהם אפילו הדיוט שבישראל כמוהו.

ולכך צותה תורה מצוה זו שיהיו כל מיני הממשלה ואדנות שבתחתונים בטלים בעבודת הארץ, כדי שיתבונן האדם בלבו כי אין עיקר האדנות והממשלה אלא לאדון הכל ברוך הוא. שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים, מה צורך להוסיף ולומר והיו לך, וכי לא היינו יודעים שמספר שבע שנים שבע פעמים הן תשע וארבעים שנה, אבל יתכן לומר בסוד הענין כי בא הלשון בספור המצוה המעולה הזאת לכבד על ההוה ולרמוז על העתיד, כי המספר הראשון רמז למצות היובל שהם מ"ט שנה ושנת החמישים קדש, ולכך הזכיר בו וספרת, לשון ספירה, והמספר השני רמז ליובל הגדול שהוא סוף ימי העולם אשר הויתו ארבעים ותשע, כי המספר מ"ט בימים ובשנים ובאלפים ובשערי הבינה שנמסרו למשה הכל הוא ענין אחד, ירמוז לזמן עמידת העולם וקיומו, כנרמז בתחלת קהלת (א' ד') והארץ לעולם עומדת, והוא עולמו של יובל העולם, וזהו סוד חמישים שערי בינה נתגלו בעולם וכולן נמסרו למשה חוץ מאחד, שנאמר (תהלים ח' ו') ותחסרהו מעט מאלהים. ביאור הדברים, כי למדו בכל אלף ואלף שער בינה אחד, והודיעו כל ההויה מראש ועד סוף, חוץ מן היובל קדש שהוא השער החמישים הפנימי של בינה, וזהו ותחסרהו מעט מאלהים, והשער ההוא קראו מעט לרוב דקותו ופנימיותו משערי אלהים שהוא הבינה, ולכך הזכיר במספר אלף שנה כמספר הזה, והיו לך לשון הויה, ועוד הוסיף ואמר ימי, כי כל ימי העולם מספר לך, ועל זה אמר והיו לך ימי, ולזה רמז דוד המלך ע"ה באמרו (תהלים קמה יג) מלכותך מלכות כל עולמים, ומקרא מלא הוא (שם קה' ח') דבר צוה לאלף דור, כי דור הוא כמו עולם, וזהו חמישים שנה, ובא הרמז במלת כל ובמלת לך כי הכל כונה אחת, וזה מבואר.

בפירושו טוב טעם בשולי הגליון כתב: מט' בימים ובשנים ובאלפים. מט' ימים, רוצה לומר ימי העומר בין פסח לעצרת, ושנים, שתי השמיטות בפסוק, ואלפים, הוא סוד עמוק לבעלי הקבלה, שכל שמיטה משבע ימי הבנין הוא שבע אלף, ובארנו זה ברמז (בראשית ב'). הערה ב'. והם נגד שערי בינה רוצה לומר כי כל השערים הם נגד השבעה ימי הבנין, כשתכפילים שבע פעמים שבע - מ"ט, והבינה על גביהם הרי חמישים, וכבר ידעת שסוד הקצוות הם נעלמים וכוחותיהם יונקים מן הבינה, נמצא שאמרנו חמישים שערי בינה ואמרנו שבעה אלפים לכל שמיטה בימי הבנין הכל אחד מיוחד, והמשכיל יבין וידום כי הוא עמוק מאד, וכבר ר"מ קורדובירו לא גלה לנו די צורך בזה. ונחזור לביאור לשון רבנו ז"ל, וזהו והארץ היא עומדת לעולם עד עולם של יובל, והוא אמרו ז"ל חמישים שערי בינה נבראו בעולם הוא היובל, ולכך הזכיר במספר אלף שנה רוצה לומר במספר האלפים, שקודם ביאר הכתוב בשנים הזכיר והיו לשון הויה, כי רומז לנעלם שהוא אינו רק הויה והשאר מובן ומבואר, ועיין פרשת בהעלותך תמצא דברים מתוקים הרבה בסוד זה.

וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה יובל היא, פירש רש"י כי נקרא המועד בשם יובל על שתוקעין בו בשופר, מלשון (שמות יט, יג) במשוך היובל המה יעלו בהר, (יהושע ו, יג) שופרות היובלים.

אי אפשר להיות בוטח, אם לא יהיה מאמין, והאמונה בה' יתברך היא שתביאהו להיות בוטח

ומה שנשמך פרשה זו לפרשת שמיטה ויובל אמרו במדרש שהיא אזהרה לישראל שיקיימו מצות שמיטים ויובלות, שכך אמרו אם לא שמר אדם מצות שמיטה לסוף מוכר מטלטליו, שנאמר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד אלו מטלטליו, חזר בו מוטב ואם לאו סוף שמוכר שדהו, שנאמר וכי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו, חזר בו מוטב ואם לאו לסוף מוכר את ביתו, שנאמר ואיש כי ימכור בית מושב, חזר בו מוטב ואם לאו חוזר על הפתחים, שנאמר, וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, חזר בו מוטב ואם לאו לסוף שמוכר את עצמו, שנאמר וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, חזר בו מוטב ואם לאו סוף נמכר לעו"ג, שנאמר ונמכר לגר תושב או לעקר משפחת גר.

זכתב הרב ראשית חכמה (אהבה יב' יא'): ומצאתי כתוב שאי אפשר להיות בוטח, אם לא יהיה מאמין, והאמונה באל יתברך היא שתביאהו להיות בוטח, כי מתוך שמאמין בבורא יתברך מבין כי הצלחתו בין בעולם הזה בין בעולם הבא הכל בא ממנו, ואין אחר זולתו. אז הוא נותן אל לבו לבטוח אליו ולאהבה אותו בכל לבבו. והדבר שיביא את האדם להיות מאמין הוא, שלא יירא משום דבר רע, אלא יקבל כל הבא עליו בשמחה, והוא דומה לעבד המכיר את אדונו, שהוא נדיב ועינו יפה, ובעת שהוא מכביד על עבדיו עבודה קשה, אז הוא מטיב להם טובות גדולות ומגדלם ומנשאים, ויהיו אנשי עצתו, ואוכלים משולחנו ומרכיבם במרכבת המשנה אשר לו, ומפקידם על אוצרו, ואין ספק שהעבד הזה, היודע ומכיר זה באדונו, יעזוב כל מה שבעולם, כדי שיעשה רצון אדונו בשמחה, ואף על פי שתהיה העבודה ההיא קשה עליו מאד לעשותה, בזכרו הטוב אשר יגיע אליו בגלל העבודה ההיא, יקל עליו כל דבר, אבל עבד, הרואה את אדונו כלי וטרחו גדול משכרו, אינו טורח כי אם בעצבון. וכך הענין, כי המאמין אמונת אמת כי כל שיעשה ויעבוד לעבודת הבורא, הכל לטובתו, והקב"ה יתן לו שכר טוב וגדול על כל מה שסובל לשמו הגדול, ועל כל העבודה ושירות שיעשה לשם שמים יתן לו נעימות בעולם הבא, כענין שמצינו בנבוכדנצר, כי בעבור ארבע פסיעות שפסע לכבוד הבורא, זכה לגדולה רבה בעולם הזה, וגם עשו בעבור כבוד אב ואם זכה לגדולה בעולם הזה הוא זרעו אחריו, וכן רבים כיוצא בהם, ואין ספק כי בהיות האדם מאמין כל זה בלב שלם, ודאי ישמח בכל דיני ה', כי מי הוא שלא ישמח שנותן פרוטה לצדקה לשם שמים, ויתנו לו תמורתו בעולם הבא ככר זהב ומי שמאמין באלהים בלב שלם, יאמין בענשו של חוטא, ולא יבוא לחטוא, ולכן כל התורה כולה תלויה באמונה, ונחזור לדרוש שהיינו בו, כי הבטחון והאמונה הם שותפים זה בזה, כי המאמין באלהים בלב שלם יבטח בו בבטחון חזק, ויביאהו הבטחון אשר לא יפחד מדבר ולא יעבוד לשום אדם זולתי הבורא, כי הוא האלהים, ולא יקוה לאיש, ולא יסכים עמהם הדבר אשר הוא כנגד עבודת האל, ולא יפחידוהו עניניהם, ולא יירא ממחלוקותיהם, ואם יוכיח אותם, לא יזהר בכבודם, ולא יבוש מהם, ולא ייפה להם השקר, כמו שאמר הנביא (ישעיה נ' ז) וה' אלהים יעזור לי על כן לא נכלמתי, ויביאהו בטחון לפנות לבו מעסקי העולם וליחד לבו לעניני תורה ועבודה, וזה אי אפשר, אלא אם יהיה בטחון גדול בה', ולכן שכרו גדול שיתקשר בחסד כמו שכתוב (תהלים לב' י') והבוטח בה' חסד יסוכנו, ואמר יסוכנו, היינו שהחסד יקיפנו וילבישנו, כענין (שמות כא' ח') לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה, שפירשו בסבא שהוא לבוש יקר מצד שם אלוה, שהוא החסד וטעם אמרו בשם הוי"ה, מפני ששם הוי"ה הוא השורש לכל השמות ולכל ההויות, וכיון ששם בטחון בעיקר הכל, המקיים הכל, והמהווה אותו, ואת רוחו ונפשו, מסתלק מכל פגעי העולם והחסד מסתירו מכל בעלי הדין, כמו שאמר (תהלים צא' ב-ד) אמר לה' מחסי ומצודתי וכו' כי הוא יצילך מפח יקוש וכו', באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה.

אמר הקב"ה יעבור השביעי הזה ואני אשפיע עליכם טובות יתירין מן הראשונים שניטלו מכם, שנאמר והטבתי מראשיתכם

במדרש הגדול פרשת בהר, מובא גבורי כח עושי דברו במשמיטי שביעית הכתוב מדבר, נאמר כאן עושי דברו, ונאמר להלן וזה דבר השמיטה (דברים טו' ב') וכי יש לך כח גדול מכוון של אלו שרואים שדויתיהן כשהן מלאים זרעים, וכרמיהן כשהן מלאים ענבים, ובני אדם ובהמות וחיות נכנסין לתוכן ואוכלין ומחריבין אותן ואינן גוערים בהם, יש לך גבורים מאלה, ועליהן נאמר טוב ארך אפים מגבור (משלי טו' לב'). מעשה באדם אחד שהיתה לו שדה אחת והיה מתפרנס ממנה כל ימיו, וכיון שהגיעה שנה שביעית, אמר לאריסיו פרצו את גדריה וקצצו פרותיה וסתמו מעינותיה הלכו ועשו כך, לימים עברו עליה וראו אותה שהיא דיש לבני אדם ולבהמות ולחיות והיא חרבה ונטושה, התחילו מטפחין על פניהן, והלכו אצל בעל השדה ואמרו לו ערב לך שתהיה אותה שדה שהיתה מכלכלת אותך בכל מיני

מעדנים דיש לכל, אמר להן שוטים שבעולם אין אתם יודעין ששנה זו שביעית היא, המתינו עד שתכנס שנה שמינית ואתם רואין אותה טובה ממה שהיתה. והלא ישראל עצמן נמשלו בשביעית שנאמר כי כרם ה' צבאות בית ישראל (ישעיה ה' ז) אף על פי שנשתעבדו ששה שעבודין - מצרים וארם ובבל ומדי ופרס ויון, ובא השעבוד השביעי ואיבד כל המלכויות שלפניו והשבית מישאל ששה דברים - שכינה ואורים ותומים וקרבנות ומלכות ונבואה, ושביעי זה הוא ישמעאל, ומנין שנמשלה מלכותו בשביעית כתיב התם גזי נורך והשליכי כי מאס ה' ויטש את דור עברתו (ירמיה ז' כ"ט), ובשביעית נאמר תשמטנה ונטשתה (שמות כג' י"א) אמר הקב"ה יעבור השביעי הזה ואני אשפיע עליכם טובות יתירין מן הראשונים שניטלו מכם, שנאמר והטבתי מראשיתכם (יחזקאל לו' י"א) ואומר הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן, (שם לה') ואומר ונעבדתם ונזרעתם (שם ט').

רבי יוסי אומר כשם שנצטוו ישראל על השבת כך נצטוו על השביעית, וכל המשמר שביעית כראוי, אברך אותו ואת ארצו ואת מעשה ידיו, וזוכה וקונה עבדים ושפחות ובהמות, וכל מי שאינו משמר שביעית כראוי סוף שהוא מוכר נכסיו אם חזר בתשובה מוטב ואם לאו סוף שהוא מוכר ביתו, אמר להם הקב"ה הזהרתי אתכם בכמה מקומות על מצות שביעית, כל זמן שאתם מקיימין אותה אתם יושבים על אדמת, ואם לא קיימתם אותה אתם גולין ממנה. הא, לפי שמצות שביעית חמורה כל כך אמר הקב"ה למשה לך ואמור להם לישראל שלא הכנסתי אותן לארץ ישראל אלא על מנת שיקבלו עליהם מצות שביעית, אמר ליה ההוא מינא לרב אבהו, אלהיכן גכחנא הוא, אמר ליה ליחזקאל שכב על צדך השמאלי (יחזקאל ד' ד') ושכבת על צדך הימני, אתא ההוא תלמידא אמר ליה מאי טעמא דשביעיתא, אמר ליה השתא אמינא לכו מלתא משוויא לתרויכו, אמר הקב"ה זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי, והן לא עשו כן. מנהגו של עולם מלך בשר ודם שסרח עליו מדינה, אם אכזרי הוא הורג את כולה, ואם רחמן הוא הורג את חציה, אם רחמן מלא רחמים הוא מיסר את הגדול שבהן ביסורין, כך יסר הקב"ה ליחזקאל כדי למרק עונותיהן של ישראל.

בה"ר גימט' ר"ז, סינ"י נוט' נ'כנס יין יצא ס'וד

בזכות שהיו עתידין ישראל לקבל התורה ניצלו מיד שר מצרים - רה"ב שמו - אותיות בה"ר, כולם רמזים וסודות, בה"ר גימט' ר"ז, סינ"י נוט' נ'כנס יין יצא סוד, שאלו הסודות ורמזים. הקב"ה יודע שירד על הר סיני ולא בראש ההרים הגבוהים, וז"ש וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר.

ברא היוצר יתברך את עולמו בשבעה ימים כדי שהחי יתן אל לבו שימי שנותיו הם שבעים שנה, ושלא יוציא אותם לריק, אלא במעשים נבחרים

ענינו הוא שהאנשים השלמים ראוי שיחוסו על אבידת זמנם יותר מאבידת כל הנכסים, שימי שנות האדם וחיוו הוא הדרך אשר ילך בו האדם להשיג שלמותו וכמו שאמר במשנה יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז, מכל חיי העולם הבא, כי ימי האדם ושנות חיוו הם מעט מזעיר בערך השלמות שיקנה, לכן ראוי שלא יאבד האדם את זמנו, כי היום קצר והמלאכה מרובה, ולכן אמר רבי מאיר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה, וכדי שיהיה זה לאדם תמיד לנגד עיניו, ראתה החכמה האלהית להעירו במצוותיו על קוצר ימיו ומספר שנותיו, ומפני זה נכתב בתורה שברא היוצר יתברך את עולמו בשבעה ימים כדי שהחי יתן אל לבו שימי שנותיו הם שבעים שנה, ושלא יוציא אותם לריק, אלא במעשים נבחרים במעשה בוראם, ואז ביום השביעי ינוח וישבות בעולם הנשמות. ולזכר זה גם כן באו שביעיות רבות בתורה.

והיו גם ימי הפסח שבעה, וימי ספירת העומר שבעה שבועות, וימי הסוכות שבעה, כולם - לזכור שימי שנותינו בהם שבעים שנה. ומפני זה צוה יתברך במצות השמיטה והיובל, שהיתה השמיטה שש שנים לעבוד, ובשנה השביעית שבת שבתון, להעיר ולרמוז שבשנה השביעית שהוא רמז לעשרת השנים האחרונים מימיו, אין ראוי שיעבוד עוד, כי הוא אם בגבול הישישות ואם בקבר, ולכך שבת שבתון יהיה לארץ, ושבת לה', כי אז תדבק הנפש עם בוראה ותעזוב העסקים הגשמיים, ואמר והיתה הארץ לכם לאכלה, שיאכלו ויונו במזון הצריך לנפשם, ולא לבד יהיה זה לשרידים אשר ה' קורא, כי אם גם לעבדך ולאמתך, והתבואות שתוציא מעצמה יהיו הפקר, לרמז שכן יהיה אחרי מות האדם, שנכסיו וכל אשר לו, יהיו לאשר לא עמל בהם ולא גדלם.

"וַשְׁבֹּתָהּ הָאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ" (כה, ב)

בשמיטה מקבלת הארץ בחינת נשמה יתירה

אמרו חז"ל כשם שנאמר בשבת שהיא עדות בין ה' לישראל ויורדת בו נשמה יתירה והוא זכר ליציאת מצרים שנעשו בני חורין ויכולין לקבל נשמה יתירה שהיא בחינת נחלה בלי מצרים, כמו כן ארץ ישראל נקראת נחלה בלי מצרים כמו שכתוב בנחלת יעקב - הארץ אשר אתה שוכב עליה ופרצת ימה וקדמה, שלפי שזכה בנקודת הפנימיות של ארץ ישראל שמשם הושגת העולם לכן היא נחלה בלי מצרים. ובשמיטה מקבלת הארץ בחינת נשמה יתירה, וכתוב (ויקרא כה, לח) אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים. ועל זה נקראת שנה, שיש בה שינוי משנה שלפניה, כי השפע שבא לתוך הזמן והטבע, משתנים כפי הכנת התחתונים.

בספר פאר הדור מסופר על אהבת ארץ ישראל ואהבת המצוות התלויות בארץ שפעמו בלבו של רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפונוביז'.

ומעשה שביקר בשנת השמיטה בקיבוץ חפץ חיים, השובת בשמיטה כהלכה, ומרוב התרגשות וחיבת מצות השמיטה, הוא גחן על האדמה ונשקה, כשהוא לוחש בגיל גוט שבת גוט שבת - שבת שלום, שבת שלום לך, אדמה קדושה השובתת השנה, ובעונג על קיום המצוה היה לוחש והולך גוט שבת, גוט שבת.

כל עוד שישבו עליה העמים הקדמונים, היתה בבחינת חול, וכאשר ישבו ישראל עליה, נתרוממה לבחינת שבת כי גורל ארצנו הקדושה, הוא כעין הגורל שלנו. וכמו שאנו בני ישראל, מתנשאים בכוא יום השבת מתהום החיים החמריים לקדושה היתירה של יום השבת, כן גם ארצנו כל עוד שישבו עליה העמים הקדמונים, היתה בבחינת חול, וכאשר ישבו ישראל עליה, נתרוממה לבחינת שבת, וזה כי תבואו אל הארץ, אז ושבתה הארץ שבת לה'. אז תתחיל הארץ תקופה חדשה בבחינת שבת. וזה נרמז בפסוק ובכל ארץ אחוזתכם, גאולה תתנו לארץ, כלומר שימו לבבכם לסדר חייכם, באופן שתתקדש ותתעלה הארץ, ובזה גאולה תתנו לארץ, שתגאל מימי החול לימי השבת.

האדמו"ר מבעלז שכתב במשך כל השנה גנן שיעבוד בגינה כדי שבבוא שנת השמיטה יקיים הרבי את מצות ושבתה הארץ שבת לה', על ידי הפסקת העבודה

בספר שלשת הרועים מסופר על האופן המיוחד שבו קיים האדמו"ר מבעלז, רבי אהרן רוקח זצ"ל, את מצות השבתת הקרקע בשביעית, האדמו"ר מבעלז רבי אהרן רוקח היה קדוש אלהים. כל כולו היה שקוע בעבודת ה' כסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, באחד הימים התפלאו אנשיו לשמוע מפיו, שרצונו שיזמינו גנן שינכש ויעדור את חצר הבית ויכין בה גינת נוי, בין החסידים רבו הנחושים על מטרת הרבי בהכנת גינה זו, אך אף אחד לא ידע דבר ברור. בו ביום הוזמן גנן שהתחיל מיד בעבודתו, כשהודיעו לרבי שהגנן גמר את עבודתו ביקש הרבי שימשיך לטפל ולטפח את הגינה כמקובל, עברה שנה, הגיעו ימי אלול, חרדת התשובה הקיפה את כל הבאים לבית הרבי. בערב ראש השנה בשעה שהמונים צבאו על פתח החדר וציפו לברכה, קרא הרבי למשמשו וצוה להודיע לגנן שזה יום עבודתו האחרון ואינו רוצה שימשיך בעבודתו. עתה התפרסם סוד מעשי הרבי. באחד בתשרי ראש השנה לשמיטין, ומאחר שהשנה הבאה היא שנת שמיטה, שכר הרבי במשך כל השנה גנן שיעבוד בגינה כדי שבבוא שנת השמיטה יקיים הרבי את מצות ושבתה הארץ שבת לה', על ידי הפסקת העבודה.

ושבתה הארץ, רוצה לומר כיון שיש שביתת הארץ מן העבודה, אז שבת לה', רוצה לומר שהשביתתה תהיה לה', שיעסקו בתורת ה'

יש לדקדק למה אמר שבת לה', ולא די לומר ושבתה הארץ שבת. ונראה לפרש, דבא לומר כיון שבשנת השמיטה אין עבודת קרקע והעוסקים בעבודתה הם בטלים, צריך לעסוק בתורה, ולא ילכו לטייל בשוק אנה ואנה לפנות לכו לבטלה, וזה שאמר ושבתה הארץ, רוצה לומר כיון שיש שביתת הארץ מן העבודה, אז שבת לה', רוצה לומר שהשביתתה תהיה לה', שיעסקו בתורת ה', ומזה יש ללמוד דבכל עת שלא יהיה לאדם עסק שלא ילך לטייל בשוק אצל אוהביו ורעיו, אלא צריך לעסוק בתורה כדי לקבל שכר.

פלא גדול מה שקרא בשנת תשי"ב בקוממיות

סיפר הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל, רבה של קוממיות, שאחרי שנת השמיטה תשי"ב לא היה להם חיטים לזרוע, כי לא רצו להשתמש בחיטים שגדלו בשמיטה, וחיטים טובות מהשנה השישית לא ניתן היה להשיג.

קיבוץ שכן היה מוכן למכור להם פסולת של חיטים מהשנה השישית. חיטים אלו היו שבורות ומתולעות, ראש ענף הפלחה פנה אל הרב בשאלה, מה לעשות, לנוכח חוסר חיטים טובות, ענה הרב אם אי אפשר להשיג חיטים טובות, הכשרות על פי ההלכה, נאמין בחי העולמים, וה' יתברך יעזור שברכתו תבוא מחיטים שבורות אלו, השמועה שקוממיות קנתה חיטים מתולעות ברבבות לירות התפרסמה בכל הסביבה בכל הישובים הסמוכים התלוצצו על אנשי קוממיות שהם משליכים סכום גדול לטמיון. כולם היו בטוחים שמחיטים אלו לא יצמח אפילו גבעול אחד, ראש ענף הפלחה, רבי יחיאל, מילא את הוראות הרב בתום לב, ובבטחון מלא בה' יתברך, מיד לאחר סוכות החל בחריש השדות שנחו כל שנת השבע, ולאחר גמר החריש זרעו החיטים המתולעות והשבורות. עבודות אלו נמשכו מספר שבועות עד אמצע החורף, באותה שנה נעצרו השמים ולא ירד גשם, עד אשר אנשי קוממיות סיימו את הזריעה החקלאים תושבי הישובים הסמוכים שזרעו את שדותיהם בקיץ שנת השמיטה, זרעיהם נרקבו באדמה. ואילו קוממיות - הישוב היחיד בכל האיזור שאיחר את החרישה והזריעה, דוקא אצלו הצליחה התבואה. וראו כלם כי מה' יתברך שולח את ברכתו לשומרי שביעית.

"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ" (כה, ג)

כי בשנה הששית לא רק שלא תחלש, אלא אדרבה תוסיף תת כחה לך

פירש הרב כלי יקר דלאו מצוה היא זו שזרע שש שנים ומה תלמוד לומר, אלא בא להודיע ולהשריש האמונה בלב הישראלי, כי דרך הארץ לזרוע שתי שנים והשלישית בור, ובארץ ישראל היה נס כי שש שנים בלי הפסק תזרע שדך, ועוד נס שני, כי בשנה הששית לא רק שלא תחלש, אלא אדרבה תוסיף תת כחה לך, "ועשת את התבואה לשלש השנים", ואמר התבואה בה"א הידיעה, שאותה תבואה שרגילה להוציא כל השנה, יהיה נס בתוך נס שתתברך באוצר ותספיק לשלש השנים.

ומאחר שכן, יבטחו בה' ויהיו עיניהם תמיד לה' כמו במן, ואם לא יבטחו בה' ויזרעו גם בשנה השביעית אז יתחייבו גלות.

וגם הארץ תקפיד על זה כי רצונה שתתגלגל זכות הבטחון על ידה, לכך נאמר, ושבתה הארץ שבת לה' - ואז תרצה הארץ את שבתותיה, על כן יתחזק האדם במדת הבטחון בה' ואל יוציא כל זמנו בעסק העולם הזה, וגם לא יחשוב להניח ברכה אחריו כי המחשבה הזאת - יכלה הזמן והיא לא תכלה.

ועל פי זה פירשו המפרשים הפסוק (תהלים נה, כג) "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", כי ה' גימט' כ"ו, השלך - הוסיף עליו יהבך ל"ז = גימט' ס"ג והוא יכלכלך, כי שם ס"ג של פרצוף אמא ממונה על הפרנסה. [כי מנורה בדרום סוד אבא, והשולחן (הרומז לפרנסה) בצפון סוד אמא].

ובספר העקדה נתן טעם לשמיטה, כדי שיוכור האדם ימי חלדו וסוף אדם למות, וגם שיוכור כי שתא אלפי שני הוי עלמא, (סנהדרין צ"ז א') ואז תשבות הארץ בהשמה מהם.

כתוב שמוט לשון הווה שתמיד יהיו שמיטות בימיך הרבה - שתאריך ימים

ופירש הרב נועם אלימלך, פסוק וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית שמוזרנו הכתוב שתאמרו מה נאכל בשנה השביעית שהיא הרומזת לעולם שכולו שבת, אם לא יכין בששת ימי המעשה אלו ימי שנותינו, כי מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, וזה שכתוב ושבתה הארץ שבת לה' - לעולם שכולו טוב, וכתב בעל הטורים בפסוק (דברים טו' ב') וזה דבר השמיטה, שתדבר לפני האל יהי רצון שיעשה שמיטות הרבה בימיו, וזה שכתוב שמוט לשון הווה שתמיד יהיו שמיטות בימיך הרבה - שתאריך ימים, וגם ע"ז יכפה את השטן שלא יוכל לקטרג עליו, וזה הרמז - השמיטה גי' שטן.

ולזה נסמכה מצות ריבית לשמיטה - כי טעם אחד להם, כי גם טעם השמיטה כדי שנשים תמיד בטחוננו בה' כמו שנכתב לעיל, וטעם שהזכיר לשון נשך ולשון תרבות כי אצל הלוח נקרא נשך כי דומה לנחש שמשיך בעקב והולך ומבצבץ ועולה עד קדקודו, וכך הרבית, בתחילה הפסד מועט ואחר כך הולך וגדל, ואצל המלוה קרוי תרבות, שמרבה הונו לפי דמיונו, אבל באמת נכסיו מתמוטטים.

סמא"ל ולילי"ת עם הכולל גי' ריבית

וכתב הרב דעת חכמה, פרוטה של ריבית מכלה כל ממונו שהרויח בזיעת אפו ואבד בענין רע ואחריתו עדי אובד ונופל ביד ס"מ ולילית ומגבירים עליו, ורמז סמא"ל ולילי"ת עם הכולל גי' ריבית ורמז בעל הטורים (שמות כב, כד) לא

תשימון עליו נשך גי' אלף ושכ"ג, גימטריא - אחד הלוח והמלוה אחד העדים והסופר ואחד הערב עוברין בלאו. ורמזו בעל הטורים ריבית אותיות תרי"ב לרמזו שעבר על תרי"ב מצוות אחרות שבתורה, וידיעת ההפכים אחת היא כאלו קיים כל המצוות ורמזו בעל הטורים נשך גי' זה נחש, רוצה לומר כמו נשיכת הנחש שמתפשטת בכל הגוף וגם הנחש אינו מתרפא גם המלוה אינו קם ומתרפא לעולם ואחד הלוח ואחד המלוה עובר, ואמרו ז"ל לזבין האדם ברתיא ולא לזויף ברבייתא (פי' ימכור האדם את בתו ולא ילוח ברביית).

"שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר ברמך ואספת את תבואתה" (כה, ג)

שש' שנים' תזרע' סו"ת שמ"ע, ר"ת ש'חרית מ'נחה ע'רבית

שש שנים תזרע סו"ת שמ"ע, ר"ת שחרית מנחה ערבית. שיוזהר בק"ש ושלש התפילות לבל יעבור זמנם כמו שכתב מר"ן ז"ל בשלחן ערוך אורח חיים, כי אין לזוז ולהפיל ח"ו מדבריו שום תיבה, ומאור עינינו הבעש"ט ז"ל, היה נוהר להתפלל בכל יום עם נץ החמה כותיקין ככתוב בצואות הריב"ש, ואם לא היה לו מנין, היה מתפלל גם ביחידות, וכל כך גדולה המעלה של הקורא קריאת שמע לפני יציאת השמש. עד שכתוב (בברכות כב ע"ב) ירד לטבול, אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרנות עד שלא תנץ החמה. יעלה ויתכסה ויקרא, ואם לאו יתכסה במים ויקרא, ומכאן רואים גודל ערך המצוה לקרות לפני הנץ קריאת שמע, ותיכף ומיד, לסמוך לה העמידה בגאל ישראל, וכתב מר"ן ז"ל (סימן נ"ח) ומי שיוכל לכוין לעשות כן, שכרו מרובה מאד, ויזכה לענוה ולשמחה כמ"ש (ברכות ט ע"ב) על הפסוק "יראוך עם שמש".

יודרו בכל יכלתו לקיים התורה והמצוות, וז"ש שש שנים תזרע שדך, כלומר חיי האדם שחי בעוה"ז הם כנגד ששת ימי השבוע

נבאר בס"ד על פי מארז"ל, שלפני יציאת הולד משביעים את הנשמה - תהיה צדיק ולא תשמע לקול היצה"ר, וז"ש דבר אל בני ישראל כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם. ר"ל, הנשמה כשתבוא בזה הגוף הנגוף, הנקרא בשם עיר, כמ"ש עיר קטנה ואנשים וכו', אם כן ושבתה הארץ שבת לה', ר"ל שלא יחשוב אדם שישאר חי תמיד על פני האדמה, אלא תמיד יזכור שגייע הזמן שיפסוק וישבות חיותה, וא"כ יודרו בכל יכלתו לקיים התורה והמצוות, וז"ש שש שנים תזרע שדך, כלומר חיי האדם שחי בעוה"ז הם כנגד ששת ימי השבוע, שמותר בעשיית מלאכה, ובשביעי יום מנוחה. כך ג"כ האדם כל מה שיכול לעשות מעש"ט יעשה, בעבור שביום השביעי שהוא לאחר פטירתו מזה עולם ההבל, יותר לא יכול לעשות שום מצוה ותורה ומעש"ט, אלא שבת שבתון יהיה לארץ, וג"כ שדך לא תזרע, כלומר שלא תוכל יותר לקיים שום מצוה כמ"ש (תהלים פט) במתים חפשי. כיון שאדם מת נעשה חפשי מהמצוות, וכמו שאם לא הכין מאכל מע"ש אין לו מה לאכול בשבת, כך ג"כ אם לא עסק בתורה ומעש"ט, אין לו ליהנות עם הצדיקים בעוה"ב, א"כ כמה ו כמה צריכים אנחנו לחזק לבנו ביראת השי"ת ולקיים מצותיו כדי לעשות נחת רוח לבוראנו, על מה ששלחנו לעוה"ז, שלא נכנס בבושה לפניו יתברך.

שנת השמיטה משלימה את החודשים של ניסן ותשרי שלא לומדים בהם תורה

הרב חיד"א אומר: שלכאורה "שש" אחד מיותר והיה צ"ל - שש שנים תזרע שדך ותזמור כרמך. ומבואר ע"פ הגמ' (ברכות דף ל"ה): בתלמידים שהיו לומדים אצל הרב ואמר להם שני חדשים אל תבואו אצלי ללמוד, לא בניסן ולא בתשרי - כי זה זמן עבודת השדה ואסיפת הפירות, ובחדשיים האלה תעבדו כדי שתהיה לכם פרנסה לכל השנה. ולכאורה הרי כתוב (יהושע א' ח') "והגית בו יומם ולילה" וא"כ בשני החדשים האלו לא מקיימים את הפסוק הזה, ובמשך שש שנים יוצא ששנים עשר חדשים עובדים - ולא לומדים שזה שנה, ולכן ה' עשה שמיטה - ששנה אחת לא עובדים ולא זורעים כלום וא"כ לומדים כל השנה וזה מכפר על החדשיים שבכל השש שנים שלא היו לומדים, ולכן אמר שש שנים תזרע שדך - בחודש ניסן, וא"כ יש לך ששה חדשים שלא למדת, "ושש שנים תזמור כרמך" - בחדשי תשרי, וא"כ יש לך עוד ששה חדשים שלא למדת, ולכן אני עושה שמיטה "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ".

"וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה" (כה, ח)

היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים ובעה"ב דוחק

הפסוק מאריך במנין השנים - שיש מספר כללי ומספר פרטי, ולמה האריך כ"כ. אומר המגיד מדובנא שזה בא ללמד את האדם עצה טובה איך להסתכל על החיים, שהרי המשנה אומרת (אבות פ"ב מט"ו) היום קצר והמלאכה

מרובה והפועלים עצלים ובעה"ב דוחק, ואדם מטבעו עצל ודוחה את המלאכה של עבודת ה' לאח"כ, והסיבה לכך, כי היצה"ר אומר לאדם הרי יש לך עוד הרבה זמן לחיות בעוה"ז ועכשיו אתה לא צריך לטרוח כ"כ, ובניתיים תעשה מה שאתה רוצה - תאכל תשתה תטייל ותהנה מהעוה"ז, ואח"כ תוכל ג"כ ללמוד ולעשות מעשים טובים, שאם תחשב - הרי האדם יש לו לחיות שבעים שנה, וכמה ימים יש בכל שנה - שלש מאות ששים וחמשה, תכפיל את זה בשבעים שנה, יוצא יותר מעשרים וחמשה אלף ימים, תכפיל את כל הימים האלה בעשרים וארבע שעות יוצא שיש לך יותר משש מאות אלף שעות, וא"כ יש לך הרבה זמן - ומה צריך למהר כ"כ.

אבל כל זה הוא רק עצת היצה"ר, והמשנה מזהירה אותנו: 'היום קצר' - כל חיי העוה"ז הם קצרים, 'המלאכה מרובה' - אל תסתכל רק על זמן החיים, תסתכל ג"כ על התורה והמעש"ט ותראה כמה התורה ארוכה - ואיך תספיק ללמוד את כולה.

וזה אומר כאן הפסוק: אל תראה את כל הזמן לפי חלקים קטנים - שיש לך לחיות יותר משש מאות אלף שעות, אלא תחלק את זה לחלקים גדולים: כמה שנים יש לך, כמה שמיטות יש לך, וכמה יובלות יש לך, וכשתסתכל כך תראה שיש לך בקושי יובל וחצי, וזה זמן מעט מאד - וא"כ הזמן קצר! ואז תבין שצריך לנצל את הזמן ולא להתעצל, שהרי האדם בעולם הזה הוא כמו גר - שכל חיי העוה"ז הם זמניים, והעיקר זה הסוף - לזכות לחיי העולם הבא, ואם לא ינצל את חיי העוה"ז איך יזכה לחיי העולם הבא!?! ורק מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת.

אומר המגיד משל: לעני אחד שהיה מסתובב בעיירות ומקבץ נדבות, אחרי כמה זמן התאושש ממצבו ונעשה בעל הבית בעיירה קטנה והתחיל להתגאות בפני אחרים על עשרו, עד שבא אליו חכם אחד ואמר לו: מה תתגאה בעשרך - הרי הרגלת להסתובב ולקבץ פרוטות, ופעם היית מקבץ כמה מאות פרוטות, אבל היום יש לך כבר אלפים ורבבות של פרוטות ולכן אתה חושב עצמך לעשיר, אבל אם תלך ותחליף את המטבעות שלך לדינרים וסלעים תראה שיש לך רק מעט מטבעות. כך הנמשל לאדם שרואה את כל השעות שלו אבל לא מתבונן - שאם יראה אותם בשמיטות ויובלות יראה שאין לו הרבה זמן. (דרש יהודה)

"וְקִדְשֶׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה" (כה, י)

בכדי לקבל שכר גם את השינה תקדשו שתהיה לשם שמים

רבנו יוסף חיים ע"ה אומר: ידוע בגמ' (שבת דף פ"ט:) שלעתיד לבוא הקב"ה בא ליצחק אבינו ואומר לו: בניך חטאו - כדי שיבקש עליהם רחמים וינצלו מהעונש, ויצחק עושה חשבון: הרי ימי שנותיו של אדם זה שבעים שנה, ועד גיל עשרים לא נענשים בבית דין של מעלה נשאר חמשים שנה, חצי מתוך זה נוריד שזה לילות ולא עשו בהם עבירות ובוזה מזכה את ישראל, אבל אומר הקב"ה אל תסמכו על יצחק אלא "וקדשתם את שנת החמשים" - "שנת" הכוונה לשינה, שנכון שיצחק מזכה אתכם בזה שלא תענשו, אבל אתם בכדי לקבל שכר גם את השינה תקדשו שתהיה לשם שמים.

"וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְץ לְכָל יִשְׂרָאֵל" (כה, י)

הבטחת אליהו הנביא מבשר הגאולה לרשב"י כי בזכות הזוהר הקדוש: וקראתם דרוור בארץ לכל ישיבה, **מצינו** בתיקוני זוהר (תיקון ו כג): כי אליהו אמר לרשב"י (ונבאר ללשון קודש): "רבי רבי אתה הוא עץ גדול וחזק בתורה, בענפים שלך שהם האיברים הקדושים, כמה עופות נחים שם, של נשמות קדושות כדוגמה של מעלה, שנאמר בו ובענפיו ידורו צפרי השמים, וכמה בני אדם למטה יתפרנסו מאותו חיבור שלך, כאשר יתגלה למטה בדור האחרון בסוף הימים, ובגללו וקראתם דרוור בארץ כלומר בזכות ספר הזוהר תהיה גאולה לשכינה לעם ישראל.

וא"כ רבותי מי לנו גדול מאליהו הנביא זכור לטוב, שתפקידו לבשר לישראל על הגאולה העתידה, כמו שכתוב (מלאכי ג-ג): "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". והנה הוא בעצמו בא וגילה להתנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, כי בזכות הגילוי של הזוהר הקדוש בדור האחרון בסוף הימים נזכה לגאולה: "וקראתם דרוור בארץ".

וכן אמר הרעיא מהימנא, נשמת משה רבנו שאמר לרשב"י (פרשת נשא קכד:), כי בזכות הלימוד בזוהר הקדוש ששרשו מבינה הנקראת אימא עילאה, יזכו ישראל לצאת מן הגלות ברחמים,

וזה לשון קדשו: "והמשכילים יבינו (דניאל יב, י) מסטרא דבינה דאיהו אילנא דחיי, בגינייהו אתמר (שם שם - כג) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע, בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר מן זוהרא דאימא עילאה תשובה, באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי, ויתקיים בהון (דברים לב - יב) "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר".

וזה מה שכתוב "וקדשתם את שנת החמשים שנה, בזכות גילוי שער הנ' נזכה לגאולה, "וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה", שבזכות לימוד הזוה"ק יהיה דרוור וגאולה לעם ישראל.

זכות האור החיים הקדוש (שמות יט, ה) שמדוע המתין הקב"ה עד ששקעו ישראל במצרים במ"ט שערי טומאה ולא הוציאם לפני זה, אמנם הקב"ה רצה שיכנסו ישראל בפועל ממש במ"ט שערי טומאה, כדי להוציא משם ניצוצי קדושה שנפלו שם.

אמנם בשער הנ' של הטומאה לא יכלו להכנס בפועל, כי אם היו נכנסים לשם לא היו יכולים לצאת משם לעולם כי עדיין לא קבלו את התורה כי רק בזכות לימוד התורה יכולים לצאת משער החמשים.

וממשיך האור החיים דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו ליכנס לשער הנ' ולהוציא בלעז מפיו, ואז סופו תמו בחינת הטומאה.

ועוד כתב האור החיים על ידי עסק התורה הרי היא בבחינת אבן שואבת, לברר ולהוציא ניצוצי קדושה מתוך הטומאה. וזה מה שכתב הרעיא מהימנא לרשב"י בשבח הזוהר" בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר... יפקון ביה מן גלותא ברחמי, כי יש כח בלימוד הזוה"ק לברר כל ניצוצי הקדושה אפי' אותם שבשער החמשים עמוק עמוק ספר הזוה"ק מוציא משם את הניצוצות ואז תהיה גאולה שלימה.

"וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תזנו איש את אחיו" (כה, יד)

האם מועיל למכור החולי לגוי

ב'ספר חסידים' (סימן תמה) הובא מעשה באדם אחד חולה שהגיע עד שערי מות, והיה שם איש אחד שאמר בבדיחותא לחולה: "תמכור לי החולי שלך". ענה לו החולה: "אם תתן לי כך כך ממון, אמכור לך החולי". אמר לו האיש: "אתן לך". מיד עמד החולה ושב לאיתנו, וזה שהתבדה איתו חלה ומת תחתיו.

מעשה דומה הביא החיד"א זצ"ל בהגהותיו 'ברית עולם' על הספר חסידים, וזה לשונו: "וגם אני שמעתי מאדם גדול שראה בעיניו גוי שמכר החולי, והמוכר נתרפא, והקונה תיכף נלכד בחולי רחמנא ליצלן.

ועיין בשו"ת 'חתם סופר' (יו"ד סימן שלט) שנשאל מאחד על דבר כהן שיש לו חולי נכפה ר"ל, ונמצא בספר שיש לזה תרופה שיתן החולה את ידו ליד ערל מת, ויאמר לחש: "קח ממני החולי שאינו מזיק לך, ולי אתה מטיבו", וכבר ניסה אחד רפואה זו ונתרפא. והתירו החתם סופר.

"ולא תזנו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני ה' אלהיכם" (כה, יז)

איש' את' עמיתו' ויראת' ס"ת שתות ואמרו רז"ל האונאה עד שתות

אזהרה שלא תזנו איש את אחיו ואמרו רז"ל האונאה עד שתות כדמיו, כגון שמכרו שוה חמש כשש, ורמזו המפרשים סופי תיבות איש את עמיתו ויראת - שתות, ורמזה הכתוב בס"ת לרמזו שחוזר ליפרע ועוד מדסמכה לפסוק ישוב איש אל אחוזתו, רמז שיחזור המקח או יחזיר לו האונאה, אכל יותר משתות בטל המקח, ואפילו החזיר מה שלקח ממנו יותר, אם רצה שלא יתקיים המקח הכל כפי רצון המתאנה. ממילא דפחות משתות אינו חוזר, דאם לא כן היה לו לאשמועינן רבותא ולרמז פחות משתות וביותר משתות בטל המקח.

ובפרק הזהב, אמר רב חסדא כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה, אמר רבי אבהו שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם, אונאה וגזל ועבודה זרה, וכיצד היא האונאה כגון מי שיודע בחברו שאינו יודע בטיב משא ומתן יבא אצלו וישביח לו מקחו הדבר שאין בו וימשכהו וקונהו יותר משויו או לגנוב דעתו, כל זה מקרי גניבת דעת ומרמה ותחבולה, ורבים מעמי הארץ לא ידעו מהו, ולפי דעתם אין זה כי אם חריצות וחריפות, וזה מדרך הגיבורים במשא ומתן, ודין גרמא שהעולם הולך ומתמעט, וגלגל העניות הולך וחוזר בעולם, וחושבים בדעתם שמרויחים לפי שעה, ואינו אלא במאמר הנביא עושה עושר ולא במשפט, (ירמיה יז' יא) וכל אחד בשעתו יסבו שלעולם יהיה כן, ואני ואפסי עוד, (ישעיה מז' ח'), קימה היתה לו, הבוטחים על חילם וברב עשרם יתהללו (תהלים מט' ז'), והם לא יראו את הנולד, כי לא תדע

מה ילד יום, יצבר ולא ידע מי אוספם, שבעינינו ראינו ואבותינו ספרו לנו, שכמה עשירים ירדו מנכסיהם, ההפוכה כמו רגע, התעיף עיניך בו ואיננו, אוי למי שנהפך עליו הגלגל, ואז באותה שעה אפילו רצה לתקן אשר עות אין בידו לא כסף ולא שוה כסף, וצועק על מה שעבר, וזוים זזו ממקומם וידוע שתחילת דינו של אדם על משא ומתן באמונה, והירא את דבר ה' יקרא מקרא שכתוב ואל ביתך אל תשען, (משלי ג' ה') וילך אצל תלמיד חכם וילמד ממנו דרך ישרה שיבור לו האדם, ואל יאמר אני בעל שכל גדול וכל תחבולותי על פי האמת והצדק, שאין אדם רואה חובה לעצמו, אפילו לפי דעתו אמת אינו אמת, ועל זה וכיוצא בזה אמר החכם (משלי כו יב) ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו, שהכסיל יודע בעצמו שהוא היום כסיל, וכשתהיה לו שעת כושר יחזור בתשובה, אבל מי שהוא בער ולא ידע אלא חכם בעיניו, לא שייך לעשות תשובה, אם כן צריך האדם הסוחר להתייעץ עם מי שהוא גדול ממנו להודיעו דרך משא ומתן.

מעשה נורא עם ר' משה גלנטי

ומעשה שהובא שהיה מהר"ם גלנטי ז"ל בימי הרב האריז"ל ל יום אחד היה יושב עם הרב אמר לו רצוני שתראה במצחי אם יש בידי עון, אמר לו יש בידך גזל. באותה שעה נצטער הרב צער גדול ולבש שק ואפר וישב משתומם, והרב הנ' היתה מלאכתו בצמר גפן שטיוה על ידי נשים, למחר באו הנשים לעשות מלאכה, ראו את הרב לובש שק ומצטער בנפשו בצער גדול, בא הרב ז"ל ונתן לפניהם תל של פרוטות, אמרו לו על מה אדוני מצטער, אמר להם יש בידי גזל ואיני יודע למי, רצוני מי שיודע שיש לו אצלי שום דבר יבא יטול את שלו ותמחלו לי אתם מחילה גמורה, עמדה אחת מהן ולקחה שתי פרוטות, וענו כלם ואמרו מחול לך, אמרו לה להאשה למה לקחת שתי פרוטות, אמרה להם יום אחד היתה מלאכתי בצמר גפן דק ביותר מחברותי ונתן לי הרב כמו חברותי, ונתאנתי בשתי פרוטות, והלך אחר כך אצל הרב ואמר לו הרב וסר עונך וחטאתך תכופר, ונמחל עון הגזל ולא נשאר בידך שום גזל.

לא נותר לי אלא לשמוע מה אומרת הקרקע עצמה, למי היא שייכת

ספר הגאון רבי אברהם הכהן זצ"ל רבה של ספקס שבתוניסיה: מעשה בשני בעלי דין שבאו לפני הדיין להגיש את תעצומותיהם על אודות חלקת קרקע, זה אומר כולה שלי וזה אומר לא כי, אלא שלי היא, זה טוען טענותיו, וזה משמיע נימוקיו, וכרגיל דרך כל איש ישר בעיניו, כל אחד מתחפר בעמדתו, בטוח שהצדק עמו, וכרגיל, זה צודק לשיטתו וזה צודק מבחינתו, והאמת אי שם באמצע, נסה הדיין לפשר ולתווך, לקים את הנאמר: האמת והשלוש אהבו, דין אמת שישכין גם שלום, פשרה צודקת שתהיה מקובלת על הכל, אך לשוא. כל אחד היה בטוח שהקרקע שלו היא, ומדוע יותר לחברו במאומה, קם הרב מכסאו ואמר: שלמה המלך אמר, כי טוב מראה עינים, רצוני לראות את קרקע המריבה, תמהו המתדיינים, מה יתן ומה יוסיף מראה המגרש, אך זה רצון הדיין, והוא כבודו, נלוו אליו אל שטח המריבה, עמד הרב על קרקע השנויה במחלוקת, הביט בה וסכם: אתה אומר ששלך היא, אכן כן אישר האיש, ואתה טוען ששלך היא, אמר הרב, אמנם כן השיב רעו, עתה, אמר הרב לא נותר לי אלא לשמוע מה אומרת הקרקע עצמה, למי היא שייכת, השתאו המתדיינים, והרב התכופף אל הקרקע, הטה אונו בשים לב, כעבור רגע קט הזדקף ואמר, הכל בהיר ונהיר, היודעים אתם מה השיבה הקרקע, אמר הרב, הקרקע אמרה לי ששניכם כאחד שלה שכן סוף שניכם למות ולהטמן בה, אם כן מה לכם לריב עליה, השלימו ביניכם וחיו בשלום, נרעשו מתשובתה של הקרקע, מדבריו של הרב, וקבלו את הצעת הפרשה.

"ולא תנונו איש את עמיתו" (כה, יז)

בוא וראה כמה מקפיד הקדוש ברוך הוא על האונאה, כמו שלמדנו ממעשה דר' אליעזר וחכמים בתנורו של עכנאי

בגמ' בבא מציעא (נט.) מובא: נתן חול בין חוליא לחוליא רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים. השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קבלו ממנו, חתכו חוליות ונתן חול בין חוליה לחוליה, חתך התנור לחוליות, והניח חוליא על גבי חוליא ונתן חול ביניהם שלא יתחברו זו לזו, אבל טח על הכל טיט מבחוץ כדרך שעושים לתנורים, רבי אליעזר מטהר את התנור, כלומר לדעתו אינו מקבל טומאה, הואיל ויש חול בין החוליות, ואינו נחשב לתנור שלם אלא לתנור שבור, וחכמים מטמאים, שהתנור מקבל טומאה, לפי שהטיט מבחוץ מחבר את החוליות לתנור שלם, אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו וחזר לאחוריו ארבע אמות וחזר וישב במקומו, אמרו לו אין מביאין ראייה מן החרוב. אמר להם אם כמותי הוא אמת המים תוכיח, חזרו המים לאחוריהם, אמרו לו, אין מביאין ראייה מן המים. אמר להם אם הלכה כמותי כתלי בית המדרש יוכיחו, נטו כתלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר

להם, אם תלמידי חכמים מנצחים אלו עם אלו אתם מה לכם, תאנא לא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ולא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע. ועדיין מטין ועומדין אמר להם אם כמותי היא מן השמים יוכיחו, יצאה בת קול ואמרה להם, מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא, מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה כבר נתנה לנו תורה על הר סיני וכתוב בה (שמות כג' ב') אחרי רבים להטות.

אשכחיה רבי נתן לאליהו אמר ליה, מאי אמר הקב"ה ההיא שעתא, אמר ליה, קא אחיך (צחק), ואמר נצחוני בני נצחוני בני, הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש. ונמנו עליו וברכוהו (פי' נדוהו), ואמרו מי ילך ויודיעו, אמר רבי עקיבא אני אלך ואודיעו, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ויחריב את העולם כולו, הלך ולבש שחורים ונתכסה שחורים וחלץ מנעליו וישב לפניו ברחוק ארבע אמות, אמר לו עקיבא, מה יום מיומים, אמר לו כמדומה לי שחברך בדילים ממך, אף הוא זלגו עיניו דמעות וחלץ מנעליו ונשמת וישב על גבי קרקע, באותה שעה לקה העולם שלישי בחיטים ושליש בזיתים ושליש בשעורים, ויש אומרים אף בצק בידי אשה תפח, תנא חרון אף גדול היה באותו היום שכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר, נשרף, ואף רבן גמליאל היה מהלך בספינה ועמד נחשול בספינה לטבעו, אמר, כמדומה אני שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס, עמד על רגליו ואמר, רבנו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת, אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל, מיד נח הים מזעפו. אימא שלום אשתו של רבי אליעזר - אחותו של רבן גמליאל, כל יום לא היתה נותנת לו ליפול על פניו בתחנון, אותו יום נראה לה שראש חודש היה נתחלף בין מלא לחסר, ויש אומרים בא עני ועמד על הפתח, הוציאה לו לחם מצאה אותו נופל על פניו אמרה לו קום הרגת את אחי, בינתים יצא שופר מבית רבן גמליאל שנפטר, אמר לה מאיפוא ידעת אמרה לו כך מקובלני מבית אבא, כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה.

"וְצוֹיְתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם" (כה, כא)

מעשה עם הארבה בשנת השמיטה בקוממיות

עוד שני דברים נוספים דברים נפלאים היו בקוממיות בשמיטה תשי"ט שמרן הגאון מבריסק זצ"ל אמר עליהם שמצוה לפרסמם, בחדשים הראשונים של שנת השמיטה זרעו בשדות מאכלי בהמה שנזרעו לפני שביעית, שמוותר לקצור בשביעית ולאכול בקדושת שביעית כשיטת הרמב"ן ז"ל שנוהגים כך בארץ ישראל. והנה ביום שישי אחד בא ארבה לרוב לכפרים הסמוכים. ואנשי מקומנו באו אלי בחרדה שיש סכנה גדולה של אכילת כל הנזרע בידי הארבה, ואמרתי נראה ישועת השם יתברך בשמיטה. והנה בא מחנה גדול של ארבה עד לגבול קוממיות, וכשאך הגיע לגבולנו תיכף פנו לנו עורף, וכלעומת שבא כן הלכו, ולא נשאר ארבה אחד בכל גבולנו ולא הזיקו מאומה, וכשספרתי זאת למרן זצ"ל אמר זה מופת שצריכים לספר, וצוה להביא רמב"ן ז"ל על שמות וקרא לפנינו את דברי רמב"ן ז"ל (שמות י' יד') בשם ר"ח ז"ל שכתב מעת עתירת משה רבנו עד עכשיו אין ארבה מפסיד בכל גבול מצרים, ועל זה נאמר שיחו בכל נפלאותיו עכ"ל ולמדנו כוונת מרן זצ"ל שמהרמב"ן ז"ל מוכח שנפלאות בארבה צריכים לספר.

הדבר השני, בשנת תשי"ז החליטה הסוכנות לנטוע פרדסים לכמה ישובים וביניהם גם קוממיות, אמנם העמדנו תנאי שמסכימים אנחנו רק אם יתחייבו לשמור כל הלכות שמיטה בפרדס לפי ההוראות, כשנה או יותר נתעכב הדבר בגלל זה. כי הם סרבו למלאות אחר התנאי שלנו, ואנחנו עמדנו על זה כצור חלמיש. ובמשך הזמן התיאשנו כבר מכל הפרדס, הגם שבעבודות הפרדס היו מתפרנסות כמה וכמה משפחות והיה מגיע רווחה לקוממיות, וגם כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הסכים אתנו ועודד אותנו כי קוממיות חיה גם בלי פרדס, עד שבשנת תשי"ח דברנו עם מנהל הפרדסים מר ויגודסקי, והסברתי לו את גודל קדושת השמיטה ועד כמה שחביב עלינו קיום מצוה זו ונתרשם מאד. וקבלנו ממנו הודעה כתובה וחתומה על ידו, כי הפרדס ניטע וכל דיני שביעית ישמרו בו, וכן היה הפרדס ניטע, הושקע בו כחצי מיליון ל"י ומנהלי הפרדס מלאו תמיד אחרי ההוראות.

והנה במשך זמן עבודת הפרדס בשנת תשי"ט השמיטה, נעשתה העבודה לפי ההוראות, אמרו מנהלי הפרדס שלדעתם אנו מסכנים את הפרדס על ידי שלא נעבד כראוי מחמת ההוראות ועלול לגרום הפסד בסכום גדול שהשקיעו בו, וברוך השם בסוף מנחם אב תשי"ט בא מנהל הפרדס ואמר לי בהתרגשות רבה כי שנים עשר פרדסים ישנם תחת ידו, ובכולם עבדו כרגיל מלבד בפרדס קוממיות שלא עשו את הרצוי והצריך לדעתם, ולבסוף פרדס קוממיות הצליח מאד, הרבה יותר משאר פרדסים. ושאל אותי שאסביר לו הדבר ואמרתי לו שהאני מאמין הראשון הוא, שהשי"ת הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים, וגם הפרדס, ולפי שאנחנו עשינו רצונו יתברך בפרדס, הצליח השי"ת הפרדס, וכך נרשם במחלקת הפרדסים הממשלתית: הפרדס בקוממיות לא עבד בכל שנת השביעית והצליח.

"כִּי גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אֵתֶם עִמְדִי" (כה, כג)

אם אתם גרים בעוה"ז, בעוה"ב אתם תושבים

קשה אם גרים, למה תושבים, אלא אם אתם חושבים עצמכם לגרים בעוה"ז לנהוג עראי בהבלי העולם כמו גר בארץ, אזי תושבים אתם עמדי בגן עדן ובעולם הבא. (השל"ה הקדוש)

"וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גֵּאֹל וְהִשְׁיִגָה יָדוֹ וּמָצָא פְדֵי גְאֻלָּתוֹ" (כה, כו)

לא יפחד האדם, כשיגיע הזמן יהיה לו הגאולה

כתב מו"ר החפץ חיים זצוק"ל כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו ונגאל, אל יחשוב האדם, כי אין עצה אם אין לו קרובים, סוף סוף יהיה כי יגיע למדרגה והשיגה ידו ונגאל, שיוכל לגאול את עצמו. ולא יטוש ה' את עמו.

טרח ר' אליהו אליעזר דסלר ונסע 12 שעות לעשות נחת רוח לאשה גלמודה

פעם התאוננה אשה לפני רבי אליהו אליעזר דסלר, מנהלה הרוחני של ישיבת פונובז' שהיא גלמודה לאחר שכל בני משפחתה נכחדו בשואה, בתוך דבריה אמרה שיתכן שיש לה קרוב רחוק בעיירה נידחת באנגליה. כשביקר הרב דסלר באנגליה, נסע מרחק של שתיים עשרה שעות כדי לחפש את הקרוב ולקשור קשרים בינו לבין קרובתו הגלמודה בארץ ישראל.

ר' אלחנן וסרמן היה מודיע, אם מעוניינים לשלוח חפצים לבחורים אני לוקח

בתקופת מלחמת העולם השנייה כאשר רבי אלחנן וסרמן היה ר"מ בישיבת סמילוביץ, נסע למינסק כדי להשיג תרומות עבור הישיבה. על אף שהיה טרוד במגבית, זכר לשלוח הודעה מאכסנייתו אל בית הורי אחד הילדים מיישיבתו, להודיע כי הוא נמצא במינסק ומתכנן לחזור בקרוב לסמילוביץ, ואם הם מעוניינים לשלוח חפצים או חבילת מזון לבנם הלומד בישיבה, הריהו מוכן ומזומן לקחתם עמו, רבי אלחנן לא ראה בכך כל פחיתות כבוד, ובשובו לישיבה אכן הביא עמו חבילה לשמחת תלמידו.

"וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחְזַקְתָּ בוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ" (כה, לה)

אל יתיאש האדם מן הגאולה

איתא בספרים הקדושים שלאחר פטירת האדם שואלין אותו על כל מצוה ומצוה, אם קיימה כדת וכדין, והנה מה נורא הדבר, אם ישאלוהו אם קיים את המצוה הזאת של והחזקת בו. כי בודאי בשעת חיי האדם קרה בודאי, כי איש עני אחד בא אליו בבקשה להלוות לו על משכון איזה סך נחוץ לו לפרנסת אנשי ביתו. והנה מתחילה היה מסוה הבושה על פניו וישת עצות בנפשו ללכת או לחדול, עד שהרעב הציק לו והיה מוכרח ללכת. ולבסוף דחה אותו המלוה בשתי ידים והלה נשבר לבו בקרבו ושב לביתו בבושת וכלימה, והנה כל בני ביתו היו מצפים לשובו, אולי יבנו מהלואה זו, אבל עם בוא אביהם בידים ריקות התחילו כלם לבכות במר נפש ובכיייתם עלתה למרום, ועל ידי זה נתגבר כח הדין בעולם, כי בניו נתעטפו ברעב, והחלשים נחלו, והתחילו תובעים את האיש הזה על מעשיו, ואמרו לו עמוד בדין והבט מה גרמת במעשיך ובאכזריותך על כל בני ביתו של העני הזה, וכמה נתגברה על ידך מדת הדין מה שאין כן אם השכיל אל דל, והלוהו שיוכל לפרנס בניו ולכלכל מחסורם, ברכות אובדים עליו תבוא, כי קיים המצוה של והחזקת בו.

וכי תשיג, אחרי נמכר, ויצא בשנת היובל, מן הפרשה הזאת אנו למדים, שאל יתיאש האדם מן הגאולה, וכן לא יפלא בעינינו, איך אפשר הדבר, שדורנו יזכה למה שלא זכו דורות הקודמים שהיו מזורזין הרבה יותר לתורה ומצות, דהנה ידוע, דענין גלותינו הוא מפני חטאינו, כדכתיב הן בעונותיכם נמכרתם, וכל הגלות הוא כדי לכלא הפשע ולהתם חטאת ולכפר עון, וכדכתיב נְחַתֶּךָ עַל עִמְךָ... לכלא הפשע ולהתם חטאות ולכפר עון ולהביא צדק עלמים (דניאל ט' כ"ד), והנה בכל גלות וגלות נקצב מתחילה, כמה זמן יסבלו ישראל, כדי שביסוריהם ימחלו להם עונותיהם. ובגלות ראשונה כתיב וענו אותם ארבע מאות שנה, ובדניאל נקצב הזמן של גלות בכל שבעים שנה, כמ"ש שם שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך.

וכן בודאי בגלות אחרונה נקבע הזמן כמה נסכול עבור העונות שעברנו עליהם, ומוכן הדבר, שנגזר אז הזמן על ימים רבים, וכדכתיב (הושע ג' ד') כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר, ועתה נבין הדבר, אם היינו נגאלין תיכף בעת התחלת הגלות, היינו צריכין להביא הרבה זכויות שיועילו לכפר על משך זמן הרב שנשאר. וכן אם היינו נגאלין בעת שעבר חצי זמן הגלות היינו צריכין להביא על כל פנים מחצית הזכויות וממש כדין עבד היוצא בגרעון כסף,

ואם ח"ו לא תהא זכות כלל. מכל מקום יש זמן קצוב לגאולתינו, וזהו הזמן של בעתה. ועתה לענינינו, דבזמן מוקדם היו צריכין להביא זכויות הרבה, והנה במשך הזמן הרב שישראל נפוצים בארבע קצות הארץ וסובלים מצוקות הרבה מאד, בודאי נקינו הרבה מעונותינו ונוכל לקוות לגאולה שתהיה בזמן הקרוב.

ובשולי הגליון במעשי למלך כתב ז"ל: בדברו על דבר הגאולה העתידה אמר פעם במסיבה:

מספרים שפעם אחת הודיעו בשורות הצבא, כי המלך בעצמו יופיע לבחון את החיילים, אם שלמים הם בעבודתם, נתקבצו ובאו ועמדו החיילים עם שרי צבאותיהם בשורה וחכו לבואו, כך עמדו כמה שעות עד שנלאה אחד הראשים לעמוד על רגליו ויצא מהשורה וישב להנפש מאחרי מעמד החיילים, והנה פתאום בא המלך, וכשראה שהמצביא לא היה על מקומו, כעס המלך עליו והורידו מגדולתו והעמיד אחר במקומו, והנה כל בר דעת יכול לשער צערו של השר הזה, שבעבור איזה רגעים אבד משרתו הגדולה. כן הדבר בענינינו כולנו מחכים לביאת המשיח צדקנו, ואף אם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא לא יאחר, (חבקוק ב' ג'), ואם נשוב בלב שלם קודם ביאת המשיח - תשובה גמורה, לכבוד ה' והעיקר לבל ניסוג חלילה אחור, אלא נחגור כח ועוז לעמוד על משמרת הקודש עד אשר יופיע מלך המשיח לגאלנו גאולה שלמה במהרה, ופעם אמר לו אחד, שרוצה שהמשיח יבוא רק בשביל להקל מעליו קיום המצות, כי עכשיו היצר הרע מעכב, אבל אחרי ביאת המשיח, תעבור רוח הטומאה מן הארץ ונקל יהיה לקיים המצות וללמוד תורה, וענהו כי על זה נאמר בקהלת (יב' א') והגיעו ימים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, ואמרו ז"ל, (שבת קנא' ב') אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה. והמשיל הדבר למוכר קמח, שהיה מתירא פן יזול המחיר, וכששאלוהו, אדרבה להפך הדבר, אם הקמח יהיה בזול ירבו הקונים ונקל יהיה למכור, על זה ענה המוכר, ומה בכך, אבל להרויח יותר, אפשר רק כשהקמח ביוקר, כן הדבר בקיום המצות ולמוד תורה, אשר רק בשעה שהיצר הרע מעכב אפשר להרויח, ולפום צערא אגרא, אבל מבלעדי היצר הרע אמנם יהיה נקל לקיים מצות, אבל הרווח יהיה קטן ביותר.

אחד מתלמידיו שהיה משמש לפניו, שאלהו מה יעשה אם המשיח יבוא תיכף, כמו שהרב מחכה לו בכל יום, והוא עדיין לא למד הרבה, ויצטרך להתבייש מלפניו, והשיבו, כי בעת שעם ישראל נתון בצרה ובשביה, על היחיד להשתתף בצערם ולוותר על ההנאות והפניות שלו, ואפילו אם הדבר נוגע לרוחניות. ופעם למד זכות על כלל ישראל, שאנו ממתנינים על ביאת משיח צדקנו זה יותר מאלפים שנה, ולפנים לא רצו להמתין אפילו איזו שעות למשה רבנו, שעלה למרום, ואמרו לאהרן, עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו.

מה לראש הישיבה וליהודי מפוקפק במעשיו

מעשה ביהודי גלמוד ועלוב שיצא לו שם של גנב, הבריות הרחיקוהו מעליהם והכלימוהו. והנה כאשר נקלע לראדין ונפגש עם רבי נפתלי טרופ, קדמו רבי נפתלי בסבר פנים יפות, הזמינו אל ביתו לסעוד על שולחנו, אף הציע לו מיטה מסודרת ללון בלילה ולא חסך שום טרחה בכדי להנעים לו את הבילוי בצל קורתו. המקורבים תמהו, מה לראש הישיבה וליהודי מפוקפק במעשיו, אך רבנו שהרגיש בכך אף הוא תמה ואמר: עד עתה ידעתי שגנב חייב לשלם קרן וחומש, טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה, ואם אין לו ונמכר בגניבתו, אבל היכן כתוב שפטורים מלקיים בו מצות הכנסת אורחים, לא ידעתי, וכי אינו יהודי, וכי אינו אדם כמונו, האם אברהם אבינו לא קיים מצוה זו אפילו בערבים, אלא מאי, בהכנסת אדם כזה הביתה, אפשר להסתכן בהתרוששות, כי הוא עלול לגנוב את חפצי הבית, אם כן הרי לכל היותר צריך לעמוד עליו ולשמור כל הזמן שהותו בבית, אבל אין שום עילה להיפטר מן המצוה, (מעין בית השואבה (בהר)

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך, אל תקח מאתו נשך ותרבית" (כה, לה-לו)

המלויים בריבית סותרים את האחוה של כלל ישראל

וכי ימוך אחיך וחי עמך, אל תקח מאתו נשך ותרבית, צריכים להבין הרי אסור ריבית אינו שכלי, דאמאי הוי כל אגר נטר אסור ומאי שנא משאר עיני שכירות, שאם מותר לי לתבוע ממון מאדם על הזמן שהשתמש בשורי, למה יאסר לתבוע ממנו שכירות על הזמן שהשתמש בכספי, וכן מצינו שאף למאן דאמר גזל עכו"ם אסור, מכל מקום לכולי עלמא מותר ליטול ריבית מעכו"ם והדברים עתיקים. ואפשר להסביר שהגם שריבית אינה עוולה בתחום עולם המסחר, אבל במסגרת המשפחה אין לה מקום, ולא נוטלין ריבית מאח, והמלויים בריבית סותרים את האחוה של כלל ישראל, כי אין מתאים ליחס האחים לתבוע ריבית על הלואה, ולכן הדגיש הכתוב האחוה בכאן, וכי ימוך אחיך, וחי אחיך עמך, ולא תונו איש את עמיתו, רש"י - כאן הזהיר על אונאת דברים, עוד הזהיר על אונאה, ולפני עור לא תתן מכשול,

ופירשו שלא תתן לו עצה שאינה הוגנת, שיש שני סוגי אונאה בעצה שאינה הוגנת, האחד עצה שהיא בעצם רעה ומכשול, כגון שעל ידה תכלה פרוטה אחרונה מכיס המבקש, וכגון שמייעץ לו ליקח במסחרו - שותף אדם רמאי וחברו אינו יודע מזה. והשני, עצה שאינה רעה בעצם אלא שלפי מצבו של המתיעץ הוא בגדר אונאת דברים, כגון שמייעץ לאדם חשוב לפשוט נבלה בשוק כדי להתפרנס, ועצה כזו היא בכלל לא תונו איש את עמיתו.

יתן ויחזור ויתן

אפשר לפרש דאות ו' והחזקת מוליד תיבה כאלו אמר החזקת והחזקת על דרך שאמרו ויתן לך - יתן ויחזור ויתן, והכא פי' החזקת והחזקת, שאם החזקת בו פעם א' ומטה ידו פעם אחרת, לא תסבור שכבר יצאת י"ח עמו, אין זאת אלא הגם שהחזקת בו פעם אחת - והחזקת בו, פעם אחרת. עוד ירמוז דלא יתן לו מתנה מרובה פעם אחת, דאם כה יעשה, העני מוציאה תיכף ויחזור לעניו, לכן צריך שיתן לו מעט מעט כדי שיועיל לו לזמן הרבה, וזה רמז החזקת והחזקת. עוד אפשר לפרש במ"ש הגאון מו"ה נפתלי זיע"א משם המקובלים כי כאשר יקבל האדם על עצמו לעשות צדקה תכף משמים יריקו לו ברכה ע"י השכינה וזה רמז והחזקת, קודם שתחזיק ידו כבר נשפע עליך שפע רב, ואח"כ והחזקת, ועם כל זה מעלה עליך הכתוב וחי אחיך עמך, כאלו אתה החיית אותו הגם שכבר נפתחו שערי השמים להריק לך ברכה עד בלי די, נחשב כאלו אתה החיית אותו.

"וְכִי יִמְוֶךְ אֶחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ" (כה, לה)

אם האדם הרגיש על עצמו להיות רעב ולצום יום או יומים ידע מה עובר על העני ויעזור לו

יש לדקדק אמרו עמך. תיבת עמך מיותר, ויובן ע"פ משל למלך אחד היה לו בן יחיד אשר הוא יורשו, ויביא חכם בקי בכל החכמות ומסר את בנו בידו ללמדו כל חכמה. ובפרט בתכסיסי המלוכה, והחכם לימדו כראוי, והביאו לפני המלך ויאמר כבר למד כראוי, ויבחנוהו המלך וימצאוהו שלם בכל, וישמח שמחה גדולה, ויצו לתת לחכם מאה אלף זהובים וגם אות הכבוד והשררה, ויען החכם ויאמר למלך עוד נשאר דבר אחד שצריך ללמדו ודי לזה רק שעה אחת, על כן תשלח אותו לביתי ואלמדהו, ויאמר טוב הדבר, וישלח את בנו לבית החכם, והנה החכם סגר הדלת ויתפוס את בן המלך, ויתן בסד רגלו ויכהו חמשים מקלות עד כי התחיל הדם להיות שותת כזרם מים והבן צועק ואין מושיע לו. ואח"כ הניח אותו בתוך עגלה וישלחהו אצל אביו, וירא המלך את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו, ויאמר לו מה לך ויספר לאביו, והמלך נתמלא חימה וגזר לתלות את החכם, אך ציוה שיביאוהו אצלו קודם הצליבה לשאול לו על מעשה הרע שעשה, ויביאוהו לפני המלך, ויאמר כבר גזרתי לצלוב אותך ואם יש קשה מצליבה הייתי עושה לך, ורק הגד לי מה השטות הזה שעלה בדעתך לעשות לבני, ויאמר החכם אני נאמן במלאכתי ולא אעשה רמיה, לכן השלמתי מלאכתי היום בדבר הזה שעשיתי, מתחלה אשאלך אם אתה רוצה לעשות בנך סוחר או מלך, הלא בודאי שברצונך לעשותו מלך במקומך, ולכן מסרת לי העיקר ללמדו תכסיסי מלכות, וכן עשיתי ולמדתי. ובדקת אותו ומצאתו שלם, ורק הוא עדיין חסר לו דבר אחד שהוא עיקר וצורך גדול בתכסיסי המלוכה, יען מלך במשפט יעמיד ארץ, וכל אדם שעושה דבר חוץ לשורה יביאו משפטו לפניו, אך העונש צריך להיות כפי מדריגת החטא, ויזדמן שיבוא לפניו דין באדם אחד שגנב מאה דינרים ויחרוץ עליו להכותו משפט אלף מקלות, והוא מחמת שבימיו אפילו פרעוש לא עקצו. מחמת השמירה שעושים לו, אינו יודע כמה הוא שיעור צער המלקות, ובאמת אם יכוהו שלש מאות ימות, ואם חמש מאות יהיה גופו חתיכות חתיכות, אך כיון שגזר אלף מלקות, דבר מלך אין להשיב. ויכוהו וזה ימות מיתה משונה. על גניבת מאה דינר, כמה עול עשה במשפט, לכך הכיתיו מקלות שיעור שיוכל לסבול, כדי שיוכל לשער צער המלקות עד כמה מגיע בעשרה ועד כמה מגיע בחמשים ועוד ועוד, ואז ידע לגזור העונש הראוי לפי העון, וישמח המלך על דבריו, ויוסיף לו מתנה יותר על מתנתו.

הנמשל. כן העניו, העשירים מימיהם לא ראו רעבון, ולכן אם יבוא עני רעב וב"ב בתכלית הרעבון ויצעקו ללחם. לא ידעו כמה הגיע צער הרעבון כדי שיחוסו עליו לתת לו מיד להשביע רעבונו ורעבון ב"ב, ואפשר שלא יתנו לו כלל, לכן צוה השי"ת לעשירים ולעניים שיצומו יום אחד בשנה לילה ויום. בעשרה לחודש תשרי, כדי שהעשיר כשיצא ערבית מבית הכנסת רעב וצמא וחלוש בכל אבריו. ידע לשער צער הרעבון עד כמה מגיע, לכך לא יתמהמה לתת לעני הרעב וצועק ללחם, וכן הענין בדוחק משא ומתן שיזדמן לעשיר, אע"פ שהוא בתוקף מזל ההצלחה, עכ"ז יזמין לו הקב"ה דוחק, כדי שידע ויצייר בדעתו צער הדוחק עד כמה מגיע, ויתאזר לעשות חסד להלוות לחברו בשעת דוחקו. (משל ונמשל)

"אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך, את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך" (כה, לו-לז)

המלוה בריבית אינו קם בתחיית המתים ומעשה נפלא שקרא עם ר' עקיבא איגר זצ"ל

כתב הגאון רבי יוסף חיים בספרו עוד יוסף חי בהר, נראה בס"ד לבאר כפל לשונות הכתובים האלה, על פי מה שאמרו רז"ל הנותן בריבית אינו קם בתחיית המתים, ומעשה היה בזמן הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל שהיה בעירו עשיר גדול דכל עסקיו היו בריבית, ומזה נתעשר בעושר גדול, ואחר שמת לא רצו הקהל לקברו עד שיתנו יורשיו אלפיים ריאל כסף לקופת הכולל של העיר, והלכו בניו וקבלו אצל הנסיך על הדבר הזה, באמרם שאין דרכם ליקח בשביל קבורה אפילו מעשיר גדול מאד יותר מעשרים ריאל, כסף, ובעבור אביהם תובעים אלפיים ריאל כסף, והרי זה עול גדול שאי אפשר לעמוד בו. וישלח הנסיך ויקרא את הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל וידבר אתו קשות על הדבר הזה, ויענהו הגאון, בתלמוד שלנו כתוב שהמלוה בריבית שכל עסקיו הם בכך אינו קם בתחיית המתים, אלא ישאר בקבר, והנה זה האיש כל הרווחתו ופרנסתו היה מן הריבית ומזה נתעשר, על כן בשלמא שאר ישראל שבודאי יקומו בתחיית המתים, אין המתים לוקחים הקרקע של הקבר מן הקהל לאחזקה, ורק נקברים בה בשכירות, יען כי בתחיית המתים יצאו ממנה וילכו לביתם לשלום, ואין אנו יכולים להעמיס עליהם שכירות הרבה, דאין אנו יודעים כמה זמן ידורו בקרקע זו של הקבר, דאולי אחר שנה זו יבוא המשיח, ואחר מעט שנים יחיו המתים ויקומו מקבריהם, ואין להם עוד צורך בקרקע זו של הקבר, אבל זה האיש כיון שאינו קם בתחיית המתים, נמצא הדבר ברור שלוקח גוף הקרקע של הקבר לאחוזת עולם עד אין קץ, וכיון שקרקע זו נתייחדה לקבורת המתים היא מקודשת אצלנו, וערכה לפי גודל קדושתה רב הוא מאד לכן עשינו לה ערך לפי כבוד קדושתה סך שני אלפים ריאל כסף, וערבה לנסיך תשובה זו של הגאון, ויצו שיתנו היורשים כאשר הושת עליהם מן העדה, ואם לאו, לא יקברו אותו אצלם, וזוה יובן בס"ד הכתובים כאן, אל תקח מאתו נשך ותרבית, והטעם אחד, ויראת מאלהיך שצורך על הדבר הזה, ועוד הנה בזה תלויה תחיה שלך לעתיד, דעל ידי שאינך לוקח מאחיך נשך ותרבית תקום בתחיית המתים, שתחיה אתה ואחיך עמך, ולא תשאיר בקבר וזהו וחי אחיך עמך, שתחיה אתה ואחיך ביחד, ותעמדו שניכם יחד, ועוד הוסיף הכתוב להודיע לאדם תועלת אחרת שיהיה לו מזה שהוא מונע עצמו מליקח נשך, והוא כי על ידי כך במרבית לא תתן אכלך, והוא מלשון ואכלה אתכם ארץ אויבכם, ולכן הקבר נקרא בלשון אוכל שהוא אוכל בשר אדם הנקבר בו, וכן הוא כאן בא לומר שאם תקח נשך אינך קם בתחיית המתים, ולכן תהיה הקרקע הקבר לך לאחוזת נצח, ותהיה מוכרח לשלם על פי הדין בעבורה ממון רב, וכמו שטען הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל בעבור הקבר של אותו עשיר שהיה נותן בנשך, וזהו אכלה הוא קרקע הקבר שאוכלת בשרך, אל תצטרך לקנותה במרבית כלומר בריבוי ממון.

"וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד" (כה, לט)

משל נפלא מהמגיד מדובנא, שהאדם יתענג על ה' לש"ש ולא לענג את עצמו

הדא הוא דכתיב (משלי י"ז י"ז) מלוה ה' חונן דל, אמר רבי אלעזר, כתיב (תהלים קל"ו כ"ה) נותן לחם לכל בשר, המגיד מדובנא בספרו אהל יעקב באר את דברי המדרש הללו על פי משל לעשיר גדול שהיו לו שני בנים שגרו במדינת הים. האחד עשיר והשני עני, לאחר שנים רבות שלא ראו האחים אלא את אביהם, הגיעה יום אחד אגרת מהאב הגביר בה הוא מבשר לאח העשיר כי אחיהם הקטן הנמצא עמו בבית עומד להנשא וזוה הוא מזמין את שני האחים לבוא ולהשתתף בשמחת הכלולות. וצוה על האח העשיר להביא עמו את האח העני ובקשו לבל יחסוך בהוצאות כי ישלם לו הכל, כאשר קבל העשיר את האגרת רכש לעצמו ולאשתו ובניו בגדים חשובים והתכונן לנסיעה, לפני צאתו נזכר שעליו להביא עמו את אחיו העני, ושלח רצים שהבהילוהו בחפזון. העני לא ידע במה מדובר אלא עלה על המרכבה, בהתקרב המרכבה למחוז חפצם, נשמע הקול בבית אביהם לאמר שני האחים ובני משפחותיהם הגיעו, יצאו המחנותנים לקבל את הבאים, ראשון ירד העשיר מלובש בבגדי הוד והדר, ואחר כך יצא אחיו קרוע בגדים ערום ויחף. וישאלו גם עליו ויאמרו גם הלז הוא בנו של הגביר וגר יחד עם אחיו, הדבר נראה להם מוזר אך הם שתקו, כאשר נסעו חזרה לביתם הגיש העשיר חשבון הוצאות גדול ומנופח לאביו, אמר לו אביו איני חייב לך מאומה כי התחייבתי לשלם לך הוצאות שתוציא לכבודי, ואם אמנם חסת על כבודי איך לא זכרת את אחיך העני להלבישו כראוי אחרי שהבאת אותו לכאן ערום לבוש קרעים ובלויי סחבות, ומה לך איפוא כי תדרוש ממני הוצאותיך המרובים.

הנמשל הוא שהקדוש ברוך הוא כתב אגרת אל האדם ובה כתוב שכל ההוצאות שיעשה למען כבודו יתברך בעונג שבת ויום טוב הכל ישלם לו ואם כן חובה על האדם להשתדל שיהיה לכבוד ולתפארת בעיני אביו שבשמים, ואיככה יכנס הוא אל השבת מקושט ומהודר ויאכל מעדנים ואחיו העני ישב כמתאבל ויאכל זרעונים, אם אמנם יעשה כך ויתעלם מן העני, יתברר כי כל מה שהוציא עבור התענוגים לא להתענג על ה' אלא לענג את עצמו, אז יאמר לו הקב"ה, מה לך לדרוש ממני בעבור ההוצאות שעשית. זוהי משמעות מי הוא המלוה לה', זה שחונן דל, לאדם זה מובטח המשך הפסוק וגמולו ישלם לו וזהו מאמר הנביא (ישעיה נח' ז') הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו, אז תגמול לעצמך וישלם לך. אכן בענג שבת ישנו סימן אם האדם באמת מתענג על ה' ולא מענג את עצמו. וזהו מה שכתוב אם תשיב משבת רגליך עשות חפצך ביום קדשי, וכבדתו מעשות דרכך ממצוא חפצך ודבר דבר, לשמור יום השבת בקדושה, זהו סימן כי התענוגים שמתענג ביום זה הם רק עבור ה' ואז תתענג על ה'.

צוה הקב"ה לשר של אדום שהוא הס"מ שלא יתנהג באכזריות עם ישראל

פרשה זו רמז למ"ש בזוה"ק שצוה הקב"ה לשר של אדום שהוא הס"מ שלא יתנהג באכזריות עם ישראל, והוא אמרו וכי ימוך אחיך - ע"ד - הלא אח עשו ליעקב, עמך - כלומר נמיכותו ועניותו היה לצד היותו עמך שנתלוה לדרכיך הרעים, ונמכר לך - ע"ד חנם נמכרתם, לא תעבוד בו עבודת עבד, אלא כשכיר כתושב יהיה עמך, עד שנת היובל - היא שנת הגאולה הנקראת בשם יובל כידוע, ויצא מעמך הוא ובניו עמו, הם נצוצי הקדושה שנתבררו בגלות (הרב הקדוש חיים בן עטר ז"ל בס' אור החיים ע"ב)

"כִּי עֲבָדִי הֵם" (כה, מב)

הקב"ה אמר שטרי קודם עליהם

כי לי בני ישראל עבדים, מחכיבותא דישראל קרא לון הקב"ה עבדים שנאמר, כי לי בני ישראל עבדים, לבסוף קרא לון בנים כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם, אח"כ קרא להם אחים שנאמר למען אחי ורעי (תהלים קכ"ח), כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם, בשתיים נקראו ישראל להקב"ה - נקראו בנים ונקראו עבדים, אם עובד להקב"ה דרך כלל נקרא עבד, ודרך פרט נקרא בן, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים על תנאי שלא ישתעבדו בהם אני ה' אלהיכם מה תלמוד לומר מלמד שכל המשתעבד בהם למטה כאלו משתעבד בהם למעלה.

"וְכִי תִשְׁיַג וְכוּ' אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה תִהְיֶה לוֹ, או דדו או בן דדו וְגַאֲלֵנוּ" (כה, מו-מז)

אפילו שנמכרנו לעבדים תחת מלכות הרשעה אפ"ה אחד מאחיו יגאלנו את ישראל, ומי הם, או דדו אותיות דוד, או בן דודו. משיח בן דוד יגאל אותנו

אמרו רז"ל שאע"פ שאנחנו בגלות, אפ"ה אין להתייאש, כי ישועתו כהרף עין, וז"ש אחרי נמכר גאולה תהיה לו. אפילו שנמכרנו לעבדים תחת מלכות הרשעה אפ"ה אחד מאחיו יגאלנו את ישראל, ומי הם, או דדו אותיות דוד, או בן דודו. משיח בן דוד יגאל אותנו, או משאר בשרו שהוא אליהו הנביא שאר בשרינו ומשפחתנו יבשר לנו שיבוא הגואל, כמ"ש בזוה"ק פנחס הוא אליהו. או השיגה ידו ונגאל. דהיינו ע"י שנחזור בתשובה יקרב השי"ת ביאת גואלינו ויפרוק שכינתא מגלותא, כמו שכתוב למעני למעני אעשה בית ישראל, אמן.

המשיח הוא דוד המלך ויש מי שאומר בנו של דוד יהיה משיח

בספר ילקוט חמישאי הביא מה"דגל מחנה אפרים":

בגמ' סנהדרין (צ"ח) נחלקו מי יהיה המשיח לעתיד לבא. מ"ד אחד אומר, דוד המלך בעצמו יהיה המשיח. ומ"ד אחד אומר, בנו של דוד המלך יהיה המשיח. והנה "דודו" האמור בפסוק חסר ו'. והיינו אותיות "דדו" - הן אותיות דוד. וזהו שרמזו הפסוק "או דדו" - או דוד המלך, או "בן דדו" - או בן דוד המלך - הוא "יגאלנו" - לעתיד לבוא.

והנה דוד המלך אומר בתהלים על הגאולה העתידה "שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב".

מה הכוונה בכך שהגאולה תבוא "כאפיקים בנגב"?

בנגב, לא יורד גשם. ואילו בהרי יהודה יורד גשם, ואט אט הוא מתחיל לזרום בתוך אפיקי הנחלים. יהודי יושב בנגב ואינו רואה כלום, נראה לו שהכל יבש, ולפתע פתאום, בבת אחת, מגיע השטפון הגדול!

כך, בצורה כזו, יבוא משיח, בפתאומיות, וזו בקשתנו: "שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב".

רבי חיים מוולוז'ין היה אומר: הבה ואצייר לכם כיצד יבוא המשיח

נכנס אני בסתם יום של חול מן הישיבה לביתי. השעה היא שעת בוקר לאחר תפילת שחרית. הרבנית שואלת אותי: "חיים, רצונך בפת שחרית מיד עכשיו?" ואני משיב לה: "רלקה (כך היה שמה), עדיין שעורי של היום אינו מוכן, לא אוכל עד אשר אעיין קצת בסוגיא שאני צריך ללמד היום בישיבה". "טוב, חיים" היא אומרת לי. "יהא כך. עד שאתה תכין את שעורך, אגש לשוק לקנות משהו, בינתיים אשאיר את הרוטב על הכירה. שים נא לב, חיים, שלא ישרף. אנא, שים לב, הרי מכירה אני אותך שאתה שוכח הכל כשאתה מעיין בסוגיא".

הרבנית יוצאת לשוק ואני פותח ספר ומתחיל לעיין בסוגיא שלפני. פתאום אני מרגיש כי השמש התחילה להאיר באור גדול יותר פי - כמה ממה שהאירה עד עתה, איזו בהירות! פתאום אני שומע כיצד הצפורים על העצים שבגינה פוצחות פיהן במנגינה חדשה, מרנינה, כובשת לבבות, והנה אני שומע קול רחש עולה מן הרחוב. אני מושיט ראשי בעד החלון ואני רואה את אלי הסנדלר רץ בבהלה. "מה קרה, אלי, מה קרה לאור השמש? מנין נגינת הצפורים המקסימה? מה קרה לעצים שהתחילו מלבלבים לפתע בניצה חדשה, מה קרה?". "מה, אינך יודע רבי?" נותן בי הסנדלר את עיניו, "הרי משיח בא!".

מיד רץ אני לארון להוציא מלבוש של שבת שלי כדי להתעטף בו ולצאת לקראת המלך המשיח. מוציא אני את המלבוש והנה, אויה חסר בו כפתור. במוציא שבת נשר הכפתור וכשאמרתי לרבנית לתופרו, אמרה לי: "מה אתה מאיץ בי? הרי לא תשתמש בלבוש עד לערב שבת". ועכשיו, צריך אני ללכת לקבל פני המלך המשיח ובמלבוש שלי שני כפתורים במקום השלושה! עד שאני עומד ודן עם עצמי מה לעשות, האם להתעטף בקפוטת הפגומה או לא להתעטף בה ואני תוהה אם אפשר לצאת לקראת המלך המשיח בבגד של חול, והנה באה במרוצה הרבנית, כולה נושמת-נושפת! "גוואלד, חיים, איפה היית? הנה הרוטב שעל האש נשרף!" "פתיה", אני אומר לה, "מה לך ולרוטב שנשרף? מהרי והתעטפי בשמלת השבת שלך וצאי לקבל את פני המשיח!"

כך זה יראה: "כאפיקים בנגב", לפתע פתאום! "פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" (מלאכי ג, א) (להתעדן באהבתך)

"וְחָשַׁב עִם קְנָהוּ מְשֻׁנֵּת הַמְּכָרוֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל" (כה, ו)

רבים תמהים, כיצד מצפים אנו - שנדמינו לחמורים לעומת דורות הראשונים, שדורנו יזכה לראות ביאת המשיח צדקנו מה שלא זכו צדיקים וקדושי עליון

מפרשה זו אומר בעל החפץ חיים אנו לומדים שאל לו לאדם להתיימשך מן הגאולה. רבים תמהים, כיצד מצפים אנו - שנדמינו לחמורים לעומת דורות הראשונים, שדורנו יזכה לראות ביאת המשיח צדקנו מה שלא זכו צדיקים וקדושי עליון, שחיו בדורות הראשונים, הקדוש ברוך הוא שם קץ לחושך וקבע יום לגאולה העתידה. לכפר על משך הזמן הרב שנותר עד היום שנקבע לגאולתנו, ולקרב הגאולה באלפי שנים, אפשר רק על ידי זכויות גדולות.

אולם עתה בדורות האחרונים כאשר קרובה הישועה לבוא וצדקתנו להגלות ומשיח צדקנו עומד אחר כתלנו, לא נדרש מאתנו תשלום גדול להחשת הגאולה, ובפרט בהצטרף לחשבון הזמן הרב בו ישראל נפוצים וסובלים ממצוקות רבות והתחזקות במצות ומעשים טובים, יהיו בהם כדי לפדות נפשנו ולזכות לגאולה במהרה בימינו.

ובספר מעשי למלך מביא, שרבים מבני ביתו היו עדים לכך שמידי לילה כאשר בני הבית ישנו את שנתם, היה חפץ חיים נכנס לחדרו ומסתגר בו, ובדד היה יושב, שרוי בחשיכה והיו מאזינים ברתת לדברים שהיה שופך בהתייחדו עם בוראו.

כמה זמן עוד נחכה, עד מתי, הרי כולנו כבר שבורים כחרס הנשבר, הבט והתבונן אם תמצא עוד לב יהודי אחד שלם, ולפתע החל להזעיק לעזרה את צדיקי הדור שהלכו לעולמם - אייכם, זעק, מדוע אתם מחשים, כך היה נוהג מידי לילה וכאשר האיר המזרח שב ללמוד וציפה למשיח, נכון היה לבו ובטוח שהחוב ישולם, בכל לב האמין כי בכל שעה ובכל רגע עשויה הגאולה העתידה לבא, כנבואת הנביא (מלאכי ג' א), פתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים.

"אֵת שְׁבַת־יְהוָה תִּשְׁמְרוּ" (כו, ב)

שבתותי לשון רבים עונג גשמי ורוחני

שבתותי לשון רבים עונג גשמי ורוחני, שהמענג את השבת באכילה ושתיה משפיעין לו שפע גשמי בעוה"ז, והמענגו בלימוד תורה ומצות משפיעין לו שפע רוחני בעוה"ב. ורמז את שבתותי ר"ת אכילה תורה, שיתחיל בשלש סעודות כדי להתיישב לבו ואחר כך יעסוק בתורה.

"ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה כי אני ה' אלהיכם" (כו, א)

אסור לכרוע ולהשתחוות ארצה בלא דבר המפסיק בין האדם לקרקע

מעשה בסטייפלר, הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, שהלך ברחובה של עיר. לפתע הוא מעד ונפל על המדרכה כשהוא שכוב על הארץ בפישוט ידים ורגלים.

לקול צעקותיו הזדרזו עוברים ושבים וטרחו להרימו, תוך שהם שואלים אותו בחרדה היכן נחבט.

לא אירע לי דבר, ענה להם.

אבל, הלא הרב צעק בקול גדול? הקשו.

לא משום הכאבים, ענה לעומתם, פשוט חשתי לאיסור מן התורה (ויקרא כו, א) "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה", שאסור לכרוע ולהשתחוות ארצה בלא דבר המפסיק בין האדם לקרקע.

דרושים להילולת רשב"י

דרושי הילולת רשב"י – דרוש א'

הזכות הגדולה להגיע לציון הרשב"י זיע"א בל"ג בעומר ובכל השנה כולה

ידוע שקבורתו של רבי שמעון בר יוחאי היתה בידי שמים ולא היתה על ידי איש, ומן השמים קבעו וקדשו את הר הקודש מירון למקום העליה לרגל כי אחר שיצאה מיטת רשב"י מן הבית עלתה באויר ואש ה' היה לוחט לפניו, שמעו קול עולו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון, יבא שלום ינחו על משכבותם. וכאשר נכנסה המיטה למערה, שמעו קול במערה, זה האיש מרעיש הארץ מרגזי ממלכות כדאיתא בסוף האדרא זוטא. הרי לנו מזה שני דברים אחד שקבורתו של רשב"י היתה בידי שמים ולא ע"י איש. ושנית שמשמים נכנסה המטה דוקא במערה שבמירון ובה נקבע מירון למקום העליה לרגל, וכמו שאמר הבת קול עולו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון. ועד היום הזה בכל שנה ושנה נשמעת בת קול זו בל"ג בעומר מסוף העולם ועד סופו ומכרות ואומרת עולו ואתכנשו להילולא דר' שמעון, ולכן עולים ובאים מכל העולם לאתרא קדישא מירון.

ורצונו של הרשב"י שיבואו למירון וישמחו ויאכלו וישתו ביום זה. וכמובא בשער הכוונות דרושי הפסח דרוש י"ב "ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותים ושמחים שם אני ראיתי למוז"ל שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג לעומר הוא וכל אנשי ביתו וישב שם שלשה ימים ראשונים של השבוע ההוא וזה היה פעם הא' שבא ממצרים אבל אין אני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הזו הנפלאה שהשיג אח"כ. והה"ר יונתן שאגי"ש העיד לי שבשנה הא' קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מוז"ל שהולך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גלח את ראשו כמנהג הידוע ועשה שם יום משתה ושמחה. גם העיד הה"ר אברהם הלוי כי בשנה הנו' הלך גם הוא שם והיה נוהג לומר בכל יום בברכת תשכון נחם ה' אלהינו את אבלי ציון כו' וגם בהיותו שם אמר נחם כו' ואחר שגמר העמידה א"ל מוז"ל כי ראה בהקיץ את רשב"י ע"ה עומד על קברו ואמר לו אמור אל האיש הזה אברהם הלוי כי למה אמר נחם ביום שמחתינו והנה לכן הוא יהיה בנחמה בקרוב ולא יצא חדש ימים עד שמת לו בן א' וקבל עליו תנחומין וכתבתי כל זה להורות כי יש שרש במנהג הזה הנו'. ובפרט כי רשב"י ע"ה הוא מחמשה תלמידיו הגדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג לעומר כפי מה שביאר לעיל ביום ל"ג לעומר", ע"כ.

ובספר "דרכי ציון" הביא מכתב שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זלה"ה לאחיו בשנת רמ"ט - וז"ל: "בי"ח באייר יום מיתתו, באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולים, מלבד מה שמדליקין עליה נר תמיד וכו', והרבה עקרות נפקדו, וחולים נתרפאו בנדר ובנדבה שהתנדבו למקום", עכ"ל.

וראה מש"כ מו"ר הרי"ח הטוב, מי שגר בארץ ישראל מצוה לנסוע למירון להיות שם בהילולא רבתי של עיר וקדיש התנא רשב"י, ובודאי יושע שם בכל משאלות לבו לטובה.

עוד כתב, ומי שרגיל ללמוד בספרי הזוה"ק והתיקונים, ומאמרי רשב"י מהש"ס ומדרשים יש לו פתחון פה שם בבואו למירון להתפלל, ויושע בכל משאלות לבו לטובה.

והוסיף כי מי שנמשך אחר תורת רשב"י ומדותיו נקרא ג"כ "מתלמידי רשב"י", וכמו שכתב המאירי (אבות פ"ה) על תלמידיו של אברהם אבינו, דכל מי שיש בו ג' דברים אלו, הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה.

א"כ תלמידי רשב"י, אלו העוסקים בתורתו ומתנהגים בדרכיו ועל פי מדותיו וכו', יכולים הם לדבק נפשם אליו בהתקשרות עצומה, כמו שהיו תלמידיו בעוה"ז, כי אלו ההולכים בדרכיו ועל פי סדר תורתו גם אלו נקראו - בנים ותלמידים אמיתיים. ובודאי עושים נחת רוח גדול לרשב"י.

וא"כ ג' בחינות בזה: א. מי שעולה למירון ומתפלל שם ביום ל"ג בעומר, יושע בכל משאלות לבו לטובה. ב. מי שרגיל ללמוד זוהר תיקונים ומאמרי רשב"י בש"ס וכו', יש לו פתחון פה לבקש כרצונו בבואו למירון ויושע בכל משאלות לבו. ג. מי שהולך בדרכיו ובמדותיו ונמשך אחר תורתו זוכה להחשב כתלמיד של רשב"י זיע"א.

וראה מה שכתב רבי אברהם גלאנטי זצוק"ל (מובא בספר כוחו דרשב"י), כי אלו הלומדים ומייגעים עצמם בספר הזוה"ק והתיקונים, ומתנהגים בחסידות ובקדושה והולכים אחר רשב"י, הם יכולים לדבק נפשם אל הרשב"י הקדוש בהתקשרות והדבקות והתקרבות, וכעדות נאמנה ויקרא דר' אבא שאמר אחר הסתלקות רשב"י: **שאפילו היום לאחר שנפטר רשב"י מביננו כל זמן שאנחנו עוסקים בדברי האדרא בא רשב"י מגן עדן מעוטר כמלך בעטרותיו ויושב אתנו, ולא עוד אלא שכל אלו ההולכים לאור תורת הזוה"ק נקראים ג"כ תלמידים דרשב"י**. וכידוע המעשה שמובא שרבנו האר"י ורבי אלעזר אזכרי זלה"ה רקדו עם הרשב"י ביום ל"ג בעומר בעת השמחה הגדולה בליל ל"ג בעומר.

מעשה ברשב"י ורבנו האריז"ל ובעל החרדים

ומעשה בעל החרדים עם רבנו האריז"ל יוכיח שיש דווקא לשמוח לרקוד בקדושה עילאה וכמו שהובא המעשה בספר מסעות ירושלים לכ"ק אדמו"ר ממונקטש ז"ל [מאמר סדר יום עשירי אות י] שהעיד ששמע מעשה זה מבנו של קדוש ישראל בעל דברי חיים מצאנז הגה"צ רבי יחזקאל משינאווא ז"ל, וז"ל: הרה"ק בעל ספר החרדים היה משמש בבית המדרש בעיה"ק צפת ת"ו, ואין מי שידע מעוצם גאונו וקדושתו, והחזיקוהו לאיש פשוט ותמים.

ופעם אחת בהיותו בל"ג לעומר על הציון המצויינת קודש הקדשים הרשב"י זיע"א במירון, והיו שמה האר"י הקדוש ותלמידיו, ונתלהב האר"י עם החברייא ורקד עמהם שם זמן רב לכבוד הילולא דרשב"י. וגם היה שם זקן אחד בבגדים לבנים בעל צורה ובעל קומה משכמו ומעלה גבוה מכל העם, וגם הזקן הנוכר רקד לעצמו שם בשמחה עצומה עם חברת לוית אנשי בריתו שלא הכירום. ובתוך הריקודין והמחולות קפץ האר"י ואחז בידו של אותו זקן הנוכר ורקדו שניהם יחדיו זמן הרבה באש להבה. ואחר כך אחז האר"י בידו של בעל החרדים ורקד עמו גם כן הרבה בשמחה ובטוב לבב. ואחר שיצאו משם, הרהיבו בנפשם עוז תלמידי האר"י הקדוש לאמר לרבם האר"י, אל נא יחר בעיני אדוננו אם נשאל אותו בנוגע לכבודו הרם, ושזהו כבוד התורה בנגלה ובנסתר, כי מה שרקד כ"ק עם הזקן, אין אנו מכירים אותו, ובודאי אדם גדול הוא, אבל מה שרקד בכבודו ובעצמו עם השמש הר"ר אלעזר אזכרי, אם כי הוא ירא שמים, אבל אין זה כבודו של רבינו רבן של כל בית ישראל לרקוד עמו ביחוד. והאר"י שמע דברי תלמידיו ושחק, והשיב להם, הלא אם התנא האלהי רשב"י רקד עמו ביחוד, ואני הצעיר לא יהיה לי לכבוד לרקוד עמו. והבינו אז התלמידים את המחזה תואר הזקן הנוכר, כי הוא היה רשב"י בכבודו ובעצמו אשר שש ושמה בשמחת החברייא קדישא שבאו להילולא דיליה, ואנן מה נענה אבתריהו. ומאז אכן נודע הדבר מי הוא המשמש בקודש הנוכר בעל החרדים, כי עקבותיו לא נודעו בעוז קדושתו וצדקתו ומדרגתו, שכל ימיו קיים מקרא מלא "והצנע לכת עם אלהיך". עכ"ל.

הילד שנפל מהגג וקם לתחיה

ובספר "זכרון ירושלים" מספר כי בשנת תקצ"ו היו מאות אנשים על ציון רשב"י על הגג, ורוקדים ושמחים וילד אחד נפל מן הגג לבור עמוק למטה למטה ולא הרגישו בו כלל, עד שאחר חצי שעה רק ידעו מהנעשה, ואביו היה הולך ובוכה כי הרופאים בדקו אותו והיה כבר קר וכאבן דומם מת ממש, ואח"כ למחרת הקיזו לו דם וחיה ורקד עמהם, ורמוז על זה בספרים, שמעון בן יוחאי - גי' מחיה מתים.

ובספר "גדולת יהושע" מספר שבהילולא אצל הרשב"י זיע"א היה המנהג למכור ההדלקה ובאחד מן השנים בא עשיר אחד גדול והעלה המקח עד לעשרת אלפים זהובים-סכום עצום מאד מאד. והדליק את המשואה והיו רוקדים על הגג קהל גדול מאד והעשיר הנ"ל רוקד עמהם ונפל מן הגג ולא הרגישו בו עד לאחר שעה, אז הרימו אותו לחדרו

כאשר רגליו שבורות לגמרי, והוא גונח מכאבים ולא היה שם רופא, והלכו להביא רופא מהכפר הסמוך וכו' ועד שבא הרופא באו ולא מצאו אותו בחדרו וחפשו אחריו וראו אותו רוקד על הגג, אמרו לו כיצד יתכן הדבר, וסיפר להם כי בא רשב"י בעצמו ואמר לו אתה תרמת סכום גדול מאד לכבודי היום ולכן תזכה להיות בריא ברגע זה, והעביר את ידיו על רגליו ותיכף עמדתי על רגלי, ועד עתה אני רוקד.

והרב ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל הביא מעשה נורא שראה בעיניו וז"ל: והנה לא אוכל להתאפק ולעצור מלספר מעשה ה', מעשה נס נפלא כי נורא הוא, אשר בעינינו ראינו, והנני עד ראייה לספר בקהל מעשה נס ופלא שראיתי בעיני בהיותי במירון ביום ל"ג לעמר בשנת תרפ"ג שחל אז ל"ג לעמר ביום הששי, ושכמעט רב הקהל מאלפי ישראל שהיו שם בל"ג לעמר נשארו אז במירון לשבות שם את יום השבת, וטעמנו אז שמחת שבת עלאית פלאית. וביום שבת קדש בבקר אחר תפלת מוסף שהתפללנו אז בבית המדרש על יד ציון קדשו הקדוש הרשב"י במגן האחרון קרוב לחצות היום, ויהי נשמע קול רעש גדול שילד אחד מאחינו הספרדים שאמו נדרה לעשות לו תגלחת (חלאקה) הראשונה כמנהג הידוע, ופתאם אחזתו להילד מחלת החולירה רחמנא לצלן, ושבק חיים לנו. והילד היה מונח באחד החדרים הקטנים הבנויים למעלה עלי גגות הציונים בחצר הקדש, וצו הרופאים (שהיו שם מטעם הממשלה) שצריכין לעשות הסגר על כל האנשים שהיו בחצר מספר ימים.

וכשנשמע מהחצר פקודה זו, רבים מההמון נבהלו והתחילו לברוח מהחצר החוצה אל ההרים וגבעות אשר שם, אבל מיד הגיעו ובאו שוטרי הממשלה וסגרו החצר על שערי ואין עוד יוצא ואין בא. ומבית ומבחוץ היו נשמעים צעקות קולות ובכיות, כי רבים מהיוצאים מחוץ לחצר עזבו את ילדיהם ואנשי ביתם, וחפציהם בפנים החצר, והחצר נסגרה ונשמר על ידי השוטרים. ועל כולם עלה ונשמע קול יללה מהאשה אם הילד המת, שבנה הראשון והיחיד, שהביאתו על תגלחתו הראשונה איננו בין החיים ונהפכה שמחתה לתוגה. ואנכי בעיני ראיתי את הילד מונח בחדרו על הארץ ירוק ומת. וכל הקהל הצטערו מאד על נפש אחת מישראל וצער אמו, ולא יכלנו מרוב צער לעשות קדוש ולסעוד סעודתא דצפרא דשבתא. והנה פתאום קמה אם הילד וחגרה מתנה כאשת חיל, ולקחה את הילד המת על ידה וירדה למטה בבית הכנסת שעל יד הציון הקדוש הרשב"י, והניחתו על הרצפה שעל יד הציון הקדוש, ובקול מר ובבכי צעקה האשה אם הילד, הוי צדיק צדיק רבי שמעון, הנני אמתך באתי כאן לכבודך לגלח בני היחיד להביאו כאן ביום ל"ג לעמר, ואתמול הבאתיו חי ועשיתי לו התגלחת בשירים ובזמרה, בתוף ובכנור, במשתה ושמחה (כמו שנוהגים שם), ועתה איך אסע מכאן בלי הילד כו' כו', ובאיזה פנים אבוא לבית. וקולותיה ובכיותיה היו נשמעים על כל החצר הקדוש, ולב מי לא נמס כמים לשמע את קול צעקת האשה מרת הנפש. ואחר כך קמה ואמרה, צדיק צדיק, הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, אנא ממך אל תבישני ואל תחזיר פני ריקם, ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהביאותיו אתמול לפניך, ויתקדש שם שמים ושמן בעולם, וידעו כי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ. ולסגולה, סגרו הדלת של הבית הכנסת של ציון רשב"י ולא נשאר רק הילד. וכעבר איזה רגעים נשמע הקול מבית הכנסת, צעקת הילד לאמו. והחכם שם פתח הדלת לפניו, והנה הילד קם על רגליו וצועק: "אמא תני לי מעט מים כי צמא אני". ונתנו לו מים, והיא העלתו הגגה, למקום חדרה מקדם, ונעשה שם רעש גדול מתחית הילד המת וכל הקהל באו לראות הילד החי. וגם הרופאים נתאספו שמה ובדקו את הילד, והודו ואמרו, שאין זה בדרך הטבע כלל, אלא מעשי נסים, תחית המתים על ידי התנא האלהי רבי שמעון. והתירו תכף ומיד לפתח שערי החצר, כי אין עוד צורך לעשות הסגר. והיה זה קדוש ה' גדול מאד וכל הקהל ברכו ברכת מחיה המתים, עד כאן.

רשב"י מחכה לרבינו מאור העולם במירון

היה זה בשנת תשכ"ב, עת חברי השיעור בביהכ"נ "שאלו צדקה" סיימו מסכת שבת יחד עם רבם הגאון רבי יוסף עדס זצ"ל, החליטו לקיים את סעודת הסיום במירון אצל ציונו הקדוש של התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ולמעמד זה הזמינו רבנים וחכמים.

גם את פני מרן שר התורה ר' עובדיה יוסף זצוק"ל חילו התלמידים בבקשה, לזכות שרבינו ישתתף עמם בסעודת הסיום, ובפרט שהם תלמידי הקבועים בשיעורו בהלכה לאחר שיעורו של רבי יוסף עדס. אך רבינו ענה בשלילה היות שהנסיעה ותוצאותיה יגרמו לו ביטול תורה מרובה. בימים ההם הנסיעה למירון היתה קשה ומסורבלת ביותר.

השעה 11:00 בלילה, ורבי משה חי שראבני ז"ל (גבאי ביהמ"ד "שושנים לדוד") עלה על יצועו ובחלומו הוא רואה את המקובל האלהי הגאון רבי יעקב חיים סופר זיע"א בעל "כף החיים" מדבר אליו ומצווהו, "לך לחכם עובדיה יוסף ותאמר לו שרבי שמעון בר יוחאי מחכה לו במירון, למה הוא לא מגיע לסיום, יש שם הארה גדולה". ר' משה

חי מתעורר מהחלום ואומר לעצמו חלומות שוא ידברו. וישן ויחלום שנית ושוב בחלום מדבר בו בעל ה"כף החיים", למה חזרת לישון, אמרתי לך שרבי שמעון בר יוחאי מחכה לחכם עובדיה שיבוא לסיום. מיד התעורר ר' משה חי והבין שעל השנות החלום שנית יש דברים בגו. הוא התלבש ושם את פעמיו אל ביתו של מרן רבינו זצוק"ל והודיעו על דבר החלום.

השעה היתה 12.30 בלילה ורבינו הבין שהוא צריך לצאת עתה למירון. מיד שכרו מרן רבינו זצוק"ל ר' משה חי ז"ל מונית ונסעו אל ציונו הקדוש שבהר מירון.

אומר ר' משה חי ז"ל, שבדאי קפצה להם הדרך, כי לא יתכן שעם כל אריכות הדרכים ובפרט באותם ימים, שהיו מספיקים להגיע לסעודה.

בשעה 2:00 בלילה לערך בשעת סעודת הסיום בציון הרשב"י, ראו לפתע כולם - הרבנים והקהל, שרבינו זצוק"ל הגיע. כולם התפלאו המה ראו כן תמהו, בידעם שרבינו היה נחוש בדעתו שהוא לא מגיע בשל ביטול התורה שהיה כרוך בדבר, אך משראו את ר' משה חי שרבאני מתלווה אליו, הבינו שיש דברים בגו.

השמחה היתה רבה לכולם שזכו שרבינו עט"ר הגיע לסיום, ולאחר דקות מספר כיבדוהו לישא דברי תורה לכבוד המעמד הגדול. רבינו עמד על עמדו ונשא מדברותיו כארבעים דקות. לאחר מכן נסע רבינו לצפת לציוניהם הקדושים של רבותינו עמודי העולם, מרן הבית יוסף זיע"א ורבינו האריז"ל, כן השתטח על קבר בניו בן יהודע הנצב על דרך העיר צפת, וכבר בהנף החמה הגיע חזרה לירושלים עיה"ק.

לאחר מכן שאלו תלמידיו את ר' משה חי לפרש השינוי בבואו של רבינו לסיום, והוא סיפר להם את כל הקורות אותו ועל השנות החלום פעמיים.

הסומא שנתרפא

בספר "ויאמר עמוס" מופיע הסיפור הבא: מעשה ביהודי שבלהט הוויכוח נשבע ברבי שמעון בר יוחאי. להפתעת הכל קם נכרי אחד ומחה בו בחימה: כיצד מעז אתה להזכיר שמו של אדם קדוש זה.

תמהו הכל: מה לך ולרבי שמעון.

ענה ואמר: בן יחיד לי, יום אחד קם, ועיניו כהות ונהיה לסומא. גדול היה שברינו כים דרשתי בכל הרופאים, ולשוא. היתה בכיתנו משרתת יהודיה שאמרה לאשתי: אם בקולי תשמעו, קחוהו להילולת רבי שמעון בר יוחאי ובקשו עליו שם רחמים. הפצירה בי אשתי, ומאנתי לשמוע. אך כאמרה אלי יום יום, הוכרתי לעשות רצונה. הגענו למירון בערב ההילולה, חילקתי כסף ללומדים ולעניים, הדלקתי נרות על הציון והתחננתי שירחם על בני ויעתיר לפני הבורא לרפואתו. ונדרתי, שאם יתרפא הילד אעלה על קברו מדי שנה בשנה ואפזר שם כספים לצדקה.

חזרנו, ואת הלילה עשינו באכסניית דרכים. כחצות קם הנער וקרא: אבא, רואה אני את השמים והכוכבים מן החלון, נרעשתי, ואמרתי: אולי חלום הוא. הדלקתי את האור ואמרתי: אם אמת בפיך, כתוב שתי שורות. מיד נטל את הקולמוס וכתב בכתב מיושר, ולשמחתי לא היה גבול, שבנו על עקבותינו ופירסמנו הנס, והכפלתי תרומותי. ומאז ועד היום שומר אני נדרי, ואנו עולים לקברו בכל שנה - ואיך מעז יהודי זה להעלות שמו על דל שפתיו ולהשבע בשמו.

ניסים ונפלאות

רבי יוסף סופר בעל "עדות ביהוסף" מספר על הנפלאות שאירעו בימיו במקום קדוש זה כשאירעה רעידת אדמה גדולה בצפת: "וכשיצא הרעש על הארץ (בחודש חשון תקכ"ב) באו כל הישמעאלים והערלים שבאותו מקום, לזה הבנין של רשב"י ז"ל, והדלת היתה סגורה וצעקו כולם ופתחו פיהם "רבי שמעון, רבי שמעון! מאחר שאתה אדם גדול בעולם וחשוב, וגם שמענו מפי אבותינו מחשיבותך וגם בעינינו אתה חשוב, פתח פתחך", ומיד נפתחה הדלת מאליה והלכו כולם לפניו, וגם הבתים שלהם ונשיהם ניצלו ולא היה להם היזק כלל, ועכשיו הוא רבי שמעון, חשוב בעיניהם מאד ביותר".

בהמשך האגרת (של ר' יוסף סופר) מספר עוד, "כשהיה רעש שני [יום ו' כסלון] ברחו כולם, היהודים וערלים וישמעאלים. לבנין של רשב"י ז"ל ככפעם הראשונה, וכשבאו קרוב לשם ראו שהבנין כולו הגביה והתנשא את עצמו למעלה וקפץ באויר כמו אדם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, וכיפה מלמעלה של זה הבנין, התחלקה לשני חלקים. לחצאין, והיו פתוחים לשניים. כיון שראו זאת נפלה חרדה גדולה עליהם ונתחלחלו מאד, ופתחו כולם וצעקו "רבי שמעון, רבי שמעון! אם הבנין שלך כך הוא, מה יהיה סופנו עמנו", וזה היה יותר מחצי שעה, ואחר כך שקטה הארץ שקט הרעש

ועמד הבנין על מקומו, והכיפה של מעלה שנתחלקה לשני חלקים נתחברה יחדיו כבראשונה ולא היה להם היזק כלל, והאנשים שבאו לשם ראו הנס הגדול בזה הבנין בחוץ ובפנים אם יש איזה סימן או איזה חריץ בבנין, ולא נמצא כלל שום סימן או סדק בחומה שהיתה כבראשונה.

בסוף ספר הלולא רבא הביא רמז ממהר"י רקח, רשב"י רמז בפסוק (איוב כב, כח) ותגזר אומר ויקם לך, כי תיבת ותגזר גימטריא זה הרשב"י זיע"א, כי הקב"ה גוזר והוא מבטל וכמ"ש על המלאך שבא להשחית ורשב"י בטלו.

עוד רמז הביא שם, רשב"י נוטריקון יש שלום רב בימיו, וכמ"ש בזה"ק שבטל כמה גזרות ועשה שלום בעולם.

מזבא במסע מירון (עמ' קי"א) דהרב חיים הלוי הורביץ בעל "חיבת ירושלים" מספר: "מהולל אקרא ה', אשר זיכני להיות במירון בל"ג בעומר שנת תקצ"ט לפרט קטן, ואספר נס גדול אשר קרה ביום ההוא אשר עיני ראו ולא זר, ויהי בעלות כל העדה הקדושה אנשים נשים וטף, על גג המדרש של התנא רשב"י להתענג ולהביט בהילולא, ויפול ילד קטן כבן חמש שנים מגג העליה, והגג היה גבוה כמו שלושים אמה, והילד נפל לארץ היה כמו מת ממש, ובהיודע הדבר לקהל ויספקו כף, באמרם מת הילד, ואביו הולך ובוכה על בנו, ויצו רופא אחד אשר היה שם כי יקחו דם לילד, ויחי הילד והתחיל צועק "הוי אביו", ובהשמע בכי הילד וישבו כל העם לשמחתם וכו' והקדוש ברוך הוא שלח רפואה שלמה לזה הילד עד כי למחר נעשה בריא אולם ממש, והיה שמח בתוך קהל ועדה עם אביו, אז ידעו כולם כי רק בזכות התנא אלוקי נתרפא הילד לבל תושבת שמחתו".

קדושת המקום

חזיון נפלא שראה רבנו חיים ויטאל זיע"א על התגלות מלך המשיח בהר הקודש מירון: כתב רבנו חיים ויטאל זיע"א בספר החזיונות (חלק ב' אות ב') וזה לשונו: בשנה ההיא (שנת ה'שכ"ב כנוכר לעיל באות א'), חלמתי והנני נצב על ראש ההר הגדול שלמערב צפת, באמצע שני ראשים הגדולים אשר לו, שהם על כפר מירון. ואשמע קול מבשר ואומר: "הנה המשיח בא". והנה המשיח עומד לנגדי. ויתקע בשופר. והיו מתקבצים אליו אלפים ורבבות מישראל. ויאמר לנו: "בואו עמי, ותראו בנקמת חורבן בית המקדש". ונלך שם, וילחם שם, ויך כלל הנוצרים אשר שם, ויכנס לבית המקדש, ויהרוג גם אותם שהיו בתוכו. ויצו לכל היהודים ויאמר להם: "אחי, הטהרו עצמכם ואת בית מקדשינו מטומאת דם פגרי הערלים האלו וטומאת העבודות זרות אשר בתוכו. ונטהר ונבנה בית המקדש על מכונו, ונקריב קרבן התמיד על ידי הכהן הגדול". והיה כדמות רבי ישראל הלוי שכיני. ואשאל את המשיח: "ואיך הלוי יהיה כהן?". ויאמר לי: "טעות היה בידכם וחשבתם כי לוי הוא, ואינו אלא כהן". ואחר כך הוציא ספר תורה מהיכל בית המקדש וקרא בו. ואיקץ. עכ"ל.

בקונטרס כבוד מלכים [להגר"ש העליר אב"ד צפת] כתב, וכל ת"ח המבין ויודע ומכיר גודל קדושת המקום וכו' ידע כי השניים כאחד טובים ומצומדים כאשה אל אחותה כי א"א בעולם להגיע אפי' אפס קצהו לשמחה אמיתית השופע ביום הזה אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה כמו שאמר בזה"ק (ח"ג שלח קס"ח). גופא דלא סליק נהורא דנשמתייה מבטשין יתיה, ולפי ערך הביטול והאין וביטול מסך מבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובוה נאמרה וגילו ברעדה, א"א לבוא הגילה אלא מתוך רעדה שקדמו, ואם לאו השמחה אינו אלא הוללות וכו'. ומעיד אני באמת כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרה"ק ר' חיים בן עטר זיע"א [בעל האור החיים] היה פעם אחת בהלולא פה עיה"ק צפת ת"ו וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור והיה עולה על ידיו ועל רגליו וכל הדרך היה גועה וצועק "היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא".

ובמסע מירון (עמ' ס"ט) כותב, אב"ד דהלסקוב זצ"ל כשנסע למירון לחצר רשב"י וכשבא סמוך לחצר ג' או ד' אמות, ירד מהחמור והיה הולך על ארבע, היינו - על ידיו ורגליו הקדושים, היינו בשטיחות כפיים ורגלים על הארץ רק עד שער החצר, ולא נכנס אפילו לפנים מהחצר, כי אמר איך אשא פני ואיך ארים ראשי לכונוס לחצר מקום קדשו דרשב"י זיע"א, ובוה נסע לביתו ולא נכנס לשם, וכך היה משפטו כל הימים אשר חי.

ע"כ כל אחד ואחד צריך להכין עצמו בקדושה ובטהרה ובקריאת הזוה"ק, שע"ז כשעלה ביום הקדוש הזה על הציון הקדוש של רשב"י במירון ישמח בו רבי שמעון ויהיה לו פתחון פה אצל התנא האלקי רשב"י וימלא ה' משאלות לבו לטובה.

הארה גדולה בערב יום כיפור אצל קבר ר"א במירון

י"ום שהביאו את רבי אלעזר למירון מנוחתו אצל אביו רשב"י, זאת היתה ערב יום כיפורים, כמובא (ברעיא מהימנא ובקה"ר) כידוע, ועל ידי זה מרגישים שם בעויה"כ על ציון התנא רבי אלעזר הארה גדולה, וכנראה שנתעורר אז ביום הזה מדי שנה בשנה באותו התעוררות התאחדות פגישת הנשמות הקדושות אב ובנו שראו החידוש ברוח נכון שנתחדש אז בקרבם".

(הרב המקובל הריא"ז מרגליות בספר 'הילולא דרשב"י עמ' ס"א)

דרושי הילולת רשב"י – דרוש ב'

גדולת רשב"י ויום ל"ג בעומר

ידוע שהיום הזה יום ל"ג בעומר הוא יום קדוש שמוכן מששת ימי בראשית שרשב"י יגלה בו סודות התורה, וביום זה למעשה סיים הרשב"י לגלות את הזוה"ק וסודות התורה, ולכך הוא סיום כל פנימיות התורה, ולכן יש בו שמחה גדולה מאד.

וכמו שכתב בסוף האדרא זוטא שרשב"י בקש שהיום ימשיך וימשיך ולא תשקע השמש עד שהוא יגמור להסביר ולגלות את כל הסודות שיש לו. וז"ל (דף רצא ע"ב) "והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא".

טעם להדלקת המדורות

ולטעם זה כידוע מדליקים מדורות, כי ביום זה השמש המשיכה להאיר ולהאיר. ועוד טעם שמדליקים נרות כי זה רומז על האש שהיתה סובבת את הבית כמש"כ בתחילת האדרא זוטא, והיו כל הת"ח באים לכבוד רשב"י, ועמדו בחוץ והיו רואים את האש הגדולה ואת היום ממשיך וממשיך, והשמש זורחת כפי שפקד עליה רשב"י.

והמדורה הזאת, אם נבעיר חומר דלק מזוקק תעלה השלהבת כולה ולא תותיר אחריה מאומה, אמנם אם נבעיר המדורה ע"י עצים תעלה השלהבת למעלה ותותיר אחריה פחם, ורשב"י ע"ה היתה כל כוונתו לשמים ואין פחם ואין פסולת אצלו, ועד היום השאיר לנו האור הגדול, רק אנחנו בעוונותינו משאירים אחרינו מעט פסולת.

ובאותו יום היתה התקרבות גדולה מאד להי"ת, ואותו יום רשב"י יגלה סודות וירדו כל פמליא דלעילא, והקב"ה והשכינה וכל נשמות הצדיקים, והיה בירור גדול של נשמות קדושות שרוצות לעלות, ולכן העולם נזדכך מאד מאד.

והצדיק ביום פטירתו ושמחתו, עולים כל הזכויות והתורה והמצוות שעשה ופעל לפני השי"ת, ועי"ז מעלים אתם עוד ועוד ניצוצי קדושה ונשמות וכו' שאין בכוחם לעלות לבד, אלא הצדיק מעלה אותם.

נעשה אדם נאמר בעבורך

וצריכים אנחנו להתבונן ולראות כי כל הסודות שגילה רשב"י, וכל פנימיות התורה והזוה"ק, כל זה גילה אותם רשב"י באותו הזמן בעיקר בשביל הדור הזה, דור "עקבתא דמשיחא", וזה פלא מופלא, כזה אור גדול ורוחניות שאין כמותו בעולם, ואדם גדול כמו רשב"י שהוא דוגמת אדה"ר שעליו נאמר: "נעשה אדם נאמר בעבורך". וכל הכח הגדול הזה מיועד בשביל דורנו דור עקבתא דמשיחא.

צריך האדם להתבונן במאמר הזה, ובראשונה יראה מי היה אדם הראשון, הרי ראשו היה מן הבריאה, גופו מן היצירה, והעקביים שלו היו מן העשיה, והיו העולמות למעלה למעלה, ועתה ירדו בתוך הקליפות, א"כ נתאר לעצמינו את מעלתו שהיה מאיר ומזהיר מסוף העולם ועד סופו וכל נשמות ישראל היו כלולים בו.

ובכ"ז כתוב שכאשר רצה הקב"ה לברוא את האדם בעוה"ז אמר למלאכים נעשה אדם בצלמינו כדמותנו ומי הוא האדם הקב"ה לקח את נשמת רשב"י והעמיד אותה לפניו, א"כ תארו לכם כמה היא זכותו של רשב"י שמאיר מסוף העולם ועד סופו, והוא כולל כל הנשמות, וכל עיקר פנימיות התורה התגלה על ידו.

נעשה אדם נאמר בעבורך - בזכות תורת הקבלה

וכן משמע בזה"ק (ח"א כב) וז"ל: ויאמר אלהים נעשה אדם - סוד ה' ליראיו (כלומר שסוד זה אין ראוי לגלותו אלא ליראי ה') פתח ההוא סבא דסבין (כך רואה רשב"י בחזיון הארת עתיק בדמות סבא דסבין) ואמר שמעון שמעון מש"כ "ויאמר אלהים נעשה אדם" מי הוא כאן הנקרא אלהים. בנתיים נעלם ההוא סבא דסבין ולא נראה יותר אמר רשב"י לחכרים בודאי שהוא הקב"ה שנאמר בו ועתיק יומין יתיב עכ"ל.

והמתבונן יראה פלא שכשהתחיל רשב"י לדרוש על הפסוק ויאמר אלהים נעשה אדם אז שאל אותו הקב"ה מי זה "אלהים" האמור כאן ושאל כן הקב"ה כי הנעשה אדם נאמר על רשב"י כמו שאמר הפייטן נעשה אדם נאמר בעבורך, כלומר הקב"ה לקח את דמותו של רשב"י שעל ידו תינתן פנימיות התורה וכל סודות התורה המקיים ומעמיד את העולם כי אם לא התורה אין עולם ואז אמר למלאכים אתם רואים את הדמות הזאת אני רוצה לעשות את האדם הזה שנשמתו גבוה מעל גבוה והוא יעמיד את העולם ובזכות תורתו העולם יעמוד.

וכל הכח הגדול הזה והמאור הקדוש הזה והזכויות הללו בשביל דורנו דור עקבתא דמשיחא, שהוא דור שפל מאד מאד, ואלפי תינוקות לא מכירים את השי"ת וכו', והוא מלא במחלות יסורים וצרות וכו', ובכל זה מי מטפל, - רשב"י, כי הוא בכוחו יכול לפטור את העולם מן הדין, ובזכות תורתו וצדקתו ולימוד הזוה"ק שעיקרו בא לדור של ביאת המשיח, עי"ז נגאל כמש"כ "בדא יפקון מן גלותא ברחמי" - פלא פלאות.

השתלשלות תורת הסוד

וכל התורה הזאת היתה גנוזה עד זמן הרמב"ן לפני כ-800 שנה, ואז נתגלתה כידוע. ולפני כחמש מאות שנה שלח לנו השי"ת את רבינו האר"י ז"ל שהיה בקי במשנה בתלמוד בהלכה בפלפול באגדות במדרשים, במעשה מרכבה, מעשה בראשית, שיחת אילנות, עופות, גלגולי נשמות וכו' וכו', וכל זה מונח בחיקו בכל עת שירצה וכו' ולא היה כדבר הזה מזמן רשב"י עליו השלום עד רבינו האר"י, והוא בכח פרישותו וחסידותו וגילוי אליהו הנביא זכור לטוב ידע והבין כל הסודות שגילה רשב"י לאשורן כנודע.

ומסר חכמתו למהרח"ו שעמל שנים רבות לסדר את כל התורה שמסר לו רבינו האר"י כדי שעם ישראל יוכל ליהנות ממנו.

ואחריו בא רבינו הרש"ש זיע"א, וסידר ספר שאין כמותו בעולם והוא הקדמת "רחובות הנהר" שבלי שאדם ילמד בו, לא יבין שום דבר מתורת האר"י ז"ל, ומימלא לא יבין גם את הזוה"ק כנודע.

טעם מדוע נקראת "תורת הסוד"

וכמו שכותב רבי צדוק הכהן מלובלין, כי לא בכדי נקראת החכמה הזאת חכמת "הסוד", כי סוד נקרא מה שאי אפשר לגלות בפה, שא"כ לאחר שיגלה גם אחר ידע כמוהו, אלא סוד הוא בבחי' "סוד ה' ליראיו" שאי אפשר לגלותו בשום אופן.

דהיינו שהרגשת האור הגדול בלב, אי אפשר להטעים לאף אחד, כי שניים שאוכלים מקערה אחת כל אחד יש לו טעם אחר בפיו לפי מעשיו והרגשתו, וזה נקרא סוד שאי אפשר להגיד כלל ועיקר. וכמו שהיו אומרים תלמידי רשב"י לרשב"י "אתיישבן מילין בלבן" רק בלב ולא מן הפה ולחוזן, וזו היתה בחי' האש הגדולה שהיתה מסכבת את רשב"י והחבריא קדישא שהיתה מעלתם גדולה מאד מאד, והשאייר רשב"י את האור הגדול הזה לדור שלנו, שאנחנו נתחמם מהאור הזה ונחזור בתשובה ונתקדש בו, ונלך בדרך ה' יתברך והאש העצומה הזאת תזכך אותנו ותלבן אותנו, כי ע"י האש אפילו שיש לנו יצה"ר שחזק מאד מאד כברזל, עכ"ז הוא נמס באש, והופך הוא עצמו לאש של יצה"ט בעה"ת, ואין לנו יותר אש וחום מלימוד הזוה"ק, שהוא מבטל היצה"ר מהאדם, ומיישר את לבבו ללכת בדרך ה' ולשמור מצוותיו, כדי שיהפוך האדם להיות אש להבת שלהבת בעבודתו יתברך.

והמתבונן יראה שרשב"י זכה שבימיו לא נראתה הקשת כי כל הסוחרים היו מרחשים ד"ת, ואפילו הצפורים, לכן היו כולם צדיקים וחסידים מקדושת רשב"י והזוה"ק, וזכות אותו דור עומד עד דורינו אנו עתה.

יכול לפטור העולם

איתא במסכת סוכה (מ"ה:), אמר ר' חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עליה (כת המקבלים פני שכניה) והם מועטים, אם אלף הם אני ובני מהם, אם מאה הם אני ובני מהם, אם שתים הם אני ובני מהם, אם א"ר ירמיה משום

רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עכשיו, ואלמלי אלעזר בני עמי מיום שנברא העולם עד עכשיו, ואלמלי יותם בן עוזיהו עמנו, מיום שנברא העולם עד סופו וכו'. (ופירש רבינו חננאל: הוא ובנו ויותם בן עוזיהו יכולים לפטור העולם מיום שנברא העולם עד סופו כי לא קבלו מזכותיהם בעוה"ז כלום).

ובמדרש בראשית רבה (לה, ב), ר' חזקיה בשם ר' ירמיה אמר כך אמר רשב"י אין העולם יכול לעמוד בפחות מל' צדיקים כאברהם אבינו, אי תלתין אינון אנא וברי תרין מנהון, ואם עשרין אינון אנא וברי מנהון, ואם עשרה אינון אנא וברי מנהון, ואם חמשה אינון אנא וברי מנהון, ואם תרין אינון אנא וברי הן ואם חד הוא אנא הוא. (פי' אין העולם יכול לעמוד פחות מל' צדיקים כאברהם אבינו ומתוך הל' צדיקים זה אני ובני מהם ואם זה רק כ' זה אני ובני מהם, ואם זה רק ה' זה אני ובני מהם, ואם זה רק ב' זה אני ובני, ואם זה רק אחד זה אני).

בגליון הש"ס (סוכה מה): על דברי הגמ' יכול אני לפטור וכו' מציין הגרע"א לדברי אבות דרבי נתן (פט"ז, ד) וז"ל: רשב"י אומר מכאן שאין ישראל רואין פני גיהנם לעולם, משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו שדה זיבורית באו בני אדם והשכירוה בעשרת כורין חטיין בשנה זבלוה עדרוה השקוה וכסחוה ולא הכניסו ממנה אלא כור חטים אחד בשנה אמר להן המלך מהו זו אמרו לו אדוננו המלך אתה יודע בשדה שנתת לנו שמתחלה לא הכנסת ממנה כלום ועכשיו שזבלנוה וכסחנוה והשקנוה מים לא הכנסנו ממנה אלא כור אחד חטים בלבד, כך עתידים ישראל לומר לפני הקב"ה רבש"ע אתה יודע ביצר הרע שהוא מסית בנו שנאמר כי הוא ידע יצרנו.

בספר חסידים (בולוויא סימן תרי"א) כתב: וכן רשב"י שרצה לפטור את העולם מן הדין מפני שכך אמר אני עשיתי זכויות הרבה וקבלתי צער ועינויים הרבה במערה ולא בשביל עונותי הרי עינויים שלא כדין קבלתי ואותן הייתי שוקל כנגד עיני שראוי לבוא לרשעים על עונותיהם ובזה הייתי פוטרן מיום הדין.

אפילו בני אדם שכבר נפטרו מן העולם ונתחייבו בבית דין של מעלה בעונש הגלגול נפטרים מן העונש בזכותו של אדונינו התנא האלוקי רשב"י זיע"א, כמ"ש בסוף האדרא זוטא דיצאת בת קול ואמרה על רשב"י "כמה פטרין ברקיעא משתככינ ביומא דין בגינך" [כמה מקטרגים ברקיע משתתקים ביום זה בזכותך. ופירש בספר אהבת השם להגאון הקדוש המקובל האלוקי רבי יוסף סדבון זיע"א וזה לשונו: כמה שטרי חוב על בני אדם המחויבים עונשים וגלגולים משתככינ מן הדין וכו' ונפטרו מן העונש, עכ"ל].

בן ח"י לחופה

ידוע מה שכתב הרב כי מי שעוסק בסודות התורה שגילה רשב"י ע"ה בזוה"ק הוא בחי' בן לקב"ה כי יש לו נשמה. ומי שעוסק רק בפשטי התורה נקרא עבד לקב"ה וכמו שאנחנו אומרים בר"ה אם כבנים אם כעבדים כנודע.

ועתה יובן מה שאמרו רבותינו בן ח"י לחופה, כי מילת "בן" פירושה מי שהוא זכה להיות מבחי' בן שעוסק בזוה"ק ובסודות התורה אז "חי לחופה" כלומר ביום ח"י באייר מוזמן הוא לחופה הגדולה שהיא ההילולא דרשב"י לבוא לאכול ולשתות ולשמוח שם שמחה גדולה. ובספה"ק איתא, דרבי שמעון הוא בחי' ידיד נפש של השי"ת, ומי שתלמיד וכן של רשב"י, נמצא שהוא בנו של ידיד ה', וראה "ידיד נפש אב הרחמן" ע"ה גי' "רבי שמעון בן יוחאי" בדיוק, לרמוז לנו שרשב"י הוא ידיד הנפש של הקב"ה הנקרא אב הרחמן, ואז הקב"ה מרחם עלינו ומביא לנו הגאולה.

ומובא בספרים הקדושים על הפסוק "ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה", "בכל קודש לא תגע, ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה". פסוק זה יש בו רמז גדול לשכינה הקדושה שבימים הללו מטהרת עצמה וסופרת שבעה שבועות להטהר במקוה העליון.

והנה שלשים יום ושלושת ימים הם ל"ג בעומר, עד יום ל"ג בעומר תשב בטהרה, ותכין עצמה ליום הקדוש הזה, שבו זכינו לגילוי אורות הסודות הגדולים של תורתנו הקדושה. ואמר "בכל קדש לא תגע" יום ל"ג בעומר נקרא בכל קודש, בכ"ל גי' ב"ן שהוא היום של הבן הקדוש שעליו נאמר בפיוט "נעשה אדם נאמר בעבורך" א"כ בב"ן הקדוש שהוא רשב"י זיע"א לא תיגע ביומו לחללו ח"ו "בשה"י פה"י", ואפילו שהגעתם ליום הקדוש הזה עדיין ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה, פי' ב"טוב" ימים אלו תעסוק בתורה הקדושה, ובפרט בסודות התורה, ואז תזכה שכבר מלאו ימי טהרה, כי ימ"י הם אותיות י"ום מ"י שהוא יום החמשים, ככתוב תספרו חמשים יום, ואז זוכים לקדושה העליונה ולכל התורה הקדושה ביום מתן תורה - חג השבועות.

רשב"י בחינת משה רבינו

בהגהות ניצוצי אורות (סוף הקדמת הזוהר דף י"ד): כתב, דע כי רשב"י ע"ה היה ניצוץ מרע"ה ודורו היה בבחינת דור דעה ולכן התחיל ספר הזוהר במלת בריש שהוא ר"ת רשב"י, ולכן זכה רשב"י לראות מעלת דור המדבר

הנוכח בזוהר (פ' שלח לך) ואמר שם דלא הוה כדרא דמדברא אלא דרא דידיה עד דייתי מלכא משיחא שהוא ג"כ ניצוץ מרע"ה ולכן עשה ספרא דצניעותא ה' פרקים כנגד חמשה חומשי תורה, ולכן ברח מפני הקיסר באמרם שמעון שגינה יהרג כמו שברח משה מפני פרעה ושם השיג שלימותו במדבר וכן השיג רשב"י שלמותו במערה במדברא דלוד כי שם נגלה אליו אלוקים.

ובספר הגלגולים (פ"ה) כתב, רשב"י ע"ה היה גלגול משה רבינו ע"ה ור"א בנו היה הנער שהיה משרת בפסל מיכה שהוא בן גרשום בן משה כדברי רז"ל, והיה הנער בן י"ג שנים ובעבור זה ישב ר"א י"ג שנים במערה.

וכן בספה"ק תפארת שלמה (מועדים) גם כתב שרשב"י משורש נשמתו של משה רבינו, ובספר שער יששכר (מאמר ימי החג ליום ג' דסוכות עמ' שנ"ח) כתב: וגם תראה לפלא כי גם ל"ג בעומר בגימטריא משה, שהוא פטירת רשב"י, שהיה שורש נשמת משה רבינו ע"כ לעולם אותו יום בשבוע שחל בו ל"ג בעומר אז חל בו באותו יום אח"כ, בימי הסוכות, יום ד' אושפיזא דמשה רבינו.

בסו"ס הלולא רבא (תיקונים, ליוורנו, תרמ"א) הביא כמה רמזים בענין זה, אמרו חז"ל בשגם הוא בשר, בשגם זה משה, ובגימט' משה, והנה "בשגם" באתב"ש הוא אותיות רשב"י, ורמזו שרשב"י ניצוץ מרע"ה, ואפשר עוד לרמז, משה נוטריקון שמעון הוא משה.

וכבר נודע מה שאמר הגאון המקובל חכם מרדכי עבדי מחכמי חלב שב"י ר"ת שמעון בר יוחאי, שעיקר עלייתו של משה רבינו היתה להביא את תורת השב"י.

וראיתי דבר גדול בספה"ק, שכאשר עלה משה רבינו לעולמות העליונים לקבל התורה, היה מקום מיוחד שאליו היה צריך להגיע ושמו "מרום", ולא נתנו לו המלאכים להגיע לשם, מה עשה לקח את נשמתו של רשב"י עמו וכך יכל לעלות למעלה ל"מרום" להביא את סודות התורה, וזה שאמר עלית למרום שבית שב"י איך וכיצד יעלה משה למקום שנקרא "מרום" ע"י שלקח עימו את השב"י שהיא רשב"י וזה נרמז במה שכתוב ויהי ש"ם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, ש"ם - ר"ת שמעון משה שהיו יחד.

וכן ביארו בספרים שביום פטירת רשב"י גילה את האדרא זוטא ושם אומר רשב"י - אני מבקש מהשמש שלא תשקע עד שאגמור לדרוש בסודות התורה וכך היה. ובמה סיים בתיבות כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, ש"ם - ר"ת שמעון משה שמשו רבינו היה עמו ודרש עמו ואז זכה לבחי' צוה ר"ת צירף ו"ה שכידוע בזמן הגלות אין השם שלם ואין הכסא שלם כי השכינה נפרדה מן הז"א בעלה כלומר מן אות ו', וע"י הסודות שגילה רשב"י גרם ליחוד העליון והנורא שהיה באותו יום, שהאיר אור גדול מאד ונסתלקו כל הקליפות וכך היה יחוד נורא ואיום.

ובזוה"ק איתא (ח"ג קלב:) מעיד אני עלי שמים וארץ שמים העליונים ואת הארץ העליונה שבעליונות שאני רואה כאן באידירא. מה שלא ראה אדם מיום שעלה משה בפעם השנייה על הר סיני לקבל לוחות שניות (כי בלוחות ראשונות היו שם אַצְלֵי בני"ש זוכו לראות מדרגות עליונות דכתיב "ויחזו את האלהים" וזכו לראות קירון פני משה בדרגתו הגדולה שפניו האירו כפני חמה אבל מאז ועד רשב"י לא זכה שום אדם לזה). שאני רואה את פני מאירות כאור השמש המאיר לעולם שכתוב "וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה" ועוד שאני יודע שפני מאירות שגילו לי זה מן השמים ומשה לא ידע ולא הסתכל הה"ד "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" ועוד שאני רואה בעיני שלש עשרה מידות של רחמים חקוקים לפני ומאירים כנורות. הזדרזו חברים קדושים שקיים זכות כזה לא יהיה עד שיבא מלכא משיחא.

רשב"י כמשה ואהרן

ראיתי מאמר נפלא בדפי פרשת השבוע של מזכה הרבים "המאיר", ואביא מדבריו: גדולתו זו של רשב"י יש בה לדמות את רשב"י לדרגת משה רבינו ע"ה שעליו נאמר (דברים לח) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". ובמה גדולתו? שזכה להכיר יותר מכל הברואים גדולתו יתברך, פנים אל פנים, במראה ולא בחידות.

אולם בבית הראשון של הפזמון "בר יוחאי נמשחת אשריך", מגדיר את גדולתו של רשב"י כקדושת אהרן הכהן שנתקדש בשמן המשחה, "בר יוחאי שמן משחת קודש נמשחת ממידת הקודש, נשאת ציץ נזר הקודש חבוש על ראשך פארך", והיא מעלת אהרן הכהן שנתקדש בשמן המשחה כשהציץ חבוש על ראשו. המקור להגדרת רשב"י כקודש הוא בדברי הזוהר (נשא קמד:): "רבי יהודה קארי ליה שבת דכולהו שיתא מניה מתברכין דכתיב שבת לה' קודש לה' מה שבת לה' קודש אוף רבי שמעון שבת לה' קודש". ונראה שהדמיון של רשב"י לאהרן הכהן הוא, כשם שאהרן הכהן קדושתו בכך שנכנס לפני ולפנים אל הקודש פנימה בתוך קודש הקודשים, כך רשב"י גדולתו בתורת הסוד שנכנס לפני ולפנים בסודות התורה בקודש הקודשים, להאיר התורה באספקלריה המאירה של סודות הקודש. מעלה זו של

רשב"י שיש בו דרגת קדושת אהרן שנמשח ונתקדש בנזר הקודש, מרומזת גם ביום פטירתו ביום שפשטה תורת הסוד, שספירת ל"ג בעומר היא "הוד שבהוד", וכידוע ספירה זו של הוד היא מעלתו של אהרן הכהן כי משה בנצח ואהרן בהוד. ונכון להתבונן מהי מעלת אהרן הכהן בתוספת לגדולתו של משה כרעיא מהימנא שנשתבח בה רשב"י. משה ואהרן אף על פי ששקולים הם ככתוב "הוא משה ואהרן" "הוא אהרן ומשה", ונמשלו כתאומי צביה, יש בהם מעלות שונות המשלימות זו את זו, ואף שלא קם בישראל כמשה עוד, הכהונה הקדושה ומעלותיה נתנו לאהרן. על הכתוב "אל תקרב הלום" שנאמר בשעה שהקב"ה נגלה אל משה רבינו לראשונה, אמרו חז"ל (ש"ר פר' ב'): "ביקש משה שיעמדו ממנו כהנים ומלכים, אמר לו הקב"ה אל תקרב הלום, כלומר לא יהיו בניך מקריבים, שכבר מתוקנת הכהונה לאהרן אחיך", ההוראה "אל תקרב הלום" נאמרה למשה כשאמר "אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה", כשרצה לראות ולדעת יותר ויותר בגדולתו יתברך, ועל כך נאמר "אל תקרב הלום", לפי שיש דברים שאינם ניתנים לתופסם בשכל אנושי, כי לא יראני האדם וחי, ו'לית מחשבה תפיסא בך כלל', אולם מה שאי אפשר להשיג בשכל אנושי, אפשר לחוש על ידי קדושה בדביקות וטהרה, וזו מעלת אהרן הכהן שנמשח בשמן משחת קודש. אכן מה שלא השיג משה רבינו כשבקש לראות בסנה, ונאמר לו "אל תקרב הלום", זכה אחר כך להתקרב ולעלות אל הקודש פנימה, כשעלה למרום וראה את המראה הגדול הזה, שבו למד את כל התורה וסודותיה, אולם קבל את הדברים כשהוא מעל מושגי אנוש בארבעים יום וארבעים לילה, ועל כן יש דברים וחלקים בתורה שמסר ולימד לעם ישראל, ויש חלקים שנשארו בגדר "אל תקרב הלום", שסתומים וחתומים מפני אדם, וזו תורת הסוד, מכאן שבשכל אנוש אפשר להכיר להבין ולהתקרב אל הקב"ה עד גבול תפיסת האדם, ועל כך נאמר "אל תקרב הלום", ומה שאי אפשר להשיג בראיה מוחשית ובדעה אנושית, אפשר להשיג בעבודה בקדושה ובדביקות בה', וזה סוד עבודתו של אהרן הכהן, ושילוב של שני הדברים כאחד הוא מעלת "משה ואהרן בכהניו" שנאמרה על שמואל הנביא.

על פי דברים אלה ניתן להבין מעלת רשב"י שנאמר עליו שיש בו ממעלות משה רבינו, כבן עליה שמסתכל באספקלריה מאירה, ונאמר עליו שנמשח בשמן משחת קודש כאהרן הכהן שזר חבוש על ראשו, שיש במעלתו ידיעת התורה וסודותיה, וזכותו שהנחיל אותה עלי אדמות כאהרן הכהן שנכנס לפני ולפנים, והשרה השכינה בתוך העדה, והמפתח להבנת הדברים הוא ברמז שרמז האריז"ל על רשב"י והביאו מרן החיד"א שגדולת רשב"י מרומזת בתהילים בפסוק "עלית למרום שבית שבי", "שבי" ראשי תיבות "שמעון בר יוחאי".

על פסוק זה נדרש בגמרא (שבת פח) בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה... אמר לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנוכי ה'... אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם וכו' מיד הודו לו להקב"ה שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב, מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות. ונראה שעיקר טענת המלאכים "מה לילוד אשה בינינו" "ותנה הודך על השמים", היא לא על התורה כפשוטה, אלא על פנימיות התורה וסודותיה, אותה חמדה גנוזה שקדמה למעשה בראשית, ולזה הכוונה "תנה הודך על השמים". את החילוק בין הוד להדר מבאר המלבי"ם בכמה מקומות, שהוד הכוונה ליופי הפנימי שאינו ניכר, ואילו הדר הוא היופי החיצוני. כשראו המלאכים את משה רבינו בא לקבל תורה והוא מופשט ממושגי אנוש, הבינו שמקבל הוא לא רק את התורה והדרה במושגי אנוש, אלא את "הודה" את הפנימיות התורה וסודותיה, ועל כך עלתה השאלה "מה לילוד אשה בינינו", מה לאדם במושגי עליון המופשטים מחומר וצורה, כדי לקבל את ההוד, את הסודות והחכמה שקדמה למעשה בראשית, וזה עומק המושג "עלית למרום שבית שבי", שעלה משה והתעלה ממושגי אנוש, וקבל התורה והורידה לעולם הגשמי, בבחינת "שבית שבי לקחת מתנות האדם".

אולם על אף שזכה משה רבינו בהודה של תורה וסודותיה, נשארה תורה זו סתומה וחתומה, כתעלומה ואין קורא לה, עד שבא רשב"י שזכה וזיכה את הרבים בגילוי תורת הסוד ולהנחילה עלי אדמות.

וזה סוד הרמז עלית למרום שבית "שבי" על רשב"י זיע"א, שהוא האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, שזכה וגילה השבי של משה רבינו, שגילה את חכמת הנסתר בתורה, וזה הודה של תורה שזכה בה רשב"י, אותה חכמה שנאמר עליה "תנה הודך על השמים", ומתי נתגלתה לעולם תורה זו, שהיא הודו של הקב"ה, בספירת הוד שבהוד בל"ג בעומר, וזו גדולתו של היום ושל תורת הרשב"י זיע"א. בבית השני בפיוט יש ללמוד במה זכה, וכיצד הגיע רשב"י לדרגה של

"שמן משחת קודש", לספירת הבודדים דוגמת אהרן הכהן, "יום נסת יום אשר ברכת", הכוונה למערה שהתחבא בה. ויש לדייק הגדרת הפיוט לאותם שלש עשרה שנה שישב רשב"י במערה כשהוא ניזון ממים וחרובים, כשגופו ספון באדמה עד כדי שכל גופו היה פצוע, אותה ישיבה פיזית זו הקשה מנשוא, הוגדרה כ"מושב טוב ישבת", ובמה הטוב שבמושב מערה זו, ש"שם קנית הודך והדרך", שבאותה מערה ובאותו מושב קנה רשב"י את רובי תורתו שהיא "הודך והדרך". ושוב יש לדייק שעיקר מעלתו של רשב"י בהודה של תורה, בחכמת הנסתר, שזכה בה וקנה אותה במערה, אם כי גם בתורת הנגלה שהיא הדרה של תורה גם בה התעלה במערה (לפי שתנאי הוא לידיעת הנסתר שיש להתעלות בתורת הנגלה כשלב ראשון לעליה בתורת הנסתר). ההגדרה בפיוט "במערת צורים שעמדת", יש בה ללמד על מעלת המערה ותכליתה, ששם קנה רשב"י את הודה של תורה, שהיא החכמה העליונה, בדומה למשה רבינו שבקש לדעת את חכמת הבורא, כשבקש מהקב"ה "הראני נא את כבודך", ואם כי נאמר שם "לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי", אף על פי כן, נגלה אליו הקב"ה, והשיג את אשר ניתן להשיג בבחינת "וראית את אחורי", ונאמר שם "ונצבת על הצור", ולזה הכוונה "במערת צורים שעמדת", שרשב"י השיג אותם השגות של קבלת סודות התורה, בבחינת "שם קנית הודך והדרך".

גדולתו של רשב"י שאף שנתקדש במערה בקדושה עליונה וחי במושגים של חיי עולם, זכה להודה של תורה, זכה שנגלו לו סודות תורה, וזכה לגלותם בעולם הזה, וזו הבחינה של משה ואהרן כאחד, משה רבינו עלה אל ההר ולמד תורה במושגים של מלאך וחי עולם, אהרן הכהן זכה להתקדש ולהשרות השכינה במושגי העולם הזה ובעבודתו של חיי שעה, ואף רשב"י זכה לשמן משחת קודש כאהרן הכהן, ולנעשה אדם נאמר בעבורך כניצוץ של משה רבינו, ועליו נאמר "אשרי יולדתך ואשרי העומדים על סודך לבושי חושן תומיך ואורידך".

זכות התנא רבי שמעון בר יוחאי תגן עלינו.

בגמ' (קידושין מא ע"א) האיש מקדש בו ובשלוחו, השתא בשלוחו מקדש בו מבעיא. הרב מרוזין מפרש דרך רמז, דהאיש מקדש זה הקב"ה שנקרא איש כמ"ש ה' איש מלחמה, ואנחנו מתקדשים ומקבלים שפע "בו" ע"י ה'ית' ובשלוחו ע"י רשב"י זיע"א "השתא בשלוחו מקדש" בגלות השפע והקדושה בא ע"י שליח רשב"י זה"ק אבל "בו" כלומר על ידו יתברך "מבעיא" מלשון בקשה צריך לבקש מאתו יתברך שזוכה לזה.

גילוי הסודות בזוה"ק לדרא בתראה

הגמרא במס' שבת (דף קל"ח) אומרת כנשכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י ח"ו לא תשתכח שנאמר "כי לא תשכח מפני זרעו" ומבואר הרי בזוה"ק שבזכות ספר הזוה"ק והלימוד בו וההתמדה בו יצאו ישראל מהגלות ברחמים א"כ אפי' סודות התורה לא ישתכחו וא"ת הרי אמרו עתידה שתשתכח, מיישב הזוה"ק דהפירוש עתידה תורה שתשתכח פי' בארמית תמצא ותמצא בישראל ואז רשב"י אומר ח"ו שתשתכח ר"ל שרק פשט התורה יהיה מצוי אלא גם סודות התורה ידעו ובזכות סודות התורה יצאו מן הגלות ברחמים וז"ש "והאמת תהיה נעדרת" פי' תהיה עדרים עדרים, וידוע שס"ת כ"י ל"א תשכח מפני זרעו יוחאי, ובודאי לא תשכח מפני זרעו הוא רשב"י ומרומז בפסוק (דניאל ד, ט) "עיר וקדיש מן שמיא נחית" ר"ת שמעון.

ורמזו כי לא תשכח מפני זרעו ס"ת יוחאי, והטעם שרשב"י היה בטוח שלא תשתכח התורה מישראל הוא, כי זיכו את רשב"י לגלות ולדרוש כל סודות התורה בספר הזוה"ק, שבעיקר מיועדים הם לדור האחרון - הדור שלנו בסוד "צנצנת המן" שהיא למשמרת לדורות הבאים, שאם יאמרו ישראל איך נעסוק בתורה הקדושה - מהיכן תהיה לנו פרנסה, יראה להם משה שהקב"ה הוריד מן השמים במדבר וכך היה לעם ישראל אוכל והוא גם רמז למאכל רוחני שהוא הזוה"ק.

כח הזוה"ק

והנה סגולתו של הזוה"ק וכוחו - לטהר את האדם ולקדש אותו ולגרש הקליפות והטומאה. כי כידוע כשהיה רשב"י דורש בזוה"ק היה העולם נקי ומטהר מהקליפות ולכן אפי' הסוחרים היו מדברים בסודות התורה והציפורים היו מצפצפות סודות התורה, כי הקדושה והאור של הזוה"ק דוחה את הטומאה והקליפות מן העולם.

והנה השכחה באה בגלל שלאדם יש מוחין דקטנות שאז יש לקליפות אחיזה וממנה באה השכחה, ואם דוחים את המוחין דקטנות ע"י שממשיכים מוחין גדולות, אז כבר אין שכחה כן כתב רבינו האר"י ז"ל בכמה מקומות.

וכל עיקר גילוי ספר הזוה"ק שהוא סודות התורה שהיא החכמה העליונה שעל ידו ממשיכים מוחין גבוהים וגדולים ודוחין את המוחין דקטנות והאדם הופך להיות קדוש, כל זה הוא לדור האחרון, וא"כ בודאי שלא תשתכח התורה

מישראל כי אומר רשב"י אני עשיתי חיבור מיוחד להציל את עם ישראל בדור האחרון מן הקליפות והס"א ומן המחלות והאסונות, ולכן בודאי לא תשתכח התורה מישראל.

העוסקים בתורת הסוד נקראים בנים

זכר אמר רשב"י בזה"ק שמי שעוסק בסודות התורה בזה"ק הוא בבחי' בן, ומי שעוסק רק בפשט התורה הוא בחי' עבד. והטעם פשוט כי אדם שיש לו עבד לשמשו, הוא נכנס לביתו ומסדר את כל עניני הבית, אבל אינו יכול להכנס לגננים והאוצרות של האדון לראותם וליקח מהם, אבל כאשר בא הבן לבית אביו יכול לילך לאוצרות אביו ולראות מה יש לו בגנזיו וליקח מהם ולהנות בהם וזו שמחת האב. והאוצרות הללו הם סודות התורה, שמי שזוכה להכנס לסודות התורה הוא בבחינת בן לאביו שבשמים והוא זוכה לדעת את כל התורה ולזכור אותה ולא שייך אצלו שכחה.

ועתה מובן שכאשר עלה משה למרום להביא את התורה באו מלאכי השרת ואמרו לקב"ה מה לילוד אשה בינינו - "אשר תנה הודך על השמים" הרי יש לנו "דינא דבר מצרא". אבל עתה שראינו שעם ישראל הם בחי' בנים ובפרט מי שעוסק בזה"ק, א"כ בבנים לא שייך טענת המלאכים לדינא דבר מצרא.

יום ל"ג בעומר

ואיתא בספה"ק "ועלו מושיעים בהר ציון ס"ת מרון, לרמוז כי ע"י תורת התנא האלהי רשב"י יבא משיח בן דוד ויגאלנו כמבואר בזה"ק ובדא יפקון מגלותא ברחמי. ובפרט ביומא דהילולא דרשב"י שביום זה עולים כל תורתו ומצוותיו שעשה וא"כ כל סודות התורה והזוה"ק וכל תורתו בש"ס ופוסקים וכל תפילותיו ומצוותיו עולים ומאירים ביום זה. ובפרט שביום ל"ג בעומר יש שמחה רבה כי יש יחוד עליון ומזמינים כל פמליא דלעילא שישמחו ומעטרין עיטורין לרשב"י וכמו שכתב הרמ"ק ביום פטירת הצדיק יש הילולא כי זה נקרא חתונה כי יש יחוד עליון של הקב"ה ושכינתיה חתן וכלה כי ביום פטירתו יתנוצצו ויעלו כל התורה והמצוות שעסק בהם ועל ידם יש יחוד עליון ונורא. ועל זה נאמר "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת ליבו". ויש ביום זה המתקת הדינים גדולה כמו שכתוב בסוף "אדרא זוטא" בת קלא דאמר "כמה פיטרין ברקיעא משתככין ביומיה דין בגינד" ר"ל כל אלו המקטרגים שפותחים פיהם על עם ישראל ברקיע ביום הזה משתתקים.

וא"כ בודאי שביום קדוש הזה כל מי שמגיע אצל רשב"י, רשב"י בכוחו הגדול שאמר יכול אני לפטור את העולם כולו מן הדין, פוטר אותו מן הדין, ונעשה פטור מכל הדינים, ובכונה שפועל בו מה שאמר רשב"י זיע"א, ועוד שרשב"י נאמר עליו "כדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק" שסומכים על רשב"י כשדוחק לאדם.

ולא עוד אלא שרשב"י מחלק ביום זה מתנות וישועות, כי זה יום החופה והשמחה הגדולה שלו, ומה שאדם מבקש ממנו הוא פועל ומשתדל בעבורו.

ויש הבדל גדול בין מירון של ל"ג בעומר, למירון של כל השנה. והוא על פי משל, אם אדם צריך איזו בקשה מאחד הגבירים הגדולים אם הוא בא על דלתי הגביר בימים רגילים הגביר יושב ומברר על פרטי הבקשה, ואם מוצא לנכון לעזור לאותו אדם הוא עוזר לו, אמנם כאשר יש לגביר הזה שמחה גדולה כגון חתונה, אז כל מי שמבקש ממנו ומה שמבקש נותן לו בלי שאלות, כי רצונו שכל אלו שסביבו יהיו שמחים ולא יהיה להם שום צער.

מובא בזה"ק הקדוש (חלק ג' דף רמ"א) דאלמלא ניתנה תורה בסיני, הקב"ה היה אומר די לי שיש לי את "בר יוחאי" הוא, התורה שלו וסתריה.

א"כ גם בל"ג בעומר לא שואלים שאלות, כולם ראויים, כולם מקבלים.

דרושי הילולת רשב"י – דרוש ג'

בענין פני האדון דא רשב"י, ופרד"ס התורה

זכינו ביום הקדוש זה לבוא ביומא דהילולא של התנא האלהי רשב"י זיע"א וללמוד ולראות את פני האדון, דא רשב"י זיע"א, וכמו שכתוב בזה"ק בא"ח) "פני האדון דא רשב"י". ושואל ר' אברהם גלנטי זצ"ל לשון זה קשה, כי איך יכול להיות שרשב"י יאמר לשון כזה על עצמו? ומפרש על פי מה שכתוב בזהר פרשת תרומה, כי הצדיקים נקראים אנפי שכינה, וזה שאמר "פני האדון" דייקא, ולא את אדון ה'.

החלק החמישי שבתורה

והנה נודע ע"פ מש"כ מהרח"ו כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, פי' לשמה מי שלומד סודות התורה נקרא לשמה ואם לומד רק פשט נקרא לא לשמה, וע"פ זה כתב בעל הבא"ח זיע"א ופי' לשמה, לשם ה'. כי בתורה הקדושה יש ארבעה חלקים שהם פשט, רמז, דרש, סוד, וסימנם פרד"ס ויש עוד חלק חמישי, שהוא פנימיות הסוד, ואם לא היו ישראל חוטאים בעגל היו זוכים בעולם הזה בחלק חמישי שהוא פנימיות הסוד, ומכיון שחטאו ונשתברו הלוחות ולא זכינו לחלק החמישי דהיינו פנימיות הסוד, לכן עתה לומדים בו הצדיקים בג"ע. אומנם גם בעולם הזה יש צדיקים וחסידים מן הגדולים בישראל, כמו רשב"י וחבריו ששיגו מעט כל אחד כפי ערכו מחלק החמישי, כמו האבות ומשה רבינו, וז"ש הפסוק "וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים וישישו בשמחה", "בשמחה" אותיות "בחמשה" כלומר החלק החמישי. וזה מובן על פי הסוד כי ארבעה חלקים אלו שסימנם פרד"ס הם כנגד ד' אותיות שם הוי"ה והם כנגד נרנח"י כי הפשט כנגד נפש והיא אות ה' אחרונה שבשם, ורמז כנגד רוח אות ו' שבשם, ודרש כנגד נשמה אות ה' ראשונה שבשם, וסוד שהוא חכמת הקבלה כנגד נשמה אות י' שבשם, והם כנגד ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה.

ואמנם פנימיות הסוד הוא בחינת יחידה כנגד קוץ היו"ד שבשם הוי"ה ונודע כי חמשה בחינות נרנח"י הם כנגד מעשה דיבור כוונה מחשבה ושמחה כי היחידה בחינת אריך הוא כנגד השמחה ולכן פנימיות הסוד הוא נרמז בתיבת "בשמחה".

וזה הפירוש כל העוסק בתורה לשמה לשם ה' שהוא לומד פנימיות הסוד חלק החמישי. ומפרש הרי"ח הטוב ע"פ מה שאמרנו לעיל את הפסוק "ולאביו שלח כזאת" ששלח יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. כי הנה החלק הרביעי שבפרד"ס נקרא יין, כמ"ש "ושתו ביין מסכתי", אך חלק חמישי נקרא יין ישן ע"ש הלוחות הראשונים שהם ישנים. והנה יוסף הצדיק שלח לאביו סימן מהני מילי דחלק החמישי שהוא יין ישן להודיעו שהוא יוסף וזה שאמר הפסוק "וישראל אהב את יוסף וכו'". "אהב" אותיות "בא ה'", שהם חמשה חלקים. כי בן זקונים הוא לו והתרגום מתרגם "בר חכים הוא ליה".

ועוד פירש הפסוק "הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא אלומותיו". כי אדם שרוצה להבין בזה"ק ובסודות התורה, ובפרט חלק החמישי, צריך לבכות ולהוריד דמעות כמו שעשה האר"י ז"ל שפעמים היה יושב על מאמר אחד בזהר הקדוש כמה ימים ומוריד דמעות כדי להבינו, וזה שאמר "הלוך ילך ובכה" כלומר מוריד דמעות, "נשא משך הזרע" כלומר אותיות הנמשכות ממילת "זרע" זי"ן רי"ש עי"ן, שהם אותיות "יין ישן", ועי"ז יהיה מיתוק הדינים כי תתגלה התורה הקדושה בצירוף הדמעות שגם הם מיתוק הדינים, ואז בא יבא ברנ"ה נר ה' שהם חמישה נרות שהם נרנח"י כנגד חמשה חלקים, והבן. וע"פ זה יובן מה שכתוב בסוף אדרא זוטא, אבא אבא תלת הוו חד אתחזרו, ר"ל כאשר היית בעולם הזה עסקת בתורת הבריאה כי אפילו חלק הסוד של העולם הזה נקרא בריאה, שהיא תיקון ובירור נר"ן סוד האחור, שהם תלת, אך עתה כל התיקונים שלך אינם באותם תלת, אלא בחד שהיא החיה ששם בגן עדן תעסוק בתורת האצילות שהיא חד, תיקון החיה ומעלה.

בעיקר לשמוח ביום הקדוש הזה

וצריכים אנחנו לידע כי מי שזוכה ביום הזה לבא וללמוד בזה"ק בחשק, ובשמחה, ובהתלהבות, ואוכל, ושותה, ושמח, יזכה להשיג סודות התורה. וכפי שראינו מה שכתב בספר "מגיד מישירים", שבא המגיד אל מר"ן הבית יוסף ועודד אותו לבא אצל הרשב"י זיע"א ולקרא שם בספר הזוה"ק בציון הרשב"י, או בכפר הסמוך לו, וז"ל "ובכן תדע כי הם הרשב"י ובנו שמחים מאד בקרותכם ספר הזוה"ק על מערתם או בכפר הסמוך להם, ואם תתמידו לקרות בו יגלו לכם רזין עילאין וכו'", להתבונן ולראות פלא פלאות.

וראה מה שכתב רבינו מהרח"ו זיע"א בשער הכוונות דף פ"ז, וז"ל ענין מנהג ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קבר רשב"י ורבי אלעזר בנו אשר קבורים בעיר מירון ואוכלים ושותים ושמחים שם וכו', ולא כתב "ללמוד" רק "לבא לאכל

ולשתות ולשמוח". כי ביום הילולא דיליה מספיק רק לבא ולשמוח ולרקוד על גילוי הסודות כ"ש אם זוכה ג"כ לעסוק שם בזוה"ק בשמחה ובהתלהבות עצומה ואח"כ אוכל ושמח ורוקד כמה מעלתו גדולה.

שלא לאסור לעלות בל"ג בעומר למירון

ומצינו מעשה שהיה, בזמן מר"ן הבית יוסף רצו לבטל את העליה וכו', ומרן ובית דינו כתבו רק את ביטול העליה, ועדין לא חתמו, ובא הרשב"י בלילה בחלום למרן הבית יוסף ואמר לו שאם יעשו כן תבא גזרה קשה על עם ישראל ח"ו, ומיד בבקר מרן הבית יוסף בטל את הכתב הזה. וכן זה היה בזמן האר"י ג"כ, ואז אמר האר"י לתלמידים כי נגזרה גזרה על עם ישראל ח"ו, בגלל האיסור לנשים לעלות לקבר הרשב"י, ואמרו התלמידים כבוד הרב יאמר להם לבי"ד, השיב האר"י הם הב"ד לא ישמעו לי, אמר מהרח"ו אני אלך, והלך והתריע על הענין הנ"ל והב"ד זימנו אליהם את האר"י, והאר"י הלך לב"ד והסביר להם את כל הענין, ואמר להם שביום זה אין דין ערבות, וכל אחד ישא חטאו, ושמעו לו ונתבטלה הגזירה ע"כ.

רשב"י מעורר את האדם לתשובה ומשפיע לו ולכל העולמות שפע דקדושה

והענין הוא שכאשר באים אל רשב"י, מתקרבים מאד לבורא יתברך, ויש חשק גדול ורעדה גדולה לחזור בתשובה, ולכן צריך כל אחד ואחד אפי' שהוא רחוק מעבודת ה"ת, לבא לרשב"י, ואז יתקרב להשי"ת, וכמו שרמזו בפסוק, "וקרבנו מלכנו לשמך הגדול" בגימטריא "רבי שמעון בר יוחאי". שבזכותו כל יהודי מתקרב להשי"ת. כי הצינור הגדול משפיע לכל עם ישראל, שבזכותו בא השפע, והצינור הגדול זה הוא רשב"י זיע"א כמו שרמזו: "הרשב"י ר"ת יושפע שפע רב בכל העולמות. ובפרט אם זוכה האדם ללמוד את תורת רשב"י על ציונו, או בכפר הסמוך לו, זוכה להמשיך, שפע ושמחה בכל העולמות ועלינו, כי שפתותיו דובבות.

עיקר הלימוד במירון הוא תורת הסוד

וכמו שמובא בזוה"ק שר' אבא ור' חייא בבואם על ציון רבם, פני האדון ה', התנא האלקי רשב"י, הזכירו מתורתו וממעשיו הטובים בהשתטחותם על ציון הר קדשו. ושרש העניין לבא אצל הצדיק וללמוד מתורתו ולהזכיר מעשיו הטובים, או אם אדם אנוס ולא יכול להגיע למקום הצדיק, מספיק שילמד מתורתו, ויזכיר שמו ומעשיו, מובא בגמרא ביבמות דף צ"ז ע"א, אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד המלך ע"ה "רבונו של עולם יאמר דבר שמועה מפי בעוה"ז", דאמר ר' יוחנן משום רשב"י, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז, שפתותיו דובבות בקבר, פי' כאילו הוא חי. וי"א שפתותיו דובבות בעוה"ב. וכן הוא בכורות דף ל"א. ופירוש ענין זה הוא, שזה בחינת השתטחות על קברי צדיקים, כי דיבור ומאמר וחידיוש הצדיק שאמר בעוה"ז שם טמן כח ונפש ואור מיוחד באותו מאמר ושם קבור וטמון החיות שלו, וא"כ הלומד מאמריו ומזכיר את שמו של התנא, כלומר אפילו השם של התנא לבד, הוא כבר החיות שלו. ועוד מאמרים ודברי תורה שהוא חידש, אז אותו לומד נכנס עם המוחין והחיות שלו לתוך המוחין והחיות של הצדיק שטמן בדבריו, וזה נקרא אתדבקתא דרוחא ברוחא, ואז שפתותיו דובבות.

וכן איתא בזוה"ק שאמר ר' יצחק לר' יהושע אתינא לגבך למיבעי מינך, דכד תימא מילי באורייתא ותדכר מאילן מילין דאנא אמינא, דתימא לון משמי בגין לאדכרא שמי. ופי' שם הרמ"ק כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר, וא"כ צריך ג"כ להזכיר שם הצדיק שהשם גם כן גורם.

וכן איתא בירושלמי א"ר גידל לעולם יראה אדם כאילו בעל שמועה עומד לנגדו, שנאמר אך בצלם יתהלך איש. נמצא מי שאחרי מותו אומרים תורה משמו אפילו שהוא בעולם העליון, בכל זאת הנשמה הקדושה מתלבשת בצלמו ותבניתו כמו שהיה בעוה"ז. ולכן צריכים אנחנו לעסוק בפרד"ס התורה, ובפרט כאשר באים אצל רשב"י זיע"א.

ועיקר הלימוד על קבר הרשב"י הוא בתורת הרשב"י תורת הסוד, כמו שהסבירו בספרים הקדושים את הפסוק, "שלוש שנים יהיה לכם ערלים, ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הילולים לה". התורה נדרשת בארבע פנים, שהם פרד"ס והעיקר הגדול מי שזוכה ללמוד תורה ע"פ הסוד. וזה שאמר הכתוב שלוש "שנים" מלשון "שונה הלכות", כלומר מי שלומד תורה רק בשלוש פנים, ערלים יהיו לכם, אמנם אם לומד ג"כ סוד שהוא החלק הרביעי וזה שאמרו חז"ל, הכתוב "ובשנה הרביעית", כלומר כשלומד תורה בפן הרביעי ע"פ הסוד, אז יהיה כל פרי קודש הילולים לה'. וזהו שאומר "עתידין אילני סרק שיטענו פירות", סר"ק בגי' ש"ס פי' אפילו אם למד הש"ס שלא על דרך הסוד שהוא מכונה בשם "סרק", עתיד שיבא בטעינת פירות, שיבין סוד הלימוד, וזהו כוונת המשנה, "בתולה נישאת ליום הרביעי", התורה מכונה בשם בתולה כמו קרקע בתולה שעדיין לא הוציאה פירות, נשאת ונגבהת מלשון "נשא את ראש" ליום רביעי, היינו כשלומדים בחלק הרביעי ע"פ הסוד.

להיות אצל ציון הרשב"י ג' ימים

הרב הקדוש רבי חיים ויטאל זצ"ל מביא ב'שער הכוונות' דפ"ז) שראה את רבינו האר"י ז"ל בא לל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו לשלשה ימים, הרב הרי"א זצ"ל מרגליות זצ"ל בספר "כחו דר"א ברשב"י" אות ב' כותב על זה וז"ל, "וכבר הערתי בספרנו הילולא דרשב"י שמצאתי מקור וסמך להיות אצל רשב"י ג' ימים שכן מובא בפסיקתא בשלח) דתלמידי רשב"י היו אצל רשב"י ג' ימים, ועתה מצאתי גם בזוהר חדש בראשית דף יד) יתבו תמן תלת יומין, וכן בזוהר ח"א קנה) יתבו תלתא יומין, וכן בזוהר ח"ג יח) קאים עלה תלתא יומין, שם דף ר"ה) חדה תמן תלתא יומין, ועתה ראיתי ב'מדרש פנחס' אות כ"ז) וז"ל: אמר טעם למה היה יום מתן תורה ג' ימים, כי כשבא לעולם אור חדש אי אפשר להתיישב בזה העולם עד אחר ג' ימים וז"ש בזה חדא תלתא יומין, עכ"ל. וזוהר ה'מדרש פנחס' יבואר הכל, וכן נוהגים עד היום חברים אנשי מעלה וישרים לשהות ולישב בצלא דמהימנותא במירון שלושה ימים שהוא כעין בחינת שלשת ימי קליטה".

דרושי הילולת רשב"י – דרוש ד'

דברי התלהבות והתעוררות שאמרנו לקראת סדר לימוד הזוהר היומי העולמי

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה

מוזדים אנחנו על העבר ומבקשים על העתיד, מודים אנחנו לבורא העולמים שזיכנו ללמוד דף היומי כל יום ועתה בנוסף על הדף היומי נזכה בס"ד ללמוד גם את "הזוהר היומי" היוצא כעת ע"י ישיבתנו - מבואר ומפורט ככל האפשר ובתכלית ההידור. וכידוע כמה לימוד זה של הזוה"ק עושה נחת רוח גדולה בעולמות העליונים ומבטל גזירות קשות מעם ישראל, והעיקר שבכח לימוד זה יצאו ישראל מהגלות הקשה ברחמים גדולים, כמ"ש "בדא יפקון מן גלותא ברחמי". ולכן ערכנו לפניכם חוברת חדשית שכל יום נלמד בה ב' דפים עם ביאור נפלא, וגם מי שאינו מבין די לו שיגרוס את הזוהר כי גם בזה הוא מועיל מאד לנשמתו כמבואר בהקדמה להלן.

ולא יחשוש האדם חלילה שלימוד זה יגרום לו נזק כל שהוא הס מלהזכיר כן, אלא אדרבה ובחנוני נא "בזאת" אם נזכה ללמוד "זוהר יומי" בכל יום כמה ישתנו החיים שלנו לטובה, אם בכריאות, אם בפרנסה, אם בהצלחה וכל משאלות לבנו לטובה.

כידוע ספר "הזוהר הקדוש" אוצר גדול ונעלה אור העולם שנתחבר בקדושה עליונה ע"י התנא האלהי עיר וקדיש מן שמיא נחית, ר"ת שמעון) והוא שמעון בר יוחאי יסוד העולם, שמן משחת קודש, בוצינא קדישא, בוצינא עילאה, בוצינא רברבא, עליו נאמר כי לא תשכח מפני זרעו ס"ת יוחאי, שהוא נהיר לנו בדורות אלו, יסוד הקדושה ועמוד החסידות, נעשה אדם נאמר בעבורך, הוציא האי ספרא דזוהרא, אשר מזהיר ומנהיר, לכל בני ישראל האיר, לדורות האחרונים, צנצנת המן הגנוזה, אשר ממנה יתפרנסון בדרא בתראה, ובגין דא יפקון מן גלותא ברחמי, מן הבאר ההיא ישקו כל העדרים, ומשם יתד ופינה לכל קדושת ישראל, ובו תלוי קץ גאולתינו ופדות נפשינו.

והנה דבר זה ידוע ומפורסם לכל כי ספר הזוה"ק נתחבר ע"י רשב"י והחבריא קדישא דיליה שנתגלו אליהם אליהו הנביא זכור לטוב ונשמות הצדיקים שבג"ע, מיישיבה של מעלה ומיישיבה של מטה וגם למלאכי מעלה ניתנה רשות שירדו למטה ויגלו להם סודות התורה, וכמש"כ בתחילת ספר התיקונים: והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע וכו'. והמשכילים אלין ר' שמעון וחבריא, יזהירו - כד אתכנשו למעבד האי חבורא, רשותא אתיהיב להון, ולאליהו עמהון, ולכל נשמתין דמתיבתאן לנחתא בניייהו, ולכל מלאכיא באתכסיא ובארח שכל, ועלית על כלא יהיב רשו לכל שמיהן קדישין ולכל הויין ולכל כנויין לגלאה לון רזין טמירין, כל שם בדרגא דיליה, ורשותא יהיב לעשר ספירן לגלאה לון רזין טמירין, דלא אתיהיב רשו לגלאה לון עד דייתי דרא דמלכא משיחא.

הזוהר מסוגל לפרנסה

ובהמשך דבריו שם הביא הרח"ו מדברי הזוה"ק והתיקונים כי בדרא בתראה שהוא הדור האחרון, שעל פי כל הסימנים נראה שזה דורנו, כי לכ"ע אנחנו ממש בפתח, הגאולה והפרנסה והישועה תהיה ע"י לימוד הזוה"ק. וכמו שכתוב בתיקוני הזוהר תיקון ו': וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד אתגלא לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא. ופרנסה, הכוונה גם לפרנסת הנשמה כי עיקר הכח והלחם של הנשמה הוא ע"י לימוד הזוה"ק.

צנצנת המן

עוד כתב: וכך יהא קריב ליומי משיחא אפי' תינוקות של בית רבן יהיו מזומנים לעסוק ולדעת בסודות התורה וכו'. לכן בראות רשב"י זיע"א ברוח קדשו ענין זה, ציוה לרבי אבא לכתוב ספר הזוה"ק בדרך העלם להיות מוצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומי מלכא משיחא שהוא הזמן הזה עתה ממש, שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה במהרה בימינו בעזתי"ת, ועל זה כתוב קח צנצנת אחת ותן שם מלא העומר מ"ן וכו' למשמרת, להצניע לדור האחרון.

תיבת נח

ומוסיף הזוהר כי זה החיבור - ספר הזוהר הקדוש הוא כמו "תיבת נח" שכל נשמות הצדיקים כלולים בו - "זה השער לה' צדיקים יבואו בו". וכאשר יתגלה זה החיבור בעולם בדור האחרון רבים יתאספו ללמוד ולעסוק בו, וכל אותם שיזכו שיהיה להם חלק בספר הזוהר הקדוש ינצלו מהמבול הנורא שישטוף את הדור האחרון, אם ממלחמות, אסונות, מחלות, פגועים ועוד... ספר הזוהר הקדוש יהיה כתיבת נח בעבורם להצילם, ואשרי הזוכה!

והנה בזכות הלימוד בספר הזוהר הקדוש "יזכו עם ישראל לגאולה ברחמים"

וכמ"ש בזוהר הקדוש בפרשת נשא נגלה משה רבינו זיע"א "הרעיא מהימנא" הרועה הנאמן לרשב"י וחבריו וכך הוא אומר לרבי שמעון זיע"א אודות מעלת הזוהר:

"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי" ביאור הדברים: בזכות החיבור שלך ספר הזוהר הקדוש יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים! ללא צרות וייסורים וצער חבלי משיח.

וכ"כ הרמח"ל כי ע"י צער המערה שנצטער רשב"י ורבי אלעזר פטר את הדור האחרון מצרות ע"י שילמדו ויעסקו בזוה"ק כנ"ל.

לאור כל האמור לעיל דע לך אחי אהובי שעלינו להתחזק בלימוד התורה הקדושה בש"ס ופוסקים, ובפרט בלימוד הזוה"ק יום יום ע"פ הסדר, ולא לעזוב אפילו יום אחד שיעבור על האדם בלא לימוד בזוה"ק כמה עלים לפחות, כי הוא המפתח של הגאולה הפרטית והכללית, מי שיכול בהבנה, ומי שאינו יכול עכ"פ בגירסא, ולא יתירשל האדם לומר מי אני ומה חיי שאעסוק בזוה"ק, כי זו היא עצת היצה"ר. כי הזוה"ק מתאים לכל יהודי ויהודי כקטן כגדול, ת"ת, אברך, בחור ישיבה, נער בת"ת, או אדם שעובד לפרנסת ביתו, ואפי' נשים צדקניות טוב שיגרסו בזוה"ק.

לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול תשמעון' - במשפט אותיות בפשט, כלומר לא תלמד רק פשט התורה ותכיר פנים רק לה, אלא כקטן כגדול - קטנים וגדולים, כולם תלמדו "תשמעון" - ר"ת תורת שמעון.

אפילו רשע יגרס בזוה"ק

ועוד אומר לך חביבי, כי אפי' רשע גמור טוב שיגרס בזוה"ק כי המאור שבו מחזירו למוטב. ומעשים ראינו איך שאמרנו לכמה אנשים טובים ומוצלחים שבעוונות לא הלכו בדרך ה' שיעסקו בזוה"ק, וב"ה עתה חזרו למוטב, והם שמחים מאד בתורה הקדושה.

כי אף גרסא בעלמא - קריאה ללא הבנה כלל בספר הזוהר הקדוש - מעלתה גדולה ונשגבה ופועלת רבות ונצורות.

משל למה הדבר דומה: לרופא הנותן תרופה לחולה, אף על פי שחולה זה אינו מבין כלום בחכמת הרפואה, רק לקח תרופה מרופא מומחה שבקי ויודע בחכמת הרפואה, התרופה מועילה לו, והוא בסיעתא דשמיא מתרפא וקם מחליו, וכן הדבר לגבי הקריאה בספר הזוהר, אף שהקורא לא מבין כלל את אשר הוא מוציא מפיו, הקדושה העליונה הטמונה במלים של ספר הזוהר הקדוש, פועלת בקורא אותם את פעולתה, וזוכה לכל המעלות שנאמרו לגבי העוסק בספר הזוהר הקדוש. (גורי הארז"ל, החיד"א, פלא יועץ, דגל מחנה אפרים, רבי חיים פלאג"י שו"ת ישכיל עבדי, שו"ת פרחי כהנה, עצי עדן קומארנה, בן איש חי ספר בניהו, הסכמת הרב הקדוש מאפטא, תקוני זוהר דפוס מעזבו, אור נערב להרמ"ק חלק ג' פרק ג', מטה אפרים סימן תקפ"א סעיף קטן י"ז, ועוד).

וביזו שידעת כמה גדולה מעלת למוד חכמת האמת יודע גודל החיוב וגודל השכר למי שלומד הקבלה, כי למוד הזוהר בגרסא בעלמא בונה עלמין, וכל שכן אם יזכה ללמוד ולהבין פרוש מאמר אחד, יעשה בו תקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלמוד הפשט שנה תמימה לשון הכסא מלך, תיקוני זוהר מ"ג).

וכן אמר הגאון הצדיק רבי שלמה בלוך זכר צדיק לברכה משם רבו החפץ חיים זכר צדיק לברכה, שעל למוד ספר הזוהר אין שום הגבלה כי רבו מדרש, והיה החפץ חיים מעורר לכלם שילמדו כל שבת את הזוהר של אותה פרשה ואפילו לבחורים. ר' יוסף בן שלמה מפוז'ן, הוספות בנין יוסף).

מעורר את האדם לעבודת ה'

ומרן החזון איש זכר צדיק לברכה, הורה לשואליו ללמוד זוהר כספר מוסר, ואף למד בו בעצמו עם בן אחותו, הגאון רבי שמריהו גרינמן זכר צדיק לברכה. ובספר מעשה איש עובדות על מרן הגאון הקדוש החזון איש זצ"ל): מובא שאמר: לשון הזוהר הקדוש מעורר יותר מכל מאמרי חז"ל.

ובעינינו ראינו למאור עינינו הגאון הגדול מו"ר חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל שהיה נותן עצה לתלמידיו לגרוס בכל יום ויום כמה דפים בווה"ק כדי שיבינו טוב לימוד הגפ"ת וכן היה שנפתח לבם בתורה. ואפילו ילדים בת"ת שהתקשו בלימודם, ראו ממש ישועות ע"י שגרסו בווה"ק ואע"פ שלא הבינו.

מרפא ברוחניות וגשמיות

ספר הזוהר הקדוש, הוא המרפא לנפש הגדול ביותר שקיים! בכח הקריאה בו, לטהר ולקדש את נפש האדם ולרפאת מכל חולי ומכל מדות רעות ותאוות רעות רחמנא ליצלן, עד שהיא מאירה ומוזהירה באור קדוש ועליון. וכל האזהרה אודות לימוד הקבלה וההגבלות על כך, לא נאמרו כלל ועיקר על לימוד פשט הזוהר ומוסריו ועל הקריאה בו, אלא נאמרו על לימוד בכתבי האר"ז"ל בשער הכוונות, שער הגלגולים, עץ חיים וכו', אשר ללימודם נצרכת הכנה גדולה ואזהרות גדולות. ולכן אין בכך כל חשש, ותוכל לצמוח מכך רק טובה וברכה לאדם עצמו ולכלל ישראל.

ובפרט שזכינו בס"ד ויש לנו כיום את הזוהר המחולק לב' דפים ליום, לימוד קבוע בכל יום, ובמספר דקות בלבד מקבלים את הכח, את העצמה, ואת הזכות לגאולה השלימה ברחמים.

"כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק". שבזכות שלומדים בספרו של התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן, נושע בכל הנצרך לנו.

תיבת "ורפאתיו" עולה בגימטריא 703) כמנין שמעון בר יוחאי 703), כי בזכותו נמשכת רפואה לאדם.

ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות, ראשי תבות הרשב"י, שהעוסק בתורתו יזכה בסיעתא דשמיא לשפע רב רוחני וגשמי.

הדף היומי בווה"ק

הנה לאור הדברים הנ"ל, ומכיון שעתה מתחילים מחזור חדש ב"ה ללימוד הדף היומי, כאשר כבר הארכנו במעלתו הגדולה והמפורסמת, והוא מועיל מאד לנשמה ולהשגה יעו"ש שלמפורסמות אין צריך ראייה. וב"ה מזה שנים רבות שאנחנו זוכים ביישבתינו הקדושה לשלב עם לימוד דף היומי גם לימוד משנה יומית, כל יום ב' משניות, שבמשך ארבע שנים מסיימים ששה סדרי משנה, וכן לומדים הלכה יומית ומוסר יומי מספר הקדוש "ראשית חכמה", וכן הלכה ומוסר מספר הקדוש "חפץ חיים". ואת עלית על כולנה - שיש לנו קביעות בווהר הקדוש ללימוד כל יום מעט, ומשתדלים לדלות כמה גרגירים מדבריו הקדושים, וכבר כמה פעמים זכינו לעשות סיום הזוה"ק ב"ה, ורצינו לעורר את עצמנו יחד עם כל קהל עם ישראל ה' עליהם יחיו, שכמו שזוכים ללימוד דף היומי נזכה ללימוד "זוהר יומי" שכידוע לימוד הזוהר הוא נשמת התורה הקדושה, ובלא לימוד זה אין הבנה טובה בתורה, ואין לה כח לעלות ולעשות נחת רוח גדולה לבורא עולם, כי בלי לימוד פנימיות התורה הרי אותו הלימוד הוא כגוף בלא נשמה שאינו חשוב לכלום, וכפי שהארכנו לעיל.

והנה בדיוק בשבוע זה שבו מסיימים כלל ישראל את הש"ס, ובו מתחילים מחדש את לימוד הש"ס במחזור חדש, ואנחנו חפצים ליזכות ביחד עם כל ישראל בלימוד הזוה"ק בזה שתצא כל חודש חוברת לימוד הזוה"ק מתחלת הזוה"ק - מהקדמת הזוהר ועד גמירא, והחוברת יהיו בה ששים דפים עם ביאור קצר ונפלא, השווה לכל נפש, שכל יום ילמד האדם ב' דפים, והם דפים קצרים וקטנים בכמות, ובקושי יגיע לרבע עמוד מהדפים הרגילים של הזוהר, שהאדם ילמד אותם במשך עשרה דקים, ויזכה בזה לקרב את הגאולה וליזכות לגאולה ברחמים, כמ"ש בווה"ק [נשא קכ"ד ע"ב] "כדאי יפקון מן גלותא ברחמי".

והנה מקור הדברים הוא בשער רוה"ק לרבנו האר"ז"ל ד"א ע"א וזלה"ק: גם צריך להזהר שלא לבטל בכל יום הקביעות של מקרא משנה תלמוד וקבלה, עם הכוונות שלהם כמבואר במקומו וצריך להזהר בזה מאד. ועוד כתב האר"ז"ל שם ע"ב) וזלה"ק: גם אל הר"א הלוי יצ"ו שא"ל מורי ז"ל עצה לענין השגה והיא זו שלא ישיח שיחה בטילה ושיקום בחצי הלילה ויבכה על חסרון הידיעה... עכ"ל מהרח"ו מפי האר"ז"ל. אמנם האדמו"ר מקמרנא זצ"ל הביא וזלה"ק: וכן נתן מרן האר"ז"ל תיקון לבעל תשובה שיאמר חמש דפים זוהר או תיקונים בכל יום וכן נהג מורי ורבי דודי הקדוש צבי [מזידיטשו"ב שר בית הזוהר] עכ"ל. [ס' נתיב מצוותיך]: וכ"כ עוד הרבה חכמים וקדושים הרב החיד"א זצוק"ל ועוד, ומורנו הגאון רבי בן ציון אבא

שאול זצ"ל היה אומר לנו שנלמד כל יום כשני דפים בזה"ק, אמנם אנחנו מביאים עתה לפני הקורא רק כרבע עמוד ובודאי שגם זה עושה פעולה גדולה בנפש האדם וכל המוסף מוסיפים לו.

הזה"ק לדור שלנו

והנה בפרשת "עקב" יש רמז גדול ללימוד הזה"ק בפרט בדורנו דור עקבתא דמשיחא, שהפרשה מתחילה "והיה עקב תשמעון" והנה כבר אמרנו לעיל שבזכות לימוד הזה"ק יצאו ישראל מהגלות ברחמים, בלא צרות, יסורים, מלחמות, מחלות, אסונות, אלא אך ורק בחסד ורחמים. וכידוע ששם אלהים הוא בחינת דין ושם הוי"ה הוא בחינת רחמים, וזה שאמר והי"ה אותיות הוי"ה ב"ה, המורה על מדת החסד הרחמים, אם אנחנו רוצים "והיה עקב" בזמן עקבתא דמשיחא שהקב"ה ינהיג את העולם במדת החסד והרחמים שהוא שם הוי"ה ב"ה, ונצא מהגלות ברחמים, אז תשמעון. צריך ללמוד תורת שמעון בר יוחאי, שאפשר למתק הדינים ולזכות למדת החסד והרחמים, ע"י תורת שמעון, וגם לזכות להבנה טובה בתורה, כי תשמעון מלשון שמע הבן.

וממשיך הפסוק: "את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם". שהלימוד יהיה ע"מ לקיים שילמד את תורת הרשב"י ע"מ להתקדש ולהטהר ולקיים דברי הזה"ק והמקובלים, ואז יתקיים "ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" שיזכה לכל הישועות אכ"ר.

וכן והיה "עקב" אותיות "קבע", לקבוע זמן קבוע לתורת שמעון כל יום ויום, ששואלים לאדם קבעת עתים לתורה, ו"קבעת" זהו מלשון גזילה כמ"ש וקבע את קובעיהם נפש, שגזול מזמנו ללימוד התורה ובפרט לימוד הזה"ק. ואז עי"ז נזכה לצאת מהגלות ברחמים ובשמחה, והעיקר לכל זה הוא תורתו של רשב"י שזיכו אותו מן השמים. וכן תשמעון גי' "תורה וגדולה במקום אחד" שבזכות תורת רבי שמעון יזכה האדם לתורה וגדולה במקום אחד.

אפילו גירסה ללא הבנה

ואספר לך ידידי כמה פועל לימוד הזה"ק וסודות התורה גם כשהאדם לא מבין אלא קורא בגירסא בלבד, מה ששמעתי מפי מו"ר הגאון הגדול המקובל האלקי ראש ישיבתנו מוה"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל שסיפר לנו כאשר למדנו באחד ממוצאי שבתות בלימוד הספר הקדוש "ראשית חכמה", שראה לרבי יצחק כהן זצ"ל בחלום, שכידוע רבי יצחק היה אחד מחכמי הכורדים בשכונתינו, והיה חסיד וצדיק ירא שמים וגריס באורייתא תדירא, ובנו שהכרנו היה ג"כ תלמיד חכם גדול למד בישיבת "פורת יוסף". רבי יצחק בסוף ימיו היה בא ללמוד אצל מורינו ורבינו והיה יושב בשיעורים של עץ חיים ושער הכוונות, אבל מכיון שלא עסק בתורת הח"ן, ורק עתה בעת זקנותו בא, היה רק שומע, והיה אומר עוד קצת ואני אתחיל להבין, וכך ישב שנתים וחצי, ואח"כ נפטר לחיי העולם הבא. ובא בחלום למו"ר, והרב שאל אותו בחלום, רבי יצחק מה המצב למעלה, ואמר לו כבוד הרב, דע לך שכל מה שזיכתי ללמוד כל ימי חיי ולסגל תורה ומצוות ומעשים טובים, לא עזר לי בשמים כמו השנתיים וחצי שישבתי לשמוע תורת הסוד בלי להבין, אין לתאר ולשער מעלת הלימוד הזה כאן בעולם העליון, וזה מה שעזר לי יותר מכל מה שעשיתי כל ימי חיי. ואח"כ שאל אותו הרב מתי תבא הגאולה, ואמר לו קרוב ולא קרוב, כלומר אם ילמדו זה"ק וסודות התורה הגאולה קרובה מאד ותהיה ברחמים.

הרי לפניך חביבי שלימוד הזה"ק מרומם מכל לימוד, וזה שעזר לו בעולם העליון. ואם לא די לך בזה אביא לפניך ג"כ מה ששמעתי מהרב הגדול רבי יעקב הדאיה שליט"א ששמע דבר זה מפי אבותיו, שזקנו החכם השלם המקובל האלהי כמוה"ר שלום הדאיה זצוק"ל שהיה ראש מקובלי "בית אל", אמר לו חמיו הרה"ג הדיין המצויין ראב"ד חלב כמוה"ר יצחק לבטון זצ"ל בסוף ימיו, שכל ימיו הוא למד רק נגלה והוא רוצה ללמוד גם תורת הסוד, ואמר לו מה נלמד, אמר לו הטוב ביותר שנלמד "עץ חיים", וכך היה, במשך שנתיים עסקו כל היום כולו בספר הקדוש "עץ חיים" יום יום ולאחר שנתיים עשו סיום עם סעודה חשובה והיו שמחים מאד, ולאחר תקופה קצרה נפטר רבי יצחק לבטון זצ"ל לחיי העולם הבא ובא בחלום לחכם שלום הדאיה זצ"ל, ואמר לו דע לך כי כל מה שלמדתי כל ימי חיי והייתי דיין ועסקתי יומם ולילה בתורה, לא עזר לי בשמים לזכות לגן עדן כמו השנתיים ימים שלמדנו יחד תורת הקבלה בספר הקדוש "עץ חיים", ואין לך לשער ולתאר מה עושה ופועל לימוד זה בעולמות העליונים, אם לאדם עצמו הלומד, ואם על כללות עם ישראל. לכן בבקשה ממך תזכה את כל החכמים וכל החברים ותשדל אותם לעסוק בתורת הח"ן בסודות התורה בזה"ק, כי אפילו בגרסא בעלמא בונה עולמות ועושה פירות ופירי פירות.

ולכן אתה הקורא הנכבד שראית גודל המעלה הגדולה של לימוד הקבלה, בבקשה תזכה את נשמתך ואת כל בני ביתך בזכות הגדולה הזאת שבזכות לימוד זה ננצל מכל מיני מחלות אסונות ויסורים וכמו שהבאנו לעיל כי לימוד הזה"ק הוא

"תיבת נח" של ימינו שכל הרוצה להנצל מהמבול של הצרות יכנס לתיבה זו וינצל. והעיקר-שנוכה לצאת במהרה מהגלות ברחמים רבים.
 יה"ר מלא"ש שזכותו של רשב"י יגן עלינו ועל כל ישראל אחינו להצילנו מכל צרה וצוקה נגע ומחלה ונוכה לאקמא שכינתא מעפרא ולביאת הגואל בב"א.

ביאור ההפטרות

הקשר בין ההפטרות לפרשה

בהפטרות: מסופר על קניית השדה, וזה מעין הפרשה שבה מסופר על קניית שדות וגאולתן. וכן בהפטרות מסופר על נפילת ישראל ביד הכשדים וצאתם לגלות עונש שבא להם על שבימי שבתם בארץ בטלו מצוות השמיטה המוזכרת בפרשתינו.

תוכן ההפטרות

ירמיהו מספר שדבר ה' היה אליו במראה הנבואה, ואמר לו: שחנמאל בן דודו יבוא אליו, ויזיע לו לקנות את שדהו, שבענתות,

וכשבא אליו הבין ירמיהו שזה מאיתו יתברך. קנה את השדה, כתב שטר קנין, זימן עדים שראו את הקנין, החתים את המוכר כדת וכדין, והכל נעשה בפרהסיא בגלוי לעיני כל היהודים היושבים בחצר המטרה,

אחרי כן קרא לתלמידו ברוך בן נריה, וציווהו שישים את השטר בכלי חרס שיתקיים ימים רבים, וזה לעדות שעתידין עם ישראל, לשוב לארצם לקנות שדות וקרמים. אחרי כן מתחיל הנביא לתמוה ואומר: אתה ה' בראת שמים וארץ, ממך לא יפלא כל דבר, אתה משלם שכר טוב לצדיקים עד אלפיים דורות, מעניש את הבנים הרשעים על עוון אבותיהם, אם הולכים בדרכם הרעה.

הוצאת את ישראל ממצרים בזרוע נטויה ובכוח גדול, נתת להם את הארץ הטובה זבת חלב ודבש, אך הם לא שמעו בקולך ולכן הבאת עליהם את כל הרעה הזאת, הכשדים נמצאים על הסוללות, כדי להלחם בעיר וללוכדה. בני ישראל מתו בחרב, בדבר וברעב, ועוד מעט העיר תילכד ביד הכשדים ועם ישראל יצאו לגולה, אם כן מה תועלת בקניית השדה? וה' ענהו: אני ה' אלהי כל בשר, ואם כן האם יפלא ממני כל דבר?

[לכן אני אומר לך שלמרות הכל קנה את השדה שזה לאות ולעד שאני עתיד להחזיר את ישראל לארצם, ויקנו שדות וקרמים וישבו לבטח בארצם.]

ירמיה פרק ל"ב מפסוק ו' - פסוק כ"ז.

וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ [א] הֲיֵה דְבַר-יְהוָה אֵלַי לְאמֹר: הֲנִנְה חֲנַמְאֵל בֶּן-שָׁלֵם דְּדָךְ

בָּא אֵלַיךְ יבא אליך על פי הדיבור (דש"י) לְאמֹר קִנְה לְךָ אֶת-שְׂדֵי הַשְּׂדֵה שְׁלִי אֲשֶׁר נִמְצְאוּ

בְּעֵנְתוֹת כִּי לְךָ מִשְׁפָּט הַנְּאֻלָּה לְקִנְיֹת כי אתה קרוב אלי, והמשפט הוא שאתה תקנה אותה, ובזה אתה

גואל אותה, שלא תיפול ביד אחרים (ט"ד): ח וַיָּבֵא אֵלַי [לירמיהו] חֲנַמְאֵל בֶּן-דָּדַי כְּדָבַר יְהוָה [ב]

עיונים והארות

א. אותה, אלא מפני שלו משפט הגאולה לקנות ראשונה, ככתוב בפסוק הבא (אברבנאל).

ב. ויבוא אלי חנמאל בן דודי כדבר ה' - מובא בספר "מעם לועז" משם המלבי"ם כי מיד לאחר הנבואה, בא חנמאל אל

א. ויאמר ירמיהו — כאשר באה אליו הנבואה בעניין חנמאל, אמר אותה אל אנשי המשמר בחצר המטרה, כדי שידעו ויראו במו עיניהם איך התאמתה נבואתו, ושלא יפול מכל דבריו ארצה. ועניין הנבואה הוא, שיבוא חנמאל אליו לאמור לו: "קנה לך את שְׂדֵי אשר בענתות", ודבר זה לא יהיה מאהבתו

אֶל-חֵצֵר הַמִּטְרָה [ג] **בֵּית הָאֲסוּרִים** (ת"י) **וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְיָה נָא אֶת-שְׂדֵי**
אֲשֶׁר-בַּעֲנֹתוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְץ בְּנֵימִין כִּי-לִי מִשְׁפַּט הִירְשָׁה כי אין לי קרוב ממך (מ"ד)
וְלִי הַגְּאֻלָּה קִנְיָה-לְךָ [ד] כי ישאר שלך לעולם ולא תשוב ביובל אל היורשים **וְאִדְעָ כִּי דָבָר-יְהוּהָ**
הוּא: **וַאֲקַנְיָה אֶת-הַשְּׂדֵה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן-דָּדַי אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת**
וַאֲשַׁקְלָה-לוֹ מסרתי לו במשקל (מ"ד) **אֶת-הַכֶּסֶף שֶׁבַעַה שְׁקָלִים וְעֶשְׂרֵה סֻלְעִים** (ת"י) **הַכֶּסֶף:**
וַאֲכַתֵּב בַּסֵּפֶר דברי המקנה **וַאֲחֵתֵם** את שמי בספר בחותם **וַאֲעֵר עֲרִים** זמנתי עדים שיראו את הדבר ויהיו
 חותמים בספר המקנה **וַאֲשַׁקֵּל הַכֶּסֶף** שנית לפני העדים **בְּמֵאוֹנִים** (רד"ק): **יָא וַאֲקַח אֶת-סֵפֶר**
הַמִּקְנָה [ה] שטר המכירה (רש"י) **אֶת-הַחֶתֶם** כשהוא חתום על ידי בעל השדה, שנכתב כפי **הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים**
 כהלכה וכראוי כמו שהיו נוהגים בימים ההם **וְאֵת שֵׁטֶר הַגְּלוּי** שכתוב בו שהמכירה נעשתה בגילוי ובפרסום ולא היה מי שיערער
 על המכירה ההיא (מ"ד): **יָב וְאֵתֶן אֶת-הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה** עם ספר הגילוי (מ"ד) **אֶל-בְּרוּךְ בֶּן-נְרִיָּה** [ו]

עיונים והארות

ד. **כי** לך משפט הירושה ולך הגאולה קנה — על כי אתה קרוב אלי, המשפט הוא, שתגאל שְׂדֵי שהיא ביד אחרים ושאתה תקנה אותה, כי כן היה משפטם, כמו שכתוב בבעז (רות ד, ג-ד): "ויאמר לגואל, חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך מכרה נעומי השבה משדה מואב... אם תגאל גאל, ואם לא יגאל, הגידה לי ואדעה כי אין זולתך לגואל, ואנכי אחריך".

ה. **ואקח** את ספר המקנה — זה גט פשוט. חתום זה מקושר, גלוי זה פשוט שבמקושר, המצוה והחקים אלו דברים שיש בין מקושר לפשוט, הא כיצד. זה עדין שנים וזה עדין שלשה, זה עדין מבפנים וזה עדין מבחוץ (ב"ב ק"ס)

ו. **ראה** עוד בס' סדר הדורות (ג"א שמ"ו) שמלך אמר ליהודי שהיה שמו ר' שלמה שיראה לו קבר יחזקאל הנביא שנמצא שם בארץ ההיא, כי שמע שעשה נסים הרבה. ואמר לו היהודי ח"ו אי אתה יכול להוציאו ולראותו, אך איעצך כל קרוב ממנו נקבר ברוך בן נריה תלמידו, והיה גם כן נביא, אם תוכל לראותו אז בודאי גם את יחזקאל רבו תוכל לראותו. וא"ל המלך יפה דיברת. ושלח המלך אחר שריו ודוכסיו שיבואו לראות את ברוך הנביא. והתאספו יחד, וכשהתחילו לפתוח הקבר תיכף מי שנגע בו מת. והיה שם זקן אחד ישמעאל, ואמר אדני המלך, זה יהודי היה, ויהודים לומדין תורתו, על כן תצוה ותגזור עליהם שהם יפתחו קברו. וכן עשה המלך. וביקשו היהודים מן המלך תן לנו זמן ג' ימים שנתענה כדי שימחול לנו. [וראה עוד בזה בקובץ מקבציאל לח עמ' תשלח].

וראה שם (עמ' תשסו) כי נגלה קברו של ברוך בן נריה אחר רבות בשנים ע"י שאינם בני ברית, וראו הנוגה יוצא מקברו, וטליתו נראית מעט בין שני אבני שיש יפה זוהר גדול וראו כל עמי הארץ, ונקדש שם ה' וחכמי ישראל.

חצר המטרה ואמר לו שיקנה שדהו כאשר דיבר אליו האלהים. והנה היה לירמיה מקום לשאול, האם עניין הקנין הוא שיאמר לו חנמאל לקנות, אבל אין זה ציווי ה' שיקנה, או זה שנאמר: "כי לך משפט הגאולה לקנות" — מסיפור חנמאל הוא, ויכול הוא לקנות או שלא לקנות. או אפשר לומר שזה שנאמר: "כי לך משפט הגאולה לקנות" אינו מסיפור דברי חנמאל, אלא דבר ה' הוא, שה' אמר לו: לאחר שיאמר לך חנמאל "קנה את שלי אשר בענתות", אני אומר לך שתקנהו, כי לך משפט הגאולה לקנותו.

והבחינה לירמיה היה דקדוק דברי חנמאל, שאילו היתה הכוונה "כי לך משפט הגאולה" רק להודיע שכך יאמר חנמאל, היה ראוי שיאמר לו חנמאל כאשר אמר לו ה' "כי לך משפט הגאולה לקנות", בלא שום שינוי, אבל חנמאל לא אמר בלשון זו אלא בלשון אחרת "כי לך משפט הגאולה" ולך הירושה קנה לך, ומכאן ידע שזה שאמר לו ה' "כי לך משפט הגאולה לקנות" — אינו סיפור דברי חנמאל, אלא כי דבר ה' הוא. וזהו שאמר: "ויבא אלי חנמאל כדבר ה', כלומר, ב ואו היה כדבר ה', אבל ויאמר אלי לא כדבר ה', אלא קנה לך... כי לך משפט הגאולה ולך הירושה קנה לך, ששינה בלשונו במה שהוסיף ולך הירושה. ולא אמר: "לך משפט הגאולה לקנות" — רק קנה לך, ואדע כי זה שסיים "כי לך משפט הגאולה לקנות" — דבר ה' הוא, שצריך לקנות, כמו שנאמר (ויקרא כה, כה): "ובא גואלו הקרוב אליו, וגאל את ממכר אחיו". וחנמאל אמר לו עניין ירושה שיקנה מצד הריווח, כי אחר, יחשוש לקנות, כי הרי ביובל תשוב ליורשים, או פן יבוא גואלו ויגאל אותה, וכן אמר ירמיה בתפילתו (לקמן פסוק כה): "ואתה אמרת אלי... קנה לך השדה בכסף והעד עדים".

ג. **חצר המטרה** — בית כלא שאסירי המלך היו עצורים שם, ונוטרים שומרים עליהם.

בֶּן-מַחְסִיחַ לְעֵינַי הַנִּמְאָל דָּדַי וּלְעֵינַי הַעֲדִים הַפְתָּבִים בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה שַׁחַתְמוּ
 בו שמים לעדות (רד"ק) לְעֵינַי כָּל-הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֶצֶר הַמִּטָּרָה בית האסורים (ת"י): יג וְאַעֲזֹבָה
 אֶת בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לְאמֹר: יד כֹּה-אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ
 אֶת-הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם עִם הַחֲתִימָה שָׁבוּ עַל יָדַי בְּעַל
 הַשָּׂדֶה וְאֵת סֵפֶר הַגְּלוּי הַזֶּה הִשְׁטַר שַׁכְּתוּב בּו שְׁהַמְכִירָה נַעֲשֶׂתָה בַּפְּרֶסְיָא (מ"ד לעיל) וּנְתַתֶּם אֶת הַסְּפָרִים הַלָּלוּ
 בְּכָל-י-חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יִתְקַיְּמוּ (מ"ז) יָמִים רַבִּים עַד שׁוּב הַגּוּלָּה שְׁאוּ יִתְקִיִם נְבוּאֹת "עוֹד יִקְנוּ בְּתִים"
 (רד"ק): טו וְאֵל תֹּאמַר לְחִנָּם אֲנִי מִצְנִיעִם שְׁהָרִי כֹלֵם גּוֹלִים (רש"י) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 עוֹד תְּבוֹא הַעֵת שִׁי קִנְנוּ (ע"פ רש"י) בְּתֵים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְלֹא תִהְיֶה הָאָרֶץ נַחֲלַט בְּיַד
 הַכַּשְׂדִּים כִּי יִחְזְרוּ וְיִשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִנֵּה (מ"ד): טז וְאֶת־פְּלִל אֵל-יְהוָה אַחֲרַי תְּתִל אֶת-סֵפֶר
 הַמִּקְנָה עִם סֵפֶר הַגְּלוּי אֵל-בְּרוּךְ בֶּן-נְרִיָּה לְאמֹר: יז אֲהִי [צַעֲקַת יִלְלָה (מ"ד)] אֲדַנִּי יְהוָה
 הִנְיָה אֶתְּהָ עֲשִׂיתָ אֶת-הַשָּׁמַיִם [ח] וְאֶת-הָאָרֶץ בְּכַחַךְ הַגָּדוֹל וּבְזַרְעֶךָ הַנְּטוּיָה
 לֹא-יִפְלֵא לֹא מְכֹסָה וְלֹא נִסְתֵּר מִמֶּנֶּךָ כָּל דָּבָר [ח] שְׁהָרִי יוֹדַע אֶתְּהָ שְׁסוּפִינוּ לְגַלוֹת וְלִמָּה אִמְרַת לִי לְקִנּוֹת הַשָּׂדֶה
 (רש"י): יח עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֵלֶּפִים מִשְׁלֵם שֶׁכֶר טוֹב לְעוֹשֵׂי רְצוֹנִי עַד אֶלְפִים דּוֹרוֹת (מ"ד) וּמִשְׁלֵם עֵזְרָן אֲבוֹת
 אֵל-חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם מַעֲנִישׁ אֶת בְּנֵי הַרְשָׁעִים עַל עוֹן אֲבוֹתֵיהֶם כְּשִׂאוֹתָיִם מַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם (רש"י)
 הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ: יט גְּדוֹל הַעֲצָה שְׁעֲצוֹתֶיךָ גְּדוּלוֹת וְרַב הָעֲלִילָיָה
 [ט] הַמַּעֲשֵׂה, כְּלוּמַר מַעֲשִׂיךָ מְרֻבִּים וְגְדוּלִים שְׁאֵי אִפְשֵׁר לְהַשְׁגִּים (רד"ק) כִּי כָל אֲשֶׁר תַּחְפוֹץ תַּעֲשֵׂה (מ"ד) אֲשֶׁר-עֵינֶיךָ

עיונים והארות

מתחתיית הנפש את הניצוץ של בטחון הנרדם בו, אמונה ותחייה בשינוי מצבו וגאולת תחיית נפשו.

והנביא רצה להפיח רוח של אמונה ובטחון בעם ישראל והוא מביא את דבר ה' על העתיד הטוב והגאולה שתבוא אליהם, אף שהינם ועודם נמצאים בדכאון הרוח ובשפלות הנפש, מכל מקום אין זה מפריע לו לדבר אתם, והוא ממחיש לפניהם את הגאולה, להוציא אותם ואת רגשות לבם מבית הכלא, שיתעלו מעל לצרות, שירימו ראש מעל גלותם וצרתם, להטעימם בטעם התקווה והבטחון, ימשמשו בחושיהם את הגאולה והעתיד הטוב, יקרבת אל האמונה והגאולה שלהם כמו שהיא מונחת בקופסא ממש, וכאילו כבר נגאלו (קול צופיך).

ט. פעם אחת היתה מהלכת בתו של רבי חנינא בן תרדיון לפני גדולי רומי ואמרו כמה נאים פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה והושיבוה בקובה של זונות, וכשיצאה צדקה עליה את הדין ואמרה: "גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו וכפרי

ז. **אתה** עשית את השמים — ריש לקיש בשם רב"ע הנה אתה עשית את השמים ואת הארץ, מאותה שעה לא יפלא ממך כל דבר... ר' יודן בשם רבי יצחק אמר עד שלא נוצר יציר כבר מחשבתו גלויה לפניו (ב"ר)

ח. **כי** כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל עוד יקנו בתים ושדות וכרמים בארץ הזאת, ואתפלל אל ה'... הנה אתה עשית את השמים ואת הארץ בכוחך הגדול ובזרועך הנטויה לא יפלא ממך כל דבר - כאשר האדם נמצא בצער ובגלות, הוא שבוי בידי זרים, נכנע ומשתעבד אליהם, כי אז הוא במצב של דכאון נפשי עד כדי יאוש, והוא איננו מסוגל לקבל ואף לשמוע דברי ניחומים מתוך קוצר רוח, ובמצב כזה כאשר משמיעים לו דברי ניחומים ועידוד הרי זה בשבילו כאילו שלא מעולם המציאות, זהו דבר הרחוק מדמיונו.

ואם האדם בכל זאת מושל על רוחו ועל דכאון נפשו ומאמין למנחמיו ולמעודדיו, הרי זה נחשב לו לצדקה. ישנה הערכה לעובדה שהוא מעורר בנפשו את הזיק של אמונה, ומעלה

פְּקֻחוֹת פתוחות (מ"צ) להשיג **עַל-כָּל-דְּרָכַי בְּנֵי אָדָם** כדי (מ"ד) **לִתֵּן לְאִישׁ בְּדַרְכָּיו**
וּכְפָרֵי מַעֲלָלָיו וכפירות מעשיו (ת"י): **כִּי אֲשֶׁר-שָׁמַתְתָּ אֹתוֹת וּמִפְתֵּימַי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם** והם
 ידועים לנו **עַד-הַיּוֹם הַזֶּה וּבְיִשְׂרָאֵל וּבְאֲרָם** שמת אותות בישראל וכן בשאר אומות העולם בעבור ישראל
וּתְעַשֶׂה-לְךָ שֵׁם ופרסום של שבחים (מ"ד) **כִּיּוֹם הַזֶּה** שאתה הבורא והמשיגה ולך היכולת והחכמה והרצון
 (מלבי"ם): **כִּי אֵל וְהֵצַא אֶת-עַמֶּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים**
וּבְיַד חֲזָקָה וּבְאִזְרוּעַ נְטוּיָה מרוממת (ת"י) **וּבְמוֹרָא גָּדוֹל** שהיית מאיים ומפחיד את מצרים (מ"ד):
כִּי וּתְתִן לָהֶם אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר-נִשְׁפַּעְתָּ לְאֲבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ
זַבֵּת חֶלֶב הנוסף מדדי הבהמה שרועות מרעה שמן וחלבם רב **וְדָבָשׁ** ומהתמרים נוסף דבש (מ"ד): **כִּי וַיָּבֹאוּ וַיִּרְשׁוּ**
אֶתָּה וְלֹא-שָׁמְעוּ בְּקוֹלְךָ (וּבַתְרוּתְךָ) וּבַתְרוּתְךָ ובדברי תורתך **לֹא-הִלְכּוּ אִתְּךָ**
כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתָהּ לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וַתִּקְרָא אֹתָם ולכן הבאת עליהם (מ"ד) **אֶת**
כָּל-הָרָעָה הַזֹּאת: **כִּי הִנֵּה הַלְּחֹמִים הַעוֹמְדִים עַל הַסְּלָלוֹת** [ערימות עפר גבוהות (רד"ק ע"פ ת"י)] **כִּי**
הָעִיר לְלִכְדָּהּ וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַפְּשָׁדִים וכאילו כבר העיר נתנה בידם **הַנִּלְחָמִים עִלְיָהּ**
 ואין אנשי העיר יכולים לעכב על ידם **מִפְּנֵי הַחֶרֶב וְהָרֶעִב וְהַדָּבָר** שמתו מזה אנשי המלחמה היהודים **וְאֲשֶׁר**
דִּבְרַתְּ הָיָה וא"כ הלא תחרב העיר בודאי **וְהִנֵּה רֹאֵה וַיִּדְעַת מְכַל זֶה (מ"ד): כִּי וְאֵתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי**
אֲדֹנָי יְהוִה קָנָה-לְךָ הַשָּׂדֶה בַּכֶּסֶף וְהָעֵד עֲדִים ואין אני מבין למה לי הקנין הזה של השדה (רש"י),
 והלא **וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַפְּשָׁדִים:** **כִּי וַיְהִי דָבָר-יְהוָה אֵל-יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר:** **כִּי הִנֵּה**
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי כָל-בָּשָׂר הַמִּפְּנֵי יַפְלֵא האם ממני יתכסה או יעלם **כָּל-דָּבָר** באמת לא יפלא
 וידעתי שהעיר תינתן ביד הכשדים כי לא שב אפי מהם כי רבו עוונותיהם להכעיסני ואע"פ כן אמרתי לך לקנות השדה להיות להם נחמה
 שישובו מהגלות ויקנו שדות ובתים בארץ הזאת (רד"ק):

עיונים והארות

מעלליו" (עבודה זרה יח.) הנה גדולי רומי שיבחוה על צניעותה בהילוכה, ומשהרגישה בשבחה מיד דקדקה בפסיעותיה ונתחזקה במדת הצניעות, ולכן נענשה כיון שנהנתה מן השבח ששבחוה, ולכן יש לכל אדם ליזהר, שכאשר הולך ועושה מצוה לשמה, לבל ישתף עם המצוה איזו פניה אחרת (ע"פ מסילת ישרים פט"ז ד"ה אמנם).

